

**Hallituksen esitys Eduskunnalle yleistä tuoteturvallisuutta koskevan lainsäädännön muuttamisesta**

**ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksessä ehdotetaan, että tuoteturvallisuuslaki korvataan kokonaisuudessaan uudella lailla kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta.

Lain soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi tuoteturvallisuuslakiin verrattuna niin, että laissa elinkeinonharjoittajille asetettavia velvoitteita ja seuraamuksia voitaisiin kohdistaa myös sellaisiin palvelun tarjoajiin, jotka luovuttavat tavaroita tai palveluksia kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden käytettäväksi.

Ehdotuksen mukaan valvontaviranomaiset voisivat laissa säädetyin edellytyksin kieltää

vaarallisen kulutustavaran maastaviennin, jos kulutustavara voi aiheuttaa vakavan terveysvaaran.

Uudella lailla pantaisiin Suomessa täytäntöön uudistettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yleisestä tuoteturvallisuudesta.

Samalla ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden vakavaa vaaraa aiheuttavien tuotteiden markkinoille saattamista, kaupan pitämistä ja käyttöä rajoittavien toimenpiteiden ilmoittamisesta Euroopan yhteisöjen komissiolle.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 15 päivänä tammikuuta 2004.

## SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .....	1
SISÄLLYSLUETTELO .....	2
YLEISPERUSTELUT .....	4
1. Voimassa olevat säännökset .....	4
Tuoteturvallisuuslain soveltamisala .....	4
Soveltamisalan rajoitukset .....	5
Suojeltavat kohteet .....	5
Elinkeinonharjoittajan huolellisuus- ja ilmoitusvelvollisuus .....	6
Vaarallisen kulutustavaran ja kuluttajapalveluksen määritelmä tuoteturvallisuuslaissa .....	6
Valvontaviranomaiset .....	7
Valvontakeinot .....	7
Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen .....	10
Rangaistussäännökset .....	10
Muutoksenhaku .....	11
Erinäisiä säännöksiä .....	11
2. Tuoteturvallisuuslainsäädäntö muissa pohjoismaissa .....	12
2.1. Ruotsi .....	12
2.2. Norja .....	13
2.3. Tanska .....	13
2.4. Islanti .....	13
3. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yleisestä tuoteturvallisuudesta... 14	
4. Tuoteturvallisuuslainsäädännön uudistamistarve ja keskeiset uudistusehdotukset .....	22
4.1. Yleistä .....	22
4.2. Yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun uuden direktiivin täytäntöönpanoon liittyvät muutokset .....	22
4.3. Tuoteturvallisuuslainsäädännön muutostarpeet kansallisesta näkökulmasta .....	27
4.3.1. Soveltamisala .....	27
4.3.2. Vaarallisten tuotteiden viennin rajoittaminen .....	28
4.3.3. Sosiaali- ja terveysministeriön asema asiantuntijana arvioitaessa kulutustavaroiden terveydelle vaarallisuutta .....	28
4.3.4. Seuraamusvaihtoehtojen laajentaminen .....	29
4.4. Ehdotus laiksi eräiden vakavaa vaaraa aiheuttavien tuotteiden markkinoille saattamista, kaupan pitämistä ja käyttöä rajoittavien toimenpiteiden ilmoittamisesta Euroopan yhteisöjen komissiolle .....	29
5. Esityksen vaikutukset .....	29
5.1. Taloudelliset vaikutukset .....	29
5.2. Organisatoriset vaikutukset .....	31
6. Asian valmistelu .....	31
6.1. Lausunnot .....	31

<b>YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT</b> .....	<b>32</b>
1. Lakiehdotusten perustelut .....	32
1.1. Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta .....	32
1.2. Laki eräiden vakavaa vaaraa aiheuttavien tuotteiden markkinoille saattamista, kaupan pitämistä ja käyttöä rajoittavien toimenpiteiden ilmoittamisesta Euroopan yhteisöjen komissiolle .....	43
2. Tarkemmat säännökset .....	45
3. Voimaantulo .....	45
<b>LAKIEHDOTUKSET</b> .....	<b>46</b>
kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta .....	46
eräiden vakavaa vaaraa aiheuttavien tuotteiden markkinoille saattamista, kaupan pitämistä ja käyttöä rajoittavien toimenpiteiden ilmoittamisesta Euroopan yhteisöjen komissiolle .....	54

## YLEISPERUSTELUT

**1. Voimassa olevat säännökset**

## Tuoteturvallisuuslain soveltamisala

Tuoteturvallisuuslaki (914/1986) tuli voimaan 1.5.1987. Lakiin on sen voimassaoloaikana tehty useita vähäisiä muutoksia, jotka ovat enimmäkseen liittyneet eräisiin valvontaviranomaisorganisaatioon vaikuttaneisiin hallinnollisiin uudelleenjärjestelyihin.

Tuoteturvallisuuslakia uudistettiin merkittävästi vuonna 1993 (539/1993). Tuolloin muun muassa laajennettiin lain soveltamisalaa niin, että se koskee nykyisin myös kuluttajapalveluksia. Tuoteturvallisuuslain soveltamisalaa laajennettiin tässä yhteydessä myös sillä tavoin, että se, mitä laissa säädetään kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista, koskee myös pääsääntöisesti tavaroita ja palveluksia, joita elinkeinonharjoittaja luovuttaa kouluille, sairaaloille, päiväkodeille tai muille niihin verrattaville laitoksille taikka kunnille, kuntainyhtymälle, seurakunnille tai muille julkisyhteisöille, taikka aatteellisille yhdistyksille, asunto-osakeyhtiölle ja muille asuinrakennuksia omistaville yhteisöille, jos nämä muussa kuin elinkeinotoiminnassa luovuttavat kyseisiä tavaroita tai palveluksia kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden käytettäväksi.

Tuoteturvallisuuslakiin lisättiin myös säännöksiä, joiden perusteella eräät valvontaviranomaiset voivat tiettyjen edellytysten vallitessa antaa elinkeinonharjoittajalle väliaikaisen kiellon. Lakiin lisättiin niin ikään säännöksiä niin sanotusta palautusmenettelystä, jossa valvontaviranomainen voi velvoittaa elinkeinonharjoittajan toimenpiteisiin silloin, kun vaarallisia kulutustavaroita tai kuluttajapalveluksia on jo kuluttajan hallussa. Jo alun perin tuoteturvallisuuslakiin sisältynyttä elinkeinonharjoittajalle asetettua yleistä huolellisuusvelvollisuutta täsmennettiin lain muutoksen yhteydessä niin, että elinkeinonharjoittajan on ilmoitettava valvontaviranomaiselle, jos hän saa tietoonsa, että hänen elinkeinotoimintaansa liittyvästä kulutustavarasta

tai kuluttajapalveluksesta aiheutuu vaaraa kuluttajan terveydelle tai omaisuudelle.

Tuoteturvallisuuslain vuonna 1993 toteutettu uudistaminen liittyi osaksi yleisestä tuoteturvallisuudesta 29 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin (92/59/ETY) sääntelyn täytäntöönpanoon Suomessa.

Tuoteturvallisuuslaki koskee kulutustavaroita, joita elinkeinonharjoittaja valmistaa, pitää kaupan, myy tai muutoin elinkeinotoimintansa yhteydessä luovuttaa taikka tuo maahan, sekä kuluttajapalveluksia, joita elinkeinonharjoittaja suorittaa, pitää kaupan, myy tai muutoin elinkeinotoimintansa yhteydessä luovuttaa. Elinkeinonharjoittajaa ei ole nykyisin laissa määritelty. Tuoteturvallisuuslain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 40/1986) perusteluissa todetaan, että elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan tuoteturvallisuuslaissa samaa kuin kuluttajan-suojalaissa (38/1978).

Kulutustavaroilla tarkoitetaan tuoteturvallisuuslaissa sellaisia tavaroita ja kuluttajapalveluksilla sellaisia palveluksia, jotka on tarkoitettu käytettäväksi tai joita olennaisessa määrässä käytetään yksityiseen kulutukseen. Siten muun muassa kulutustavarat, jotka voivat joutua kuluttajien käyttöön, vaikka elinkeinonharjoittaja ei ole alun perin niitä tällaiseen käyttöön tarkoitannutkaan, kuuluvat lain soveltamisalaan.

Tuoteturvallisuuslaki koskee sekä uusia että käytettyjä kulutustavaroita. Tuoteturvallisuuslain nojalla annettussa asetuksessa kulutustavaroista annettavista tiedoista (97/1987) käytettyjä kulutustavaroita säännellään kuitenkin jossakin määrin eri tavalla kuin uusia kulutustavaroita.

Tuoteturvallisuuslain soveltamisalaan ovat vuodesta 1993 lähtien kuuluneet lain 1 a §:n nojalla myös tavarat ja palvelukset, joita elinkeinonharjoittaja luovuttaa kouluille, sairaaloille, päiväkodeille tai muille niihin verrattaville laitoksille taikka kunnille, kuntayhtymälle, seurakunnille tai muille julkisyhteisöille, taikka aatteellisille yhdistyksille, asunto-osakeyhtiöille tai muille asuinrakennuksia

omistaville yhteisöille, jos nämä muussa kuin elinkeinotoiminnassa luovuttavat kyseisiä tavaroita tai palveluksia kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden käytettäväksi. Tuoteturvallisuuslain 1 a §:n mukaan näihin tavaroihin ja palveluksiin ei kuitenkaan sovelleta palautusmenettelyä koskevia säännöksiä. Kuluttajaan rinnastettava henkilö tarkoittaa, että kyseinen henkilö ei hanki tavaroita henkilökohtaista tarvetta varten eikä yksityisessä taloudessa käytettäväksi. On huomattava, että voimassa olevassa laissa vastuutahona tulee kysymykseen elinkeinonharjoittaja, joka on toimittanut tavaroita tai palveluksia edellä mainittujen yhteisöille. Sen sijaan voimassa olevan lain mukaan ei valvontakeinoja voida kohdistaa niihin yhteisöihin, kuten kouluihin, päiväkoteihin, sairaaloihin tai asunto-osakeyhtiöihin, jotka antavat tavaroita tai palveluksia kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden, kuten koululaisten, päiväkotilapsien, potilaiden tai asunto-osakeyhtiön asukkaiden käytettäväksi.

Edellä mainittu 1 a § ei koske tilanteita, joissa yhteisö hankkii tavaroita tai palveluksia työntekijöidensä käyttöön. Työntekijöiden suojele kuuluu terveysvaarojen osalta työsuojelusäännösten piiriin. Tuoteturvallisuuslaki on toissijainen eikä sitä sovelleta lain 2 §:n mukaan siltä osin kuin tavaroiden ja palvelusten aiheuttamien terveys- ja omaisuusvaarojen ehkäisemisestä on muussa laissa tai muun lain nojalla erikseen säädetty tai määrätty. Työntekijöitä ei voida pitää kuluttajiin rinnastettavina henkilöinä.

Tuoteturvallisuuslain 2 §:ssä säädetty toissijaisuus merkitsee, että lukuisat erityislainsäädäntöön kuuluvat tavaroiden ja palvelusten turvallisuutta koskevat säädökset tulevat sovellettaviksi tuoteturvallisuuslain asemasta. Esimerkkeinä tällaisesta lainsäädännöstä voidaan mainita elintarvikelainsäädäntö, tieliikennelainsäädäntö, kemikaalilainsäädäntö, lääkkeitä ja lääkinnällisiä laitteita koskeva lainsäädäntö, sähköturvallisuuslainsäädäntö ja tupakkalainsäädäntö.

#### Soveltamisalan rajoitukset

Tuoteturvallisuuslain 2 §:n mukaan lakia ei sovelleta maasta vietäviin eikä sen kautta kuljetettaviin kulutustavaroihin.

Lakia ei siten sovelleta kulutustavaroihin, joita Suomessa valmistetaan yksinomaan vientiin. Soveltamisalan rajaaminen viennin osalta merkitsee myös sitä, että tuoteturvallisuuslaki ei estä viemästä ulkomaille sellaista tuotetta, joka on tuoteturvallisuuslain nojalla kielletty Suomessa, jollei valvontaviranomainen määrää lain 13 §:n mukaisesti elinkeinonharjoittajan hallussa olevaa tavaraa hävitettäväksi taikka määrää muutoin, miten tavarän suhteen on meneteltävä. Kuluttajapalvelusten maahantuonti ja maastavienti on ilmeisestikin varsin vähäistä. Kuitenkin sellaiset muut tavarat kuin varsinaiset kulutustavarat, joita käytetään palveluksen suorittamisen yhteydessä, liikkuvat rajojen yli. Tuoteturvallisuuslain nojalla ei voida nykyisin puuttua tällaisten tavaröiden maastavientiin, jos valvontaviranomainen ei määrää 13 §:n mukaisesti, että tavara on hävitettävä, tai määrää, miten tavarän suhteen on muutoin meneteltävä.

Maastavienti tarkoittaa tässä yhteydessä vientiä kolmansiin maihin, siis EU/ETA-alueen ulkopuolelle. Sellaisia kulutustavaroita ja kuluttajapalveluksia sekä muita lain tarkoittamia tavaroita ja palveluksia, joiden valmistuksen, kaupanpidon, maahantuonnin, myynnin tai muun elinkeinotoiminnan yhteydessä tapahtuvan luovuttamisen Suomessa valvontaviranomainen on kieltänyt, ei saa viedä muualle sisämarkkina-alueelle.

#### Suojeltavat kohteet

Suojelun kohteena tuoteturvallisuuslaissa ovat kuluttajan henki, terveys ja omaisuus. Tämä ilmenee muun muassa tuoteturvallisuuslain 3 §:ssä elinkeinonharjoittajalle asetettavasta huolellisuusvelvollisuudesta. Elinkeinonharjoittajan on noudatettava olosuhteiden edellyttämää huolellisuutta, jotta kulutustavarasta tai kuluttajapalveluksesta ei aiheudu vaaraa kuluttajan terveydelle tai omaisuudelle.

Tuoteturvallisuuslain nojalla ei voida puuttua ympäristöhaittoihin, vaikka kulutustavaroihin ja kuluttajapalveluksiin liittyvillä ympäristövaikutuksilla saattaa välillisesti olla terveydelle haitallisia vaikutuksia. Työympäristöön liittyvät turvallisuuskysymykset eivät kuulu tuoteturvallisuuslain soveltamispiiriin.

Kumpaakin mainituista alueista koskee oma erityislainsäädäntönsä.

Tuoteturvallisuuslakia ei sovelleta kulutustavaroihin eikä kuluttajapalveluksiin, jotka ovat pääasialliseen käyttötarkoitukseensa soveltumattomia, jos nämä eivät aiheuta terveys- tai omaisuusvaaraa.

Elinkeinonharjoittajan huolellisuus- ja ilmoitusvelvollisuus

Tuoteturvallisuuslain 3 §:n mukaan elinkeinonharjoittajan on noudatettava olosuhteiden edellyttämää huolellisuutta, jotta kulutustavarasta tai kuluttajapalveluksesta ei aiheudu vaaraa kuluttajan terveydelle tai omaisuudelle.

Tätä 3 §:ää täydennettiin vuonna 1993 toteutetun lain muutoksen yhteydessä 2 momentilla, jonka mukaan elinkeinonharjoittajan, jos hän saa tietoonsa että kulutustavarasta tai kuluttajapalveluksesta aiheutuu vaaraa kuluttajan terveydelle tai omaisuudelle, on ilmoitettava tästä välittömästi valvontaviranomaiselle. Samalla elinkeinonharjoittajan on ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin hän on jo ryhtynyt vaaran johdosta.

Lähtökohtana tässä sääntelyssä on, että elinkeinonharjoittajalla on kuluttajaa paremmat mahdollisuudet saada tiedot kulutustavaran ja kuluttajapalveluksen laadusta ja ominaisuuksista, koostumuksesta, oikeasta ja turvallisesta käytöstä sekä hoidosta, huollosta ja säilytyksestä.

Huolellisuusvelvoitteeseen voidaan katsoa sisältyvän myös velvollisuuden poistaa vapaaehtoisesti ja oma-aloitteisesti jo markkinoilla ja kuluttajien hallussa olevien tavaroiden ja palvelusten vaaratekijöitä. Huolellisuusvelvoitteeseen sisältyvä velvollisuus toimia yhteistyössä valvontaviranomaisten kanssa on sisällöltään laajempi kuin tuoteturvallisuuslain 8 §:ssä tarkoitettu elinkeinonharjoittajan velvollisuus antaa valvontaviranomaiselle tarpeellisia tietoja ja apua.

Tieto kulutustavaroihin tai kuluttajapalveluksiin liittyvistä turvallisuusongelmista tulee usein ensimmäiseksi elinkeinonharjoittajille. Vahinko- ja onnettomuustapauksissa kuluttajat ottavat monesti yhteyttä kulutustavaran tai kuluttajapalveluksen myyneeseen elinkeinonharjoittajaan. Tavarantoimittajan tai pal-

velun tarjoaja saattaa oman testaus- ja koeostustyönsä yhteydessä saada tietoja markkinoilla jo oleviin kulutustavaroihin tai kuluttajapalveluksiin liittyvistä turvallisuusongelmista. Maahantuojaa voi saada liikesuhteidensa kautta tietoa vahingoista, joita kulutustavarasta tai kuluttajapalveluksesta on aiheutunut muissa maissa.

Tämän vuoksi elinkeinonharjoittajan on saadessaan tietää, että hänen elinkeinotoimintaansa liittyvästä kulutustavarasta tai kuluttajapalveluksesta aiheutuu vaaraa kuluttajan terveydelle ja omaisuudelle, ilmoitettava tästä valvontaviranomaiselle. Tuoteturvallisuuslaissa ei yksilöidä, mille valvontaviranomaiselle ilmoitus on annettava.

Jos elinkeinonharjoittaja laiminlyö ilmoitusvelvollisuutensa, asiaa voidaan arvioida tuoteturvallisuuslain 17 §:n rangaistussäännösten perusteella. Suoranaisia seuraamuksia ei ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiin ole laissa nykyisin liitetty.

Vaarallisen kulutustavaran ja kuluttajapalveluksen määritelmä tuoteturvallisuuslaissa

Tuoteturvallisuuslain 4 §:n 1 momentin mukaan terveydelle vaarallisena pidetään kulutustavaraa, joka rakenteessaan tai koostumuksessaan olevan vian tai puutteellisuuden taikka tavarasta annettujen totuudenvastaisten, harhaanjohtavien tai puutteellisten tietojen vuoksi voi aiheuttaa vamman, myrkytyksen, sairauden tai muun vaaran terveydelle, sekä kuluttajapalvelusta, joka suorittamista paansa liittyvän vian tai puutteellisuuden tai palveluksessa käytettävän tavarantoimittajan rakenteessa tai koostumuksessa olevan vian tai puutteellisuuden taikka palveluksesta annettujen totuudenvastaisten, harhaanjohtavien tai puutteellisten tietojen vuoksi voi aiheuttaa vamman, myrkytyksen, sairauden tai muun vaaran terveydelle.

Lain 4 §:n 2 momentin mukaan omaisuudelle vaarallisena pidetään kulutustavaraa, joka edellä 1 momentissa mainittujen seikkojen vuoksi voi vahingoittaa toista esinettä tai muuta omaisuutta, sekä kuluttajapalvelusta, joka 1 momentissa mainittujen seikkojen vuoksi voi vahingoittaa omaisuutta.

Vaaraa arvioidaan yleensä tilanteissa, joissa kulutustavaraa tai kuluttajapalvelusta käy-

tetään käyttötarkoituksensa mukaisesti. Siten esimerkiksi elinkeinonharjoittajan antamalla informaatiolla kulutustavarasta tai kuluttajapalveluksesta on pääsäännön mukaan suuri merkitys. Huomiota voidaan kuitenkin kiinnittää myös siihen, millainen käyttäjäryhmä on kysymyksessä. Siten esimerkiksi lapsille tarkoitetuissa tavaroissa tulee ottaa huomioon myös ennakoitavissa oleva virheellinen käyttö.

Kuten edellä on todettu, muun muassa sellaiset kulutustavarat, jotka voivat joutua kuluttajien käyttöön, vaikka elinkeinonharjoittaja ei ole alun perin niitä tällaiseen käyttöön tarkoitettukaan, kuuluvat lain soveltamisalaan. Saattaa käydä niin, että alun perin vain ammattikäyttöön tarkoitettut tavarat tulevat ajan oloon yleiseen käyttöön myös yksityisessä kulutuksessa.

#### Valvontaviranomaiset

Tuoteturvallisuuslain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja päätösten noudattamista valvoo sekä valvontaa suunnittelee ja ohjaa lain 5 §:n mukaan Kuluttajavirasto. Kuluttajavirasto on siten keskeisessä asemassa tuoteturvallisuuslain soveltamisalaan kuuluvien tavaroiden ja palvelusten markkinavalvonnan suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Sosiaali- ja terveysministeriön tehtävänä on lain 5 §:n 2 momentin mukaan toimia asiantuntijaviranomaisensa kysymyksissä, jotka koskevat sitä, milloin kulutustavaraa on pidettävä terveydelle vaarallisena. Kun tuoteturvallisuuslaki tuli voimaan, tämä tehtävä annettiin lääkintöhallitukselle. Myöhemmin se siirtyi sosiaali- ja terveyshallitukselle. Sosiaali- ja terveysalalla toteutettujen organisaatiomuutosten myötä asiantuntijatehtävä on vuodesta 1992 lähtien ollut sosiaali- ja terveysministeriöllä.

Kulutustavaroiden maahantuonnin osalta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja päätösten noudattamisen valvonta ja sen suunnittelu kuuluu lain 6 §:n mukaan tullilaitokselle.

Läänissä tuoteturvallisuuslain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja päätösten noudattamisen valvonta ja valvonnan ohjaus kuuluu lain 7 §:n 1 momentin mukaan

läninhallitukselle.

Kunnan tehtävänä on lain 7 §:n 2 ja 3 momentin mukaan alueellaan valvoa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten määräysten ja päätösten noudattamista. Kunnassa nämä tehtävät hoitaa kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin (kunnan valvontaviranomainen). Valtuusto voi antaa lautakunnalle tai toimielimelle oikeuden siirtää toimivaltaansa edelleen alaiselleen viranhaltijalle tai jaostolle. Kunta voi sopia toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, että kunnalle tai sen viranomaiselle tässä laissa säädetty tehtävä, jossa toimivaltaa voidaan siirtää viranhaltijalle, annetaan virkavastuulla toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi. Kuntayhtymä voi tehdä toisen kuntayhtymän kanssa edellä tarkoitettun sopimuksen, jos siihen on kuntayhtymän jäsenkuntien suostumus.

Kuntien valvontaviranomaisten toimivaltaa on kuitenkin 7 §:n 4 momentissa rajattu niin, että tuoteturvallisuuslaissa tarkoitettujen omaisuusvaarojen osalta kunnan valvontaviranomaisen on ainoastaan ilmoitettava muun virkatoimen yhteydessä havaitsemistaan omaisuudelle vaarallisista kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista Kuluttajavirastolle tai läninhallitukselle tapauksissa, joissa ei ole olemassa tämän lain nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä tai kieltoja.

#### Valvontakeinot

*Tiedonsaantioikeus sekä tarkastus- ja näytteenottovaltuudet.* Tuoteturvallisuuslain 8 §:n mukaan elinkeinonharjoittajan on annettava valvontaviranomaiselle tämän määräämässä ajassa lain noudattamisen valvonnassa tarpeelliset tiedot ja vaadittaessa esitettävä kirjanpitonsa, kirjeenvaihtonsa ja varastonsa siinä laajuudessa kuin valvontatehtävä edellyttää. Elinkeinonharjoittajan on annettava valvontaviranomaiselle tämän tehtävän suorittamiseksi tarvittava apu.

Lain 9 §:n mukaan valvontaviranomaisella on oikeus päästä alueelle, huoneistoon ja muuhun sellaiseen tilaan, jonne pääsy on laissa tarkoitettun valvonnan kannalta tarpeen, tehdä siellä tarkastuksia, ja ryhtyä muihin valvonnan edellyttämiin toimenpiteisiin.

Lain 10 §:n mukaan valvontaviranomaisilla

on oikeus ottaa kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista tarpeellisia näytteitä. Näyte on 10 §:n 2 momentin mukaan elinkeinonharjoittajan sitä vaatiessa korvattava käyvän hinnan mukaan, jollei tutkimuksissa havaita, että tavara on tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastainen. Näytteestä ei 10 §:n 3 momentin mukaan ole suoritettava korvausta, jos 2 momentista tarkoitetusta tutkimuksesta peritään maksu sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty.

Lain 11 §:n mukaan poliisin on annettava valvontaviranomaisille virka-apua näiden hankkiessa elinkeinonharjoittajalta tietoja sekä käyttäessä tarkastus- ja näytteenottovaltuuksiaan.

*Kiellot, määräykset ja uhkasakko.* Terveydelle tai omaisuudelle vaarallisen kulutustavaran tai kuluttajapalveluksen valmistus ja vaihdanta voidaan kieltää tuoteturvallisuuslain 12 §:n nojalla. Tämän 12 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan Kuluttajavirasto voi kieltää vaarallisen kulutustavaran tai kuluttajapalveluksen valmistuksen tai suorittamisen, pitämisen kaupan sekä myynnin ja muun elinkeinotoiminnan yhteydessä tapahtuvan luovuttamisen. Tulliviranomainen voi kieltää 1 momentin 2 kohdan mukaan vaarallisen kulutustavaran maahantuonnin.

Lääninhallitusten ja kunnan valvontaviranomaisten valtuudet ovat rajallisemmat. Jos kulutustavara tai kuluttajapalvelus taikka niistä annetut tiedot eivät ole tämän lain nojalla annettujen säännösten tai määräysten mukaisia, myös lääninhallitus ja kunnan valvontaviranomainen voivat 12 §:n 2 momentin nojalla määrätä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun kiellon. Tulliviranomainen voi näissä tapauksissa kieltää kulutustavaran maahantuonnin.

Jos elinkeinonharjoittaja rikkoo 12 §:n 1 momentin nojalla annettua tavara- tai palveluskohtaista kieltopäätöstä, myös lääninhallitus ja kunnan valvontaviranomainen voi 12 §:n 3 momentin mukaan määrätä elinkeinonharjoittajalle 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun kiellon.

Kiellot voivat olla paitsi toistaiseksi voimassa olevia, myös määräaikaista, ja niihin voidaan liittää ehtoja. Ne voivat olla elinkeinonharjoittajakohtaisia taikka tavara- tai palveluskohtaisia. Yleensä kieltö koskee tiettyä

kulutustavaraa tai kuluttajapalvelusta, mutta se kohdistetaan yhteen tai useampaan elinkeinonharjoittajaan, jonka elinkeinotoimintaan vaarallinen kulutustavara tai kuluttajapalvelus liittyy.

Tuoteturvallisuuslakiin vuonna 1993 lisätyn 12 a §:n 1 momentissa säädetään, että jos on ilmeistä, että kulutustavara tai kuluttajapalvelus on lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla terveydelle vaarallinen, Kuluttajavirasto tai tulliviranomainen voi antaa 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun kiellon väliaikaisena. Väliaikainen kieltö on tällöin voimassa, kunnes asia lopullisesti ratkaistaan 12 §:n 1 momentin nojalla.

Jos 12 §:n 2 momentin edellytykset täyttyvät eli tuoteturvallisuuslain nojalla on annettu tavara- tai palveluskohtaisia alemmanasteisia säännöksiä, myös lääninhallitus ja kunnan valvontaviranomainen voi 12 a §:n 2 momentin nojalla antaa väliaikaisen kiellon, jos on ilmeistä, että kulutustavara tai kuluttajapalvelus on 4 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla terveydelle vaarallinen. Väliaikainen kieltö on voimassa, kunnes asia lopullisesti ratkaistaan 12 §:n 2 momentin nojalla.

Kun väliaikainen kieltö on annettu, kysymys 12 §:ssä tarkoitetun kiellon antamisesta on 12 a §:n 3 momentin mukaan ratkaistava ensi tilassa.

Kuluttajavirastolla ja tulliviranomaisella on lain 13 §:n nojalla oikeus määrätä elinkeinonharjoittajan hallussa oleva tavara hävitettäväksi, tai mikäli tätä ei katsota tarkoituksenmukaiseksi, määrätä, miten tavaran suhteen muutoin on meneteltävä. Tavaralla tarkoitetaan tässä sekä kulutustavaraa että kuluttajapalveluksen suorittamisen yhteydessä käytettävää tavaraa. Hävittämismääräyksen antamisen edellytyksenä on, että lain 12 §:ssä säädettyjä kieltöjä ei voida pitää riittävänä. Tuoteturvallisuuslakiin ei sisälly säännöksiä takavarikosta, vaan viranomaisen hävittämismääräys merkitsee, että elinkeinonharjoittajan on hävitettävä tavara. Hävittämisen sijasta tavara voidaan esimerkiksi määrätä käytettäväksi metalliromuna tai täytteenä.

Vuonna 1993 tuoteturvallisuuslakia täydennettiin palautusmenettelyä koskevilla säännöksillä. Palautusmenettelyä koskeva määräys tarkoittaa, että Kuluttajavirasto voi velvoittaa elinkeinonharjoittajan ryhtymään



toimenpiteisiin sellaisten kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluksien johdosta, jotka ovat osoittautuneet vaaralliseksi ja joita on jo lopukäyttäjien, kuluttajien hallussa.

Tuoteturvallisuuslain 13 a §:n mukaan Kuluttajavirasto voi, kun se on antanut 12 §:n nojalla kulutustavaraa koskevan kieltopäätöksen, määrätä elinkeinonharjoittajan ryhtymään toimenpiteisiin, jotka koskevat jo kuluttajan hallussa olevia kulutustavaroita ja joiden nojalla kulutustavaraan liittyvä vahingonvaara voidaan torjua ja kuluttajan asema turvata.

Tällainen määräys voi kulutustavaran osalta olla 13 a §:n 2 momentin mukaan elinkeinonharjoittajan velvoittaminen:

1) korjaamaan kysymyksessä oleva tavara niin, että sen rakenteessa ja koostumuksessa olevasta viasta tai puutteesta taikka siitä annetuista totuudenvastaisista, harhaanjohtavista tai puutteellisista tiedoista aiheutuva vaara poistuu (*korjaaminen*),

2) ottamaan takaisin kuluttajalta tavarana, joka on 4 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla vaarallinen, sekä antamaan sen sijaan samanlaisen tai samankaltaisen tavarana, joka ei ole vaarallinen (*vaihto*); tai

3) purkamaan kaupan (*kaupan purku*).

Pääsääntönä on, että määräys kulutustavaraa koskevaan palautusmenettelyyn voidaan antaa vain silloin, kun Kuluttajavirasto on 12 §:n nojalla antanut tätä kulutustavaraa koskevan kieltopäätöksen. Kuitenkin 13 a §:n 3 momentissa säädetään, että Kuluttajavirasto voi antaa palautusmenettelyä koskevan määräyksen myös silloin, kun 12 §:ssä tarkoitettua kieltopäätöstä ei voida antaa sen vuoksi, että kysymyksessä olevia kulutustavaroita ei enää ole elinkeinonharjoittajan hallussa, ja määräyksen antamiseen on painavia syitä.

Tuoteturvallisuuslain 13 b §:ssä on säännöksiä palautusmenettelystä kuluttajapalvelusten osalta.

Kuluttajapalvelusten ollessa kysymyksessä määräys voi olla 13 b §:n 2 momentin mukaan elinkeinonharjoittajan velvoittaminen:

1) korjaamaan kysymyksessä olevan palveluksen niin, että sen suorittamistavassa tai sen yhteydessä käytettävän tavarana rakenteessa tai koostumuksessa olevasta viasta tai puutteesta tai siitä annetuista totuudenvastai-

sista, harhaanjohtavista tai puutteellisista tiedoista aiheutuva vaara poistuu (*korjaaminen*), tai

2) purkamaan kuluttajapalvelusta koskevan sopimuksen (*sopimuksen purku*).

Samalla tavoin kuin kulutustavaroiden ollessa kysymyksessä on pääsääntönä myös kuluttajapalvelusten osalta, että määräys kuluttajapalvelusta koskevaan palautusmenettelyyn voidaan antaa vain silloin, kun Kuluttajavirasto on 12 §:n nojalla antanut tätä kuluttajapalvelusta koskevan kieltopäätöksen. Kuitenkin 13 b §:n 3 momentissa säädetään, että Kuluttajavirasto voi antaa palautusmenettelyä koskevan määräyksen myös silloin, kun 12 §:ssä tarkoitettua kieltopäätöstä ei voida antaa sen vuoksi, että kysymyksessä olevia kuluttajapalveluksia ei enää ole elinkeinonharjoittajan hallussa, ja määräyksen antamiseen on painavia syitä.

Valvontaviranomaisista vain Kuluttajavirasto voi määrätä elinkeinonharjoittajan ryhtymään palautusmenettelyyn. Tarkoituksena on ollut varmistaa, että palautusmenettelyä koskeva käytäntö muodostuisi yhtenäiseksi eikä esimerkiksi syntyisi erilaista käytäntöä eri alueilla ja paikkakunnilla. Alue- ja paikallistason valvontaviranomaiset voivat kuitenkin avustaa Kuluttajavirastoa velvoitteen toteutumisen seurannassa.

Elinkeinonharjoittajan määrääminen ryhtymään palautusmenettelyyn on tarkoitettu keinoksi, johon voidaan ryhtyä silloin, kun muut toimet eivät riitä kysymyksessä olevaan kulutustavaraan tai kuluttajapalvelukseen liittyvän vaaran torjuntaan. Jos elinkeinonharjoittaja suostuu vapaaehtoisesti ryhtymään palautusmenettelyyn Kuluttajavirastoa tyydyttävällä tavalla, määräystä palautusmenettelyyn ei ole tarpeen antaa.

Tuoteturvallisuuslain 13 a ja 13 b §:n säännökset palautusmenettelystä muistuttavat eräiltä osin kuluttajansuojalain 5 ja 8 lukujen virhevastuusäännöksiä. Nämä kuluttajansuojalaissa olevat säännökset voivat kuitenkin tulla sovellettavaksi vain silloin, kun kukin yksittäinen kuluttaja joko tuomioistuimessa tai tuomioistuimen ulkopuolisessa riitojenratkaisumenettelyssä vetoaa niihin. Palautusmenettelyyn ryhtymiseen velvoittavat tuoteturvallisuuslain säännökset ovat siten laajavaikutteisempia ja kuluttajan kannal-

ta nopeampia.

Tuoteturvallisuuslakiin on kuitenkin lähinnä tiedottamistarkoituksessa sisällytetty 13 c §, jonka mukaan sen lisäksi, mitä 13 a ja 13 b säädetään, on kuluttajan ja tavaran tai palveluksen myyneen elinkeinonharjoittajan oikeuksien ja velvollisuuksien osalta noudatettava, mitä kuluttajansuojalaissa ja kauppalaisissa (355/1987) säädetään sekä niiden nojalla säädetään ja määrätään. Kuluttaja on kuitenkin oikeutettu saamaan hyväkseen 13 a ja 13 b §:ssä tarkoitetun määräyksen mukaisen oikaisutoimenpiteen, vaikka hän ei olisi tehnyt virheilmoitusta eikä voisi palauttaa tavaraa tai palvelusta olennaisesti muuttamattomana tai vähentymättömänä.

Tuoteturvallisuuslain 14 §:n mukaan valvontaviranomainen, joka on antanut 12 tai 12 a §:ssä tarkoitetun kiellon taikka 13 a tai 13 b §:ssä tarkoitetun määräyksen, voi velvoittaa elinkeinonharjoittajan tiedottamaan sopivalla tavalla kiellosta tai määräyksestä, tavaraan, palvelukseen tai niiden käyttämiseen liittyvästä vaarasta ja kuluttajien oikeuksista. Tiedottamisvelvoitteen asettamista koskeva säännös tuoteturvallisuuslaissa on siten nykyisellään kytketty tilanteisiin, joissa valvontaviranomainen on antanut 12 tai 12 a §:ssä tarkoitetun kiellon tai 13 a tai 13 b §:ssä tarkoitetun määräyksen palautusmenettelyyn.

Lain 15 §:n mukaan valvontaviranomaisen 12, 12 a ja 13 §:n nojalla tekemää päätöstä sekä valvontaviranomaisen 13 a tai 13 b §:n nojalla antamaa määräystä taikka 14 §:n nojalla määräämää tiedottamisvelvoitetta on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta.

Valvontaviranomainen voi 15 §:n 2 momentin nojalla asettaa lain 8 §:ssä tarkoitetun tiedonantovelvollisuuden ja asiakirjojen esittämisvelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon.

Uhkasakon tuomitsee 15 §:n 3 momentin mukaan maksettavaksi lääninhallitus.

#### Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Tuoteturvallisuuslain 16 §:n 1 momentin mukaan saa tämän lain mukaisia tehtäviä suorittaessa saatuja liike- ja ammattisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa

(621/1999) säädetyin salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa valvontaviranomaiselle valvontatehtävää varten, sosiaali- ja terveysministeriölle asiantuntijaviranomaisen tehtäviä varten sekä syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

Tuoteturvallisuuslain 16 §:n 2 momentissa säädetään ilmoittamisesta muun maan valvontaviranomaiselle. Jos on aihetta epäillä, että kulutustavaraa, jonka valvontaviranomainen on todennut terveydelle tai omaisuudelle vaaralliseksi, tarjotaan kulutustavaraa kaupaksi muussa maassa, saadaan asiasta antaa tietoja muun maan valvontaviranomaiselle. Tietoja luovutettaessa on tällöin noudatettava, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään asiakirjojen salassapidosta.

#### Rangaistussäännökset

Tuoteturvallisuuslain 17 §:ää on hiljattain muutettu samassa yhteydessä kuin rikoslain 44 luku terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista uudistettiin (400/2002).

Rikoslain 44 luvun 1 § koskee terveysrikkoksia. Sen mukaan se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

- 1) torjunta-ainelain (327/1969),
- 2) tuoteturvallisuuslain,
- 3) kemikaalilain (744/1989),
- 4) terveydensuojelulain (763/1994),
- 5) elintarvikelain (361/1995) tai

6) eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetun lain (1195/1996)

taikka niiden nojalla annetun säännöksen tai yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti valmistaa, käsittelee, tuo tai tahallaan yrittää tuoda maahan pitää hallussaan, varastoi, kuljettaa, pitää myynnissä, välittää tai luovuttaa tavaraa tai ainetta siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, on tuomitava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *terveysrikkoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, terveysrikkoksesta tuomitaan rikoslain 44 §:n 1 §:n mukaan myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta tuoteturvallisuuslain taikka sen no-

jalla annetun säännöksen tai yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti suorittaa, pitää myynnissä tai muutoin elinkeinotoiminnan yhteydessä luovuttaa kuluttajapalveluksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa terveydelle.

Tuoteturvallisuuslain 17 §:n 1 momentissa on viittaus rikoslain 44 luvun 1 §:ään. Säännöksen mukaan rangaistus vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tehdystä terveystrikoksesta säädetään rikoslain 44 luvun 1 §:ssä.

17 §:n 2 momentissa on säädöksiä tuoteturvallisuusrikkomuksesta. Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta rikkoo 12, 12 a, 13, 13 a tai 13 b §:ssä tarkoitettua kieltä tai määräystä, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, tuoteturvallisuusrikkomuksesta sakkoon.

Pykälän 3 momentissa säädetään, että se, joka rikkoo 12, 12 a, 13, 13 a tai 13 b §:n nojalla määrättyä, uhkasakolla tehostettua kieltä tai määräystä, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

#### Muutoksenhaku

Tuoteturvallisuuslain 19 §:n 1 momentissa säädetään, että uhkasakon asettamista koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta. Muutosta voi kuitenkin hakea myös tätä koskevaan päätökseen samalla kun valiteaan itse pääasiasta.

Tämän 19 §:n 2 momentissa säädetään, että kunnan viranhaltijan tämän lain nojalla antamaan päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta. Päätökseen tyytymättömällä on oikeus saattaa päätös lain 7 §:ssä tarkoitettun kunnallisen lautakunnan tai muun toimielimen käsiteltäväksi. Vaatimus päätöksen oikaisemisesta on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa siitä, kun asianomainen on saanut päätöksestä tiedon. Päätökseen on liitettävä ohjeet oikaisuvaatimuksen saattamisesta toimielimen käsiteltäväksi. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä viipymättä. 19 §:n 3 momentissa säädetään, että edellä 7 §:ssä tarkoitettun kunnan lautakunnan tai muun toimielimen tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädettyssä järjestyksessä valitta-

malla hallinto-oikeuteen 30 päivänä kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Lain 20 §:ssä säädetään, että valvontaviranomaisen 12, 13, 13 a, 13 b ja 14 §:n nojalla tekemää päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

#### Erinäisiä säännöksiä

Tuoteturvallisuuslain 21 §:n mukaan kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (793/1992), jollei lailla toisin säädetä.

Lain 22 ja 23 §:ssä on säännöksiä kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä toimivasta tuoteturvallisuusasiain neuvottelukunnasta.

Tuoteturvallisuusasiain neuvottelukunnan tehtävänä on lain 22 §:n mukaan seurata tuoteturvallisuuslainsäädännön soveltamista ja sen valvontaa, antaa lausuntoja sekä tehdä esityksiä ja aloitteita lainsäädännön ja sen valvonnan kehittämiseksi samoin kuin käsitellä muita tuoteturvallisuuslain täytäntöönpanoon ja kulutustavaroiden turvallisuuden kehittämiseen liittyviä asioita. Neuvottelukunnan tulee myös suunnitella toimenpiteitä tarpeellisen yhteistyön järjestämiseksi elintarvikevalvontaa, työsuojelua, standardisointia ja muita kulutustavaroiden turvallisuuteen liittyviä asioita käsittelevien tahojen kanssa.

Lain 23 §:n mukaan tuoteturvallisuusasiain neuvottelukuntaan kuuluu valtioneuvoston kolmeksi vuodeksi kerrallaan määräämä puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä kymmenen muuta jäsentä. Varapuheenjohtajalle ja kullekin jäsenelle valtioneuvosto määrää henkilökohtaisen varajäsenen.

Tämän 23 §:n 2 momentin mukaan neuvottelukunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja neljän jäsenen tulee olla henkilöitä, joiden ei voida katsoa edustavan elinkeinonharjoittajien tai kuluttajien etuja. Näistä vähintään kahden jäsenen ja heidän varajäsenensä tulee olla perehtyneitä kulutustavaroiden turvallisuuteen liittyviin tutkimus- ja tarkastustehtäviin ja yhden jäsenen ja hänen varajäsenensä olla sosiaali- ja terveysministeriön edustaja. Kolme jäsentä ja heidän varajäsenensä määrätään palkansaajien ja kuluttajien sekä kolme jäsentä ja heidän vara-

jäsenensä elinkeinonharjoittajien olosuhteisiin perehtyneistä henkilöistä. Edelleen säädetään 23 §:n 3 momentissa, että jos neuvottelukunnan jäsen tai varajäsen eroaa kesken toimikautensa, kauppa- ja teollisuusministeriö määrää hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi uuden jäsenen tai varajäsenen ottaen huomioon mitä neuvottelukunnan kokoonpanosta 23 §:n 2 momentissa säädetään.

Tuoteturvallisuuslain 24 §:n 1 momentissa on valtuussäännös, jonka mukaan asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta. Nykyisen 24 §:n 2 momentin mukaan asetuksella voidaan säätää ja valtioneuvoston päätöksellä määrätä kulutustavaraa ja kuluttajapalvelusta koskevien, kuluttajan kannalta tarpeellisten tietojen antamisesta samoin kuin kulutustavaroille tai kuluttajapalveluksille asetettavista vähimmäisvaatimuksista. Edelleen 3 momentin mukaan asetuksella voidaan säätää, että kauppa- ja teollisuusministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita 1 momentissa tarkoitettun asetuksen soveltamisesta ja että kauppa- ja teollisuusministeriö tai kuluttajavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä tai ohjeita 2 momentissa tarkoitettun asetuksen tai valtioneuvoston päätöksen soveltamisesta.

Tuoteturvallisuuslain 24 §:n 4 momentin mukaan 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa asetuksissa tai valtioneuvoston päätöksissä taikka 3 momentissa tarkoitettussa kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksessä voidaan säätää tai määrätä, että kuluttajavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä tai ohjeita ministeriön päätöksen toimeenpanosta ja erityisesti syistä yksittäistapauksissa myöntää hakemuksista poikkeuksia asetuksen tai päätöksen säännöksistä tai määräyksistä. Edelleen 24 §:n 5 momentin mukaan valvontaviranomainen voidaan asetuksella velvoittaa ilmoittamaan annetusta kiellosta muun maan viranomaiselle tai kansainväliselle järjestölle.

Tuoteturvallisuuslain 24 §:n nojalla on annettu seuraavat säädökset – eräät näistä on annettu samalla myös jonkin muun lain nojalla

- asetus kulutustavarasta annettavista tiedoista
- asetus näytteenotosta eräissä tapauksissa (98/1987)

- asetus formaldehydin enimmäismääristä eräissä tekstiilituotteissa (210/1988)
- pesuaineasetus (211/1988)
- asetus pehmustettujen istuinhuonekalujen paloturvallisuusvaatimuksista (743/1990)
- asetus patjojen paloturvallisuusvaatimuksista (57/1991)
- asetus elintarvikkeita jäljittelevistä vaarallisista tuotteista (359/1991)
- valtioneuvoston päätös muussa kuin työssä käytettäväksi tarkoitettuja koneita ja henkilösuojaimia koskevista vaatimuksista (476/1995)
- kosmetiikka-asetus (189/1996)
- asetus suun kanssa kosketuksiin joutuvista tarvikkeista (402/1996)
- kauppa- ja teollisuusministeriön päätös kosmeettisista valmisteista (190/1996)
- kauppa- ja teollisuusministeriön päätös eräiden kosmeettisten valmisteiden koostumuksen tarkistamisesta käytettävistä analyysimenetelmistä (637/1996)
- valtioneuvoston päätös eräitä ftalatteja koskevista rajoituksista alle kolmevuotiaille lapsille tarkoitetuissa suuhunpantavissa lastenhoitotarvikkeissa ja leluissa (919/1999)
- valtioneuvoston päätös nikkeliä ja sen yhdisteitä sisältäviä tuotteita koskevista kielloista ja rajoituksista (2/2000).
- valtioneuvoston asetus lyhytketjuisten parafiinien sekä penta-oktabromidifenyylieetterin markkinoille luovuttamisen ja käytön rajoittamisesta (416/2003)
- valtioneuvoston asetus arseeniyhdisteellä ja sitä sisältävällä valmisteella käsitellyn puun, elohopeayhdisteen ja dibutyylinavyboraatin sekä niitä sisältävien tuotteiden markkinoille luovuttamisen ja käytön rajoittamisesta (440/2003)
- valtioneuvoston asetus tiettyjä atsoväriaineita ja niitä sisältäviä tuotteita koskevista kielloista ja rajoituksista (694/2003)

## 2. Tuoteturvallisuuslainsäädäntö muissa pohjoismaissa

### 2.1. Ruotsi

Ruotsin tuoteturvallisuuslaki (Produktsäkerhetslag, 1988:1604) tuli voimaan vuonna 1989. Lain tavoitteena on ehkäistä tavaroiden tai palvelusten aiheuttamilta vahingoilta ter-

veydelle ja omaisuudelle. Kysymykseen tulevat tavarat ja palvelukset, joita olennaisessa määrin tulevat tai voivat tulla käytettäväksi yksityiskäyttöön.

Lain mukaan elinkeinonharjoittaja voidaan velvoittaa antamaan turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja ja varoituksia, sekä velvoittaa elinkeinonharjoittajan ryhtymään palautusmenettelyyn. Vaarallisten tavaroiden ja palvelusten myynti voidaan myös kieltää samoin kuin vaarallisten tavaroiden maastavienti. Vuonna 1996 toteutetun lainmuutoksen (Lag 1996:334) jälkeen lakia sovelletaan elinkeinonharjoittajien ohella myös julkisessa toiminnassa tavaroita luovuttaviin tahoihin.

Kuluttajavirasto (konsumentverket) on tuoteturvallisuuslain ja sen nojalla annettujen alemmanasteisten säädösten valvontaviranomainen. Myös muut viranomaiset, joille on annettu nimenomaisesti tehtäväksi tiettyjen tavaroiden ja palvelujen turvallisuuden valvominen, ovat myös tämän lain valvontaviranomaisia. Päätöksen tuoteturvallisuuslain mukaisista seuraamuksista tekee kuitenkin kuluttajaviraston hakemuksen perusteella markkinatuomioistuimien (marknadsdomstolen).

## 2.2. Norja

Norjan tuotevalvontalaki (Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester, produktkontrollloven 1976-06-11 nr. 79) on vuodelta 1976 ja tuli voimaan vuonna 1977. Siihen on tehty olennaisia muutoksia vuonna 1990 (Lov 1990 nr. 33), vuonna 1993 (Lov 1993 nr. 38; Lov 1993 nr. 68) ja 1999 (Lov 1999 nr. 53).

Lain tavoitteena on ehkäistä tuotteiden aiheuttamia terveysvaaroja ja ympäristöhaittoja. Lain tavoitteena on myös ehkäistä kuluttajapalvelusten aiheuttamia terveysvaaroja.

Lain valvontaviranomainen voi asettaa tuotteiden valmistukselle, maahantuonnille, vaihdannalle, tuotemerkinnöille, käytölle ja muulle käsittelylle vaatimuksia.

Valvontaviranomainen voi määrätä väliaikaisen kiellon sekä kieltää lopullisesti tavarain valmistamisen, maahantuonnin ja kauppanpidon sekä maastaviennin. Lisäksi valvontaviranomainen voi asettaa tuotannolle, maahantuonnille, myynnille ja käytölle vaa-

timuksia. Vastaavanlaisia seuraamuksia voidaan asettaa myös kuluttajapalvelusten osalta. Valvontaviranomainen voi määrätä tuotetta tai kuluttajapalvelusta koskevasta palautusmenettelystä.

Elinkeinoharjoittajalla on lain mukaan velvollisuus ilmoittaa valvontaviranomaiselle, jos markkinoilla jo oleva tuote tai kuluttajapalvelus osoittautuu vaaralliseksi.

Lain voimassaoloaikana on sen valvontaviranomaisorganisaatiota useaan otteeseen muutettu. Nykyisin tuotevalvontalain valvonnasta vastaa palo- ja sähköturvallisuusviranomainen (Direktoratet for brann- og sikkerhet).

## 2.3. Tanska

Tanskan tuoteturvallisuuslaki (Lov om produktsikkerhed; 364/1994) tuli voimaan vuonna 1994. Se vastaa sisällöltään ja sanamuodoltaan varsin tarkasti vuonna 1992 annettua direktiiviä yleisestä tuoteturvallisuudesta. Lain soveltamisalaan kuuluvat kuitenkin tuotteiden ohella sellaiset palvelukset, jotka liittyvät tuotteeseen. Tuoteturvallisuuslakiin on tämän ohella myös sisällytetty säännöksiä, joilla pannaan kansallisesti kaksi muuta yhteisösäädöstä, neuvoston direktiivi lelujen turvallisuudesta (378/1988) sekä direktiivi sellaisia tuotteita koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä, jotka näyttäessään muulta kuin ovat vaarantavat kuluttajien terveyttä ja turvallisuutta. (357/1987).

Tuoteturvallisuuslainsäädännön valmistelu kuuluu kuluttajahallitukselle. (Forbrugerstyrelsen). Valvontaviranomaisena toimii turvallisuushallitus (Sikkerhedstyrelsen). Myös muut viranomaiset, joille on annettu tehtäväksi tiettyjen tavaroiden ja palvelujen turvallisuuden valvominen, ovat myös tämän lain valvontaviranomaisia.

## 2.4. Islanti

Islannin laki tuoteturvallisuudesta ja julkisesta markkinavalvonnasta annettiin ja tuli voimaan vuonna 1995. Laki vastaa rakenteeltaan, sisällöltään ja sanamuodoiltaan vuonna 1992 annettua direktiiviä yleisestä tuoteturvallisuudesta.

Keskeisenä valvontaviranomaisena ja valvontaa koordinoivana viranomaisena toimii Islannin metrologia- ja akkreditointipalvelu.

### 3. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yleisestä tuoteturvallisuudesta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/95/EY yleisestä tuoteturvallisuudesta annettiin 3 päivänä joulukuuta ja julkaistiin Euroopan yhteisön virallisessa lehdessä 15 päivänä tammikuuta 2002.

Jäsenvaltioiden on saatettava voimaan tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset siten, että ne tulevat voimaan 15 päivänä tammikuuta 2004. Samana ajankohtana kumotaan yleisestä tuoteturvallisuudesta 29 päivänä kesäkuuta 1992 annettu neuvoston direktiivi 92/59/ETY.

*Tavoitteet.* Yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun direktiivin tavoitteena on parantaa sisämarkkinoiden toimivuutta. Tavoitteena on siten, että kuluttajansuojan taso tuoteturvallisuuden osalta yhdenmukaistetaan. Korkean kuluttajansuojan varmistamiseksi yhteisön on osallistuttava kuluttajien terveyden ja turvallisuuden suojeluun.

Yleisenä tavoitteena direktiivissä on varmistaa, että markkinoille saatettavat tuotteet ovat turvallisia.

*Soveltamisala ja määritelmät.* Tuotteella tarkoitetaan direktiivissä kaikkia, myös palvelujen tarjoamisen yhteydessä, kuluttajille tarkoitettuja tai kuluttajien todennäköisesti kohtuudella ennakoitavissa olosuhteissa käyttämiä, myös muita kuin heille tarkoitettuja tuotteita, joita toimitetaan tai annetaan heidän saatavilleen liiketoiminnan yhteydessä uusina, käytettyinä tai kunnostettuina joko korvausta vastaan tai vastikkeettomasti. Käytetyt tuotteet, joita toimitetaan antiikkitarvoina taikka ennen niiden käyttöä korjattavina tai kunnostettavina tuotteina, jäävät soveltamisalan ulkopuolelle, edellyttäen, että toimittaja selvästi ilmoittaa asiasta sille, jolle hän tuotteen toimittaa.

Yleisestä tuoteturvallisuudesta annettua direktiiviä sovelletaan kaikkiin edellä määritelyihin tuotteisiin, jos yhteisön lainsäädännössä ei ole kyseisten tuotteiden yleistä turvalli-

suutta koskevia erityissäännöksiä, joilla pyritään edellä mainittuun turvallisuustavoitteeseen. Kun kyseessä ovat tuotteet, joihin sovelletaan yhteisön lainsäädännössä asetettuja erityisiä turvallisuusvaatimuksia, tätä lainsäädäntöä sovelletaan ainoastaan niihin seikkoihin ja vaaroihin tai vaaraluokkiin, joita kyseiset vaatimukset eivät koske.

Edellä sanottu tarkoittaa sitä, että yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun direktiivin määritelmää turvallisesta tuotteesta ja vaarallisesta tuotteesta, direktiiviin sisältyvää yleistä turvallisuusvaatimusta sekä säännöksiä vaatimuksenmukaisuuden arviointiperusteista ja eurooppalaisten standardien asemasta ei sovelleta tuotteisiin niiden vaarojen ja vaaraluokkien osalta, joista säädetään tiettyjä tuotteita tai tuotantoalueita koskevassa yhteisölainsäädännössä. Muita yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun direktiivin keskeisiä säännöksiä, kuten säännöksiä tuottajien ja jakelijoiden velvollisuuksista, jäsenvaltioiden erityisistä velvollisuuksista ja valtuuksista sekä tietojenvaihtoa ja nopeaa toimintaa edellyttävistä tilanteista, sovelletaan, jollei yhteisölainsäädännössä ole tavoitteeltaan vastaavia erityissäännöksiä näistä seikoista. Tämä merkitsee ennen muuta sitä, että yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun direktiivin säännöksiä markkinavalvonnasta on sovellettava, jollei tiettyjä tuotteita koskevassa yhteisölainsäädännössä ole markkinavalvontaa koskevia säännöksiä.

Turvallinen tuote tarkoittaa yleisestä tuoteturvallisuudesta annetussa direktiivissä tuotetta, joka tavanomaisessa tai kohtuudella ennakoitavissa käyttöolosuhteissa tuotteen käyttöikä ja tarvittaessa käyttöönotto, asennus ja huoltotarpeet huomioon ottaen ei aiheuta vaaraa tai aiheuttaa tuotteen käyttöön nähden sellaista mahdollisimman vähäistä vaaraa, jota voidaan pitää hyväksyttävänä ja joka takaa korkean suojelun tason ihmisten turvallisuuden ja terveyden osalta, kun otetaan erityisesti huomioon seuraavat seikat:

i) tuotteen ominaisuudet mukaan lukien sen koostumus ja pakkaus sekä kokoamis- ja mahdolliset asennus- ja huolto-ohjeet;

ii) sen vaikutus muihin tuotteisiin, jos on kohtuullisen todennäköistä, että sitä käytetään yhdessä muiden tuotteiden kanssa;

iii) tuotteen esillepano, tuotemerkinnät, vaaritusmerkinnät, tuotteen mahdolliset käyttö- ja hävittämisohjeet sekä kaikki muut tuotteen liittyvät maininnat tai tiedot;

iv) kuluttajaryhmät, joille tuotteen käyttö voi aiheuttaa vaaraa, erityisesti lapset ja ikääntyneet.

Tuotetta ei direktiivin mukaan pidetä vaarallisena sen vuoksi, että tuotteen turvallisuutta voidaan parantaa tai että saatavilla on turvallisempia tuotteita.

Vaarallisella tuotteella tarkoitetaan direktiivissä jokaista tuotetta, joka ei vastaa edellä olevaa turvallisen tuotteen määritelmää. Vakavalla vaaralla tarkoitetaan puolestaan julkisviranomaisen nopeita toimia edellyttäviä vakavia vaaroja, mukaan lukien sellaiset vaarat, joiden vaikutukset eivät ole välittömiä.

Elinkeinonharjoittajat jaotellaan direktiivissä tuottajiin ja jakelijoihin. Tuottajalla tarkoitetaan:

i) tuotteen valmistajaa, jos tämä on sijoittautunut yhteisöön, ja jokaista, joka esiintyy tuotteen valmistajana varustettuaan tuotteen nimellään, tavaramerkillään tai muulla selvällä tunnuksellaan, tai sitä, joka kunnostaa tuotteen;

ii) valmistajan edustajaa, jos valmistaja ei ole sijoittautunut yhteisöön, tai jos tuotteella ei ole yhteisöön sijoittautunutta edustajaa, tuotteen maahantuojaa;

iii) muita kaupan pitämisen ketjussa olevia elinkeinonharjoittajia, jos heidän toimintansa saattaa vaikuttaa tuotteen turvallisuusominaisuuksiin.

Jakelijalla tarkoitetaan direktiivissä jokaista kaupan pitämisen ketjun elinkeinonharjoittajaa, jonka toiminta ei vaikuta tuotteen turvallisuusominaisuuksiin.

Uudessa direktiivissä on toisin kuin aikaisemmassa määritelty myös käsitteet palautusmenettely ja markkinoilta poistaminen. Markkinoilta poistamisella tarkoitetaan toimenpidettä, jonka tarkoituksena on estää vaarallisen tuotteen jakelu ja esittely sekä sen tarjoaminen kuluttajalle. Palautusmenettelyllä puolestaan tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saada valmistajan tai jakelijan kuluttajille tai kuluttajan saataville jo toimittamat vaaralliset tuotteet takaisin.

*Yleinen turvallisuusvaatimus, vaatimustenmukaisuuden arviointiperusteet ja eu-*

*rooppalaiset standardit.* Tuottajat eivät yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan saa saattaa markkinoilla muita kuin turvallisia tuotteita.

Uudessa direktiivissä säädetään aikaisempaa direktiiviä yksityiskohtaisemmin siitä, milloin tuotteiden voidaan olettaa olevan turvallisia. Direktiivin 3 artiklan 2 kohdan mukaan tuotetta pidetään turvallisenä niiden seikkojen osalta, joista säädetään asiaa koskevassa kansallisessa lainsäädännössä, jos se kyseisen tuotteen turvallisuutta koskevien yhteisön erityissäännösten puuttuessa vastaa sen jäsenvaltion kansallisia erityissäännöksiä, jonka alueella sitä pidetään kaupan, edellyttäen, että nämä säännökset on laadittu perustamissopimuksen ja erityisesti sen 28 ja 30 artiklan mukaisesti ja että niissä annetaan tuotteen kaupan pitämisen edellytyksenä olevat terveyttä ja turvallisuutta koskevat määräykset.

Tuotteen oletetaan olevan turvallinen kansallisissa standardeissa määritettyjen vaarojen ja vaaraluokkien osalta, jos se on sellaisen vapaaehtoisten kansallisten standardien mukainen, joilla vahvistetaan kansallisiksi standardeiksi niitä eurooppalaisia standardeja, joiden viitetiedot komissio on julkaissut Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä. Tämä on uutta aikaisempaan yleistä tuoteturvallisuutta koskevaan direktiiviin verrattuna. Uuden lähestymistavan mukaisissa direktiiveissä on sen sijaan jo tätä ennen edellä tarkoitettujen standardien katsottu antavan turvallisuusolehtaman kysymyksessä oleville tuotteille.

Direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa on luettelo seikoista, joita otetaan huomioon yleisen turvallisuuden vaatimuksenmukaisuuden velvoitetta arvioitaessa. Näitä ovat:

a) vapaaehtoiset kansalliset standardit, joilla muita kuin 2 kohdassa tarkoitettuja asiaankuuluvia eurooppalaisia standardeja vahvistetaan kansallisiksi standardeiksi;

b) siinä jäsenvaltiossa laaditut standardit, jossa tuotetta pidetään kaupan;

c) komission suositukset, jotka sisältävät tuoteturvallisuuden arviointia koskevat ohjeita;

d) kyseisellä alalla noudatetut tuoteturvallisuutta koskevat käytännösäännöt;

e) nykyiset tiedot ja tekniikka;

f) turvallisuustaso, jota kuluttajat voivat kohtuudella edellyttää.

Tämän 3 artiklan 4 kohdan mukaan se, että tuote on niiden vaatimusten mukainen, joilla pyritään takaamaan yleisen turvallisuuden vaatimuksenmukaisuuden noudattaminen, erityisesti, että tuote on 3 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen säännösten mukainen, ei estä jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia toteuttamasta asianmukaisia toimenpiteitä rajoittaakseen tuotteen markkinoille saattamista tai vaatimasta tuotteen poistamista markkinoilta tai palautusmenettelyä, jos osoittautuu, että tuote vaatimuksenmukaisuudestaan huolimatta aiheuttaa vaaraa.

Direktiivin 4 artiklassa on säännöksiä menettelystä 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen standardien laatimisesta sekä tällaisten standardien viitetietojen julkaisemisesta Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.

4 artiklan 1 momentin mukaan nämä 3 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettujen eurooppalaiset standardit laaditaan seuraavasti:

a) vaatimukset sen varmistamiseksi, että standardien mukaiset tuotteet ovat yleisen turvallisuusvaatimusten mukaisia, vahvistetaan direktiivissä jäljempänä säädettyä menettelyä käyttäen, jossa komissiota tuoteturvallisuusasioissa avustava komitea toimii sääntelykomiteana;

b) komissio pyytää näiden vaatimusten perusteella teknisiä standardeja ja määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä 22 päivänä kesäkuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/34/EY mukaisesti eurooppalaisia standardointielimiä laatimaan standardit, jotka täyttävät edellä mainitut vaatimukset;

c) eurooppalaiset standardointielimet hyväksyvät toimeksiantojen perusteella standardit komission ja standardointielinten yhteistyöstä annetuissa yleisissä ohjeissa olevien periaatteiden mukaisesti;

d) komissio antaa joka kolmas vuosi yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun direktiivin 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua kertomuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle ohjelmistaan, jotka koskevat a ja b alakohdassa tarkoitettuja standardointivaatimuksia

ja -toimeksiantoja sekä a) ja c)-alakohdassa tarkoitettuja standardeja koskevista päätöksistä. Siinä on myös tietoja niistä tuotteista, joiden osalta komissio aikoo vahvistaa kyseisiä vaatimuksia ja toimeksiantoja, sekä huomioon otettavista tuotevaaroista ja tämän alan valmistelutöistä.

Komissio julkaisee 4 artiklan 2 kohdan mukaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä tällä tavoin hyväksyttävien ja 1 kohdassa mainittujen vaatimusten mukaisesti laadittavien eurooppalaisten standardien viitetiedot.

Tarkoituksena ei ole, että vain sellaisten eurooppalaisten standardien vaatimusten mukaisuus, joita koskeva valmistelutyö alkaa vasta uuden yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun direktiivin tultua voimaan, voisi antaa tässä tarkoitettua turvallisuusvoimaa tuotteelle. Direktiivin 4 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa säädetään, että jos eurooppalaisen standardointielimen ennen tämän direktiivin voimaantuloa hyväksymä standardi varmistaa yleisen turvallisuusvaatimuksen täyttymisen, komission päättää julkaista sen viitetiedot Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.

4 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa taas säädetään, että jos jokin standardi ei varmista yleisen turvallisuusvaatimuksen täyttymistä, komissio poistaa viittauksen siihen kokonaan tai osittain julkaisustaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä. 4 artiklan 2 kohdan 4 alakohdan mukaan komissio päättää toisessa ja kolmannessa alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa omaloitteisesti tai jonkin jäsenvaltion pyynnöstä direktiivissä jäljempänä säädettyä menettelyä käyttäen, jossa komissiota avustava komitea toimii sääntelykomiteana, siitä, onko kyseinen standardi yleisen turvallisuusvaatimuksen mukainen. Komissio päättää julkaisemisesta tai julkaisuista poistamisesta kuultuaan edellä mainittua direktiivin 98/34/EY 5 artiklan nojalla perustettua komiteaa. Komissio ilmoittaa jäsenvaltioille päätöksestään.

*Tuottajien ja jakelijoiden velvollisuudet.* Sen lisäksi, että tuottajille on asetettu direktiivin 3 artiklassa yleinen velvollisuus saattaa markkinoille ainoastaan turvallisia tuotteita, heidän muista velvollisuuksistaan on säännöksiä direktiivin 5 artiklassa.



Kunkin tuottajan on 5 artiklan 1 kohdan mukaan annettava oman toimintansa osalta kuluttajille tarvittavat tiedot, jotta he pystyvät arvioimaan tuotteeseen sen koko tavanomaisen tai kohtuudella ennakoitavissa olevan käyttöiän aikana liittyvät vaarat, mikäli tällaisia vaaroja ei voida heti havaita ilman asianmukaista varoitusta, sekä voivat ryhtyä varotoimiin. Tällaisen varoituksen olemassaolo ei 1 momentin toisen alakohdan mukaan kuitenkaan vapauta ketään velvollisuudesta noudattaa muita tässä direktiivissä asetettuja velvollisuuksia.

Kunkin tuottajan on 5 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan mukaan oman toimintansa osalta toteutettava toimittamiensa tuotteiden ominaisuuksiin suhteutetut toimenpiteet, joiden avulla he:

a) saavat tietoa näiden tuotteiden mahdollisesti aiheuttamista vaaroista;

b) voivat näin ryhtyä tarvittaviin toimiin, joihin voi sisältyä vaarojen välttämisen niin edellyttäessä markkinoilta poistaminen, kuluttajille suunnattu asianmukainen ja tehokas tiedotus tai palautusmenettely.

Juuri mainittuihin toimenpiteisiin on 1 kohdan neljännen alakohdan mukaan sisällytettävä esimerkiksi:

a) tuottajan nimen ja yhteystietojen sekä tuotetta tai tarvittaessa kyseistä tuote-erää koskevien tietojen ilmoittaminen tuotteessa tai sen pakkauksessa, paitsi tapauksissa, joissa ilmoittamatta jättäminen on perusteltua; ja

b) kaikissa tapauksissa, joissa se on aiheellista, kaupan pidettävien tuotteiden tutkiminen pistokokein sekä valitusten tutkiminen ja tarvittaessa rekisteröiminen ja seurantatietojen toimittaminen jakelijoille.

Direktiivin 5 artiklan 1 kohdan neljännessä alakohdassa säädetään, että kolmannen alakohdan b alakohdassa tarkoitettut toimet toteutetaan vapaaehtoisesti tai toimivaltaisten viranomaisten pyynnöstä 8 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisesti. Palautusmenettelyä käytetään viimeisenä keinona, jos muut toimet eivät riitä kyseisten vaarojen torjuntaan tapauksissa, joissa tuottajat pitävät sitä tarpeellisena ja jos tuottajien on siihen ryhdyttävä toimivaltaisen viranomaisen toimenpiteen vuoksi. Se voidaan toteuttaa alan olemassa olevia käytäntöjä noudattaen kyseisessä jäsenvaltiossa.

5 artiklan 2 kohdassa säädetään, että jakelijoiden on osaltaan toimittava huolellisesti ja edistettävä soveltuvien turvallisuusvaatimusten täyttämistä, erityisesti siten, että ne eivät toimita tuotteita, jos ne tietävät tai niiden pitäisi hallussaan olevien tietojen pohjalta ammattilaisina pystyä päättelemään, että tuotteet ovat kyseisten turvallisuusvaatimusten vastaisia. Niiden on lisäksi osallistuttava omaan toimintaansa liittyviltä osin markkinoille saatettujen tuotteiden turvallisuuden seurantaan, erityisesti antamalla tietoja tuotteiden aiheuttamista vaaroista, säilyttämällä ja toimittamalla tuotteiden alkuperän jäljittämiseksi tarvittavia asiakirjoja sekä osallistumalla tuottajien ja toimivaltaisten viranomaisten toteuttamiin toimiin vaarojen välttämiseksi. Niiden on toteutettava omaan toimintaansa liittyviltä osin toimenpiteet tehokkaan yhteistyön mahdollistamiseksi.

Jakelijoiden nimenomaisia velvoitteita on uudessa direktiivissä lisätty.

Direktiivin 5 artiklan 3 kohdassa säädetään, että jos tuottajat ja jakelijat tietävät tai niiden pitäisi hallussaan olevien tietojen pohjalta ammattilaisina pystyä päättelemään, että niiden markkinoille saattama tuote aiheuttaa kuluttajalle vaaroja, jotka ovat ristiriidassa yleisen turvallisuusvaatimuksen kanssa, niiden on direktiivin liitteessä I vahvistetuina edellytyksin ilmoitettava vaaroista välittömästi jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille ja ilmoitettava erityisesti toimista, joita ne ovat toteuttaneet kuluttajille aiheutuvan vaaran torjumiseksi. Komissio voi muuttaa direktiivin liitteessä I olevia näitä ilmoituksia koskevia vaatimuksia. Tähän työhön osallistuu direktiivissä säädetty komitea neuvoa antavassa menettelyssä.

Direktiivin 5 artiklan 4 kohdan mukaan tuottajien ja jakelijoiden on oman toimintansa osalta tehtävä yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa näiden sitä pyytäessä, jotta toteutettaisiin toimia sellaisten tuotteiden aiheuttaman vaaran torjumiseksi, joita ne toimittavat tai ovat toimittaneet. Toimivaltaiset viranomaiset päättävät yhteistyömenettelyistä mukaan lukien menettelystä, jota noudatetaan tuottajien ja jakelijoiden kanssa käytävissä neuvotteluissa tuotteiden turvallisuuden liittyvistä kysymyksistä.

*Jäsenvaltioiden erityiset velvollisuudet ja*

*valtuudet.* Yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun direktiivin 6 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että tuottajat ja jakelijat noudattavat tämän direktiivin mukaisia velvollisuuksiaan siten, että markkinoille saatettavat tuotteet ovat turvallisia.

Jäsenvaltioiden on perustettava tai nimettävä toimivaltaiset viranomaiset, joiden tehtävänä on valvoa, että tuotteet täyttävät yleisen turvallisuusvaatimuksen, ja huolehdittava siitä, että näillä viranomaisilla on riittävä toimivalta ja että ne käyttävät toimivaltaansa toteuttaakseen tämän direktiivin nojalla niiden tehtäviin kuuluvia aiheellisia toimenpiteitä. Jäsenvaltioiden on määriteltävä toimivaltaisten viranomaisten tehtävät, valtuudet, organisaatio sekä yhteistyötä koskevat yksityiskohdalliset säännöt. Jäsenvaltiot antavat tästä tiedot komissiolle, joka toimittaa ne muille jäsenvaltioille.

Direktiivin 7 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on säädettävä tämän direktiivin mukaisesti annettaviin kansallisiin säännöksiin kohdistuvien rikkomusten seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen niiden täytäntöönpanon. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava näistä säännöksistä komissiolle 15 päivään tammikuuta 2004 mennessä. Lisäksi jäsenvaltioiden on viipymättä ilmoitettava komissiolle kaikista säännöksiin mahdollisesti tehtävistä muutoksista.

Toimivaltaisten viranomaisten käytössä olevista markkinavalvonnan keinoista ja seuraamuksista on säännöksiä direktiivin 8 artiklassa. Artiklassa säädetään varsin seikkaperäisesti siitä, millaisia keinoja markkinavalvonnasta vastuussa olevilla viranomaisilla on oltava eri tilanteissa.

Direktiivin 8 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden toimivaltaisilla viranomaisilla on toimivalta toteuttaa esimerkiksi seuraavia toimenpiteitä:

a) kaikkien tuotteiden osalta:

i) järjestää riittäviä ja asianmukaisia tuotteiden turvallisuusominaisuuksia koskevia tarkastuksia myös sen jälkeen, kun tuotteet on saatettu markkinoille turvallisina, niin kauan kuin niitä käytetään tai kulutetaan;

ii) vaatia asianosaisilta kaikki tarvittavat tiedot;

iii) ottaa näytteitä tuotteista ja suorittaa niiden turvallisuustarkastuksia;

b) kaikkien sellaisten tuotteiden osalta, jotka saattavat aiheuttaa vaaraa tietyissä olosuhteissa:

i) vaatia, että tuotteeseen liitetään asianmukaisia, selkeästi ja helposti ymmärrettävällä tavalla laadittuja varoituksia tuotteen mahdollisesti aiheuttamista vaaroista sen jäsenvaltion virallisilla kielillä, jossa tuote pidetään kaupan;

ii) asettaa tuotteen markkinoille saattamiselle ennakkoehtoja, joilla varmistetaan tuotteen turvallisuus;

c) kaikkien sellaisten tuotteiden osalta, jotka saattavat aiheuttaa vaaraa tietyille henkilöille:

suorittaa järjestelyitä, joilla varmistetaan, että tällaisille henkilöille ilmoitetaan tällaisesta vaarasta riittävän ajoissa ja asianmukaisella tavalla muun muassa julkaisemalla erityisiä varoituksia;

d) kaikkien mahdollisesti vaarallisten tuotteiden osalta:

kieltää tilapäisesti turvallisuutta koskevien tarkastusten tai arviointien edellyttämäksi ajaksi ketään toimittamasta tiettyjä tuotteita, tarjoutumasta niitä toimittamaan tai esittelemästä niitä;

e) kaikkien vaarallisten tuotteiden osalta:

kieltää niiden saattaminen markkinoille ja toteuttaa tarvittavia lisätoimenpiteitä sen varmistamiseksi, että kieltoa noudatetaan;

f) kaikkien markkinoilla jo olevien vaarallisten tuotteiden osalta:

i) määrätä tai järjestää niiden tehokas ja välitön markkinoilta poistaminen sekä varoittaa kuluttajia niiden aiheuttamista vaaroista;

ii) määrätä tai koordinoita tai tarvittaessa huolehtia tuottajien ja jakelijoiden kanssa siitä, että kuluttajat palauttavat jo toimitetut tuotteet ja että kyseiset tuotteet hävitetään asianmukaisella tavalla.

Tämän 8 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on toteuttaessaan 1 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä toimittava perustamissopimuksen ja erityisesti sen 28 ja 30 artiklaa noudattaen siten, että kyseiset toimenpiteet toteutetaan tavalla, joka on oikeassa suhteessa vaaran vakavuuteen ja ottaen ennalta varautumisen periaate aiheellisella tavalla huomioon. Edel-

leen 2 kohdan toisessa ja kolmannessa alakohdassa on yksityiskohtaisempia säännöksiä, joissa korostetaan vapaaehtoisten toimenpiteiden ensisijaisuutta. 8 artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaisilla viranomaisilla tulee olla riittävä toimivalta.

Toimivaltaisten viranomaisten toimenpiteet voivat direktiivin 8 artiklan 4 kohdan mukaan tapauksen mukaan kohdistuttava:

a) tuottajaan;

b) jakelijoihin näiden toimintaan liittyviltä osin ja erityisesti siihen, joka on vastuussa ensimmäisestä jakeluvaiheesta kansallisilla markkinoilla;

c) kaikkiin muihin henkilöihin, jos se osoittautuu tarpeelliseksi, jotta toimet tuotteen aiheuttamien vaarojen välttämiseksi toteutetaan yhteistyössä.

*Valvonnan suunnittelu.* Direktiivin 9 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot varmistavat tehokasta markkinoiden valvontaa varten, jolla pyritään varmistamaan korkeatasoisen kuluttajien terveyden ja turvallisuuden suojele, sen, että käytettävissä on tarvittavia menettelytapoja. Tehokkaaseen markkinavalvontaan kuuluu artiklan mukaan myös yhteistyö kansallisten toimivaltaisten viranomaisten välillä. Markkinavalvonnan erityisiä keinoja ja menettelytapoja voivat 9 artiklan 1 kohdan mukaan olla:

a) alakohtaisten valvontaohjelmien laatiminen, säännöllinen ajantasaistaminen ja toteuttaminen tuote- ja vaaraluokittain sekä valvontatoimien, havaintojen ja tulosten seuranta;

b) tuoteturvallisuutta koskevan tieteellisen ja teknisen tutkimustiedon seuraaminen ja ajantasaistaminen;

c) valvonnan toimivuuden ja tehokkuuden säännöllinen tutkiminen ja arviointi sekä toteutetun valvontamenetelmän ja organisaation tarkistaminen tarvittaessa.

Tämän 9 artiklan 2 kappaleen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kuluttajat ja muut asianomaiset tahot voivat tehdä tuoteturvallisuutta sekä seuranta- ja valvontatoimia koskevia ilmoituksia toimivaltaisille viranomaisille ja että niiden johdosta ryhdytään asianmukaisiin toimiin. Jäsenvaltioiden on tiedotettava aktiivisesti kuluttajille ja muille asianomaisille tahoille tähän tarkoitukseen vahvistetuista menettelyistä.

*Hallinnollinen yhteistyö.* Uuden direktiivin 10 artiklassa on säännöksiä siitä, että komissio edistää tuoteturvallisuuden alalla toimivaltaisten viranomaisten toimintaa eurooppalaisena verkkona ja osallistuu toimintaa erityisesti hallinnollisen yhteistyön muodossa. Verkkona toimiminen tapahtuu koordinoitusti olemassa olevien muiden yhteisön menettelytapojen kanssa. Verkon tavoitteena on erityisesti helpottaa seuraavia toimia:

a) tietojen vaihto vaarojen arvioinnista, vaarallisista tuotteista, testausmenetelmistä ja testituloksista, uusista tieteellisistä tutkimustuloksista ja muista valvontatoimissa huomiota otettavista seikoista;

b) yhteisten valvonta- ja testausohjelmien perustaminen ja toteutus;

c) asiantuntemuksen ja parhaiden menettelytapojen vaihto sekä koulutusyhteistyö;

d) vaarallisten tuotteiden jäljittämiseen, markkinoilta poistamiseen ja palautusmenettelyyn liittyvän yhteisön tasolla tapahtuvan yhteistyön tehostaminen.

*Tietojenvaihto.* Yleisestä tuoteturvallisuudesta annetussa direktiivissä on lähtökohtana, että kuluttajien terveyden ja turvallisuuden korkean suojan tason varmistamiseksi ja sisämarkkinoiden yhtenäisyyden säilyttämiseksi komissiolle on ilmoitettava pääsääntöisesti kaikista toimenpiteistä, joilla rajoitetaan jonkin tuotteen saattamista markkinoille tai jotka edellyttävät tuotteen poistamista markkinoilta tai palautusmenettelyn käyttöä.

Ilmoitusmenettelystä on säännöksiä direktiivin 11 ja 12 artiklassa. Näistä 12 artikla koskee ilmoitusmenettelyä silloin, kun kysymyksessä olevasta tuotteesta aiheutuu vakavaa vaaraa ja 11 artikla ilmoituksia silloin, kun kysymys on yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun direktiivin soveltamisalaan kuuluvasta tuotteesta, mutta tuotteen, jonka markkinoille saattamista tai markkinoilla pitoa valvontaviranomainen päätöksellään rajoittaa, ei katsota aiheuttavan 12 artiklassa tarkoitettu vakavaa vaaraa.

Direktiivin 11 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle, jos se toteuttaa sellaisia toimenpiteitä, joilla rajoitetaan tuotteen saattamista markkinoille tai jotka edellyttävät sen poistamista markkinoilta. Myös toimenpiteen perusteluista on ilmoitettava komissiolle. Jos ilmoituksen tekevät

jäsenvaltio katsoo, että vaaran vaikutukset eivät ulotu tai eivät voi ulottua kyseisen jäsenvaltion alueen ulkopuolelle, sen on ilmoitettava toimenpiteistä, mikäli niihin liittyy tietoja, joilla saattaa olla merkitystä jäsenvaltioille tuoteturvallisuuden kannalta ja erityisesti, jos ne koskevat uutta vaaraa, josta ei ole vielä mainittu muissa ilmoituksissa. Muissa tapauksissa vaikutuksiltaan paikallisista vaaroista ei tarvitse ilmoittaa.

Komissio toimittaa 11 artiklan 2 kohdan mukaan ilmoituksen muille jäsenvaltioille, jollei se ilmoitukseen sisältyvien tietojen tarkastelun perusteella toteuta toimenpidettä yhteisön lainsäädännön vastaiseksi. Tällöin komissio ilmoittaa asiasta välittömästi jäsenvaltiolle, joka toteutti toimenpiteen. Toisin kuin aikaisemmassa, vuonna 1992 annetussa direktiivissä yleisestä tuoteturvallisuudesta, komission ei uuden direktiivin mukaan tarvitse ennen ilmoituksen edelleen lähettämistä käydä neuvotteluja osapuolten kanssa.

Direktiivin 12 artiklan mukaan jäsenvaltion on välittömästi ilmoitettava komissiolle RAPEXia käyttäen, jos se toteuttaa tai päättää toteuttaa, suosittaa tai sopia tuottajien ja jakelijoiden kanssa vapaaehtoisia tai pakollisia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on jäsenvaltion omalla alueella estää tai rajoittaa tuotteen kaupan pitämistä tai mahdollista käyttöä taikka asettaa näille erityisehtoja sen vuoksi, että kyseinen tuote aiheuttaa vakavaa vaaraa. Jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle välittömästi kaikkiin kyseisiin toimenpiteisiin tehdyistä muutoksista tai toimenpiteiden lopettamisesta.

Jos ilmoituksen tekevä jäsenvaltio katsoo, että vaaran vaikutukset eivät ulotu tai eivät voi ulottua kyseisen jäsenvaltion alueen ulkopuolelle, sen on toimittava edellä 11 artiklassa määriteltyjen sääntöjen mukaisesti.

12 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat toimittaa komissiolle hallussaan olevia, vakavaa vaaraa koskevia tietoja jo ennen kuin ne päättävät toteuttaa kyseisiä toimenpiteitä.

Uutta aikaisempaan yleisestä tuoteturvallisuudesta annetussa direktiivissä olevaan vakavia vaaroja koskevaan sääntelyyn on, että myös tuottajien ja jakelijoiden kanssa sovitut vapaaehtoiset tuotteiden markkinoille saatamista tai markkinoilla oloa koskevat järjes-

telyt tulee ilmoittaa RAPEXia käyttäen, jos tuote aiheuttaa vakavaa vaaraa Aikaisemman direktiivin mukaan RAPEX-ilmoitusten tekemisvelvollisuus koski vain valvontaviranomaisten velvoittavia toimenpiteitä tilanteissa, joissa jokin tuote aiheuttaa vakavaa ja välitöntä vaaraa.

Direktiivin 12 artiklan 2 kohdan mukaan komissio saatuaan tällaisen ilmoituksen tarkistaa, ovatko ne tämän artiklan ja RAPEXin toimintaan sovellettavien määräysten mukaisia, ja toimittaa tiedot muille jäsenvaltioille, joiden vuorostaan on heti annettava komissiolle tiedoksi toteuttamansa toimenpiteet.

Direktiivin liitteessä II on yksityiskohtaisia menettelyohjeita sekä 11 artiklassa että 12 artiklassa tarkoitetuista ilmoituksista. 11 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa säädetään lisäksi, että komissio laatii ja ajantasaistaa säännöllisesti ohjeet RAPEXin hallinnoinnista sekä ilmoitusmenettelyistä yleensä. Ohjeiden laadinnassa komissiota avustaa direktiivissä tarkoitettu jäsenvaltioiden edustajista koostuva komitea neuvoa antavassa menettelyssä.

12 artiklan 4 kohdan mukaan RAPEX annetaan ehdokasmaiden, kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen käyttöön niiden ja yhteisön välillä tehtävissä sopimuksissa määriteltävien yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti. Sopimusten on perustuttava vastavuoroisuuteen ja niiden on sisällettävä yhteisössä sovellettavia salassapitosääntöksiä vastaavat määräykset.

*Yhteisön toimenpiteet vakavan vaaran aiheuttamien tuotteiden luomissa tilanteissa.* Direktiivin 13 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jos komissio saa tietoonsa, että jokin tuote aiheuttaa vakavaa vaaraa kuluttajien terveydelle tai turvallisuudelle eri jäsenvaltioissa, komissio voi, yhteisön jonkin tiedekomitean toimivaltaan kuuluvan tieteellisen kysymyksen herätessä, kyseisen vaaran osalta toimivaltaista tiedekomiteaa kuultuaan sekä jäsenvaltioiden edustajista koostuvaa komiteaa sääntelymenettelyssä kuultuaan tehdä asiassa päätöksen. Tällaisessa komission päätöksessä jäsenvaltioilta edellytetään jonkin direktiivin 8 artiklan 1 kohdan b–f alakohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamista, jos samanaikaisesti:

a) jäsenvaltioiden kanssa käydyissä neuvotteluissa on tullut ilmi, että jäsenvaltioiden toimintatavat ovat ilmeisen erilaisia sen osalta, kuinka vaaratilanne ratkaistaan tai tullaan ratkaisemaan; ja

b) tuotteen aiheuttamaa vaaraa ei voida sen luonteen vuoksi ja ongelman kiireellisyyden edellyttämällä tavalla käsitellä kyseiseen tuotteeseen sovellettavassa yhteisön erityislainsäädännössä säädettyjen muiden menettelyjen mukaisesti; ja

c) vaara voidaan tehokkaasti torjua ainoastaan toteuttamalla asianmukaisia toimenpiteitä yhteisön tasolla, jotta varmistetaan yhteisen ja korkeatasoisen kuluttajien terveyden ja turvallisuuden suoja ja sisämarkkinoiden asianmukainen toiminta.

Komission edellä mainitut päätökset ovat voimassa enintään yhden vuoden. Niiden voimassaoloa voidaan samaa menettelyä noudattaen jatkaa enintään yhdellä vuodella kerrallaan. Tiettyjä yksilöityjä tuotteita tai tuote-eriä koskevien päätösten voimassaoloaika ei kuitenkaan ole rajoitettu.

Direktiivin 13 artiklan 3 kohdan mukaan vaarallisia tuotteita, joista on tehty edellä tarkoitettu komission päätös, ei saa viedä yhteisöstä, ellei kyseisessä päätöksessä toisin määrätä.

13 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet edellä mainittujen komission päätösten täytäntöön panemiseksi 20 päivän kuluessa, jollei kyseisissä päätöksissä ole ilmoitettu muuta määräaika.

Edelleen säädetään 13 artiklan 5 kohdassa, että toimenpiteiden täytäntöönpanosta vastuussa olevien toimivaltaisten viranomaisten on yhden kuukauden kuluessa annettava asianosaisille mahdollisuus esittää näkökantansa ja ilmoitettava niistä komissiolle.

*Komiteamenettelyt.* Direktiivin 14 ja 15 artiklassa on säännöksiä komiteasta, joka avustaa komissiota yleisestä tuoteturvallisuudesta annettuun direktiiviin liittyvissä kysymyksissä. Tämä komitea toimii sääntelymenettelyä noudattaen silloin, kun se käsittelee direktiivin 4 artiklassa tarkoitettuja toimenpiteitä, jotka koskevat eurooppalaisten standardointielinten hyväksymiä standardeja, sekä 13 artiklassa tarkoitettuja ehdotuksia komission päätöksiksi tilanteissa, joissa jokin tuote ai-

heuttaa vakavaa vaaraa kuluttajien terveydelle ja turvallisuudelle ja joissa muut 13 artiklassa asetetut edellytykset ovat olemassa. Muissa asioissa komitea toimii neuvoa antavaa menettelyä noudattaen. Komitea vahvistaa työjärjestyksensä.

*Tietojen saatavuus ja salassapito.* Direktiivin 16 artiklan mukaan jäsenvaltioiden viranomaisten tai komission käytettävissä olevien tietojen, jotka koskevat tuotteista kuluttajien terveydelle ja turvallisuudelle aiheuttavaa vaaraa, on avoimuusvaatimusten mukaisesti oltava pääsääntöisesti yleisön saatavilla. Tämä ei vaikuta valvonta- ja tutkintatoimien edellyttämiin rajoituksiin. Yleisön saatavissa on oltava erityisesti tiedot, jotka koskevat tuotteen tunnistamista, vaaran luonnetta ja toteutettuja toimenpiteitä.

*Loppusäännökset.* Direktiivin 17–24 artikloissa on lähinnä hallinnollisia, menettelyllisiä ja tiedotuksellisia säännöksiä. 17 artiklassa viitataan neuvoston direktiivin tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä (85/374/ETY) ja todetaan että yleisestä tuoteturvallisuudesta annettu direktiivi ei rajoita tämän vastuukysymyksiä käsittelevän direktiivin soveltamista.

Direktiivin 18 artiklassa veloitetaan perusteella tehty tuotteen markkinoilla saattamisen rajoittamista, markkinoilta poistamista tai palautusmenettelyn käyttöä koskevat päätökset. Päätökset on annettava mahdollisimman pian tiedoksi asianosaiselle, ja niissä on mainittava kyseisessä jäsenvaltiossa voimassa oleviin säännöksiin perustuvat muutoksenhakukeinot ja niiden käyttämistä koskevat määräajat. Aina kun se on käytännössä mahdollista, asianosaisille on varattava tilaisuus lausunnon antamiseen ennen toimenpiteen toteuttamista. Jos näin ei asian kiireellisyyden vuoksi ole toimittu etukäteen, lausunnon antamiseen on varattava tilaisuus kohtuullisessa ajassa toimenpiteen täytäntöönpanon jälkeen. Toimenpiteissä, jotka edellyttävät tuotteen markkinoilta poistamista tai palautusmenettelyn käyttöä, on kannustettava jakelijoita, käyttäjiä ja kuluttajia osallistumaan tällaisten toimenpiteiden toteutukseen.

18 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioi-

den on huolehdittava siitä, että kaikki toimivaltaisten viranomaisten toteuttamat, tuotteen markkinoille saattamisen rajoittamista, sen markkinoilta poistamista tai palautusmenettelyn käyttöä koskevat toimenpiteet voidaan saattaa toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäviksi. Saman artiklan 3 kohdan mukaan mikään tämän direktiivin perusteella tehty tuotteen markkinoille saattamisen rajoittamista, markkinoilta poistamista tai palautusmenettelyn käyttöä koskeva päätös ei vaikuta tapauksessa sovellettavaan kansallisen rikoslain mukaiseen vastuun arviointiin sen osapuolen osalta, jolle päätös on osoitettu.

19 artiklan 1 kohdassa todetaan, että komissio voi antaa direktiivin täytäntöönpanoa koskevat kysymykset ja erityisesti markkinoiden valvontaa ja seurantaa koskevat kysymykset 15 artiklassa tarkoitetun komitean käsiteltäväksi. Artiklan 2 kohdan mukaan komissio antaa joka kolmas vuosi 15 päivästä tammikuuta alkaen Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen tämän direktiivin täytäntöönpanosta.

Direktiivin 20 artiklan mukaan komissio yksilöi palvelujen turvallisuutta koskevan yhteisön toiminnan tarpeet, mahdollisuudet ja painopisteet ja antaa ennen 1 päivää tammikuuta 2003 kertomuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle siihen tarvittaessa liittyvine asiaa koskevine ehdotuksineen.

#### **4. Tuoteturvallisuuslainsäädännön uudistamistarve ja keskeiset uudistusehdotukset**

##### **4.1. Yleistä**

Edellä kuvattu uusi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yleisestä tuoteturvallisuudesta on pantava Suomessa täytäntöön. Vaikka monet niistä uusista säännöksistä, jotka sisältyvät uuteen direktiiviin yleisestä tuoteturvallisuudesta, sisältyvät jo nykyisin tuoteturvallisuuslakiin, on tuoteturvallisuutta koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön kuitenkin tarpeen tehdä eräitä täsmennyksiä ja tarkennuksia.

Vakavaa vaaraa aiheuttavista tuotteista koskevista ilmoituksista Euroopan yhteisöjen komissiolle ehdotetaan annettavaksi oma erillinen lakinsa, koska ilmoitusvelvollisuus

koskee myös monia sellaisia tuotteita, jotka eivät kuulu ehdotettavan yleistä tuoteturvallisuutta koskevan lain soveltamisalaan.

Samassa yhteydessä on pidetty tarkoituksenmukaisena tarkistaa voimassa olevaa tuoteturvallisuuslakia myös muilta osin. Lain voimassaoloaikana saadut kokemukset antavat aiheen eräiden muutosten tekemiseen tuoteturvallisuuslakiin.

Kun tuoteturvallisuuslakiin on sen voimassaoloaikana tehty lukuisia yksittäisiä muutoksia ja nyt esillä olevassa esityksessä siihen edelleen ehdotetaan useita muutoksia, on lain tarkoituksenmukaisen rakenteen aikaan saamiseksi pidetty tarpeellisenä kirjoittaa laki kokonaisuudessaan uudelleen.

Samalla on pidetty tarkoituksenmukaisena ehdottaa, että lain nimi muutetaan laiksi kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta, mikä kuvaa nykyistä nimeä paremmin lain sisältöä.

##### **4.2. Yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun uuden direktiivin täytäntöönpanoon liittyvät muutokset**

*Soveltamisala ja määritelmät.* Direktiivin mukaan *tuotteella* tarkoitetaan kaikkia – myös palvelun yhteydessä – kuluttajille tarkoitettuja tai kuluttajien kohtuudella ennakoitavissa olosuhteissa käyttämiä tuotteita.

Suomen tuoteturvallisuuslain soveltamisala on laajempi kuin direktiivin. Laki koskee kulutustavaroita ja kuluttajapalveluksia sekä edellä kuvatun mukaisesti myös tavaroita ja palveluksia, joita tietyt laissa määritellyt tahot luovuttavat kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden käytettäväksi. Suomen tuoteturvallisuuslainsäädännön laajempi soveltamisala ei aiheuta ongelmia. Vastaavanlainen tilanne on ollut jo siitä lähtien, kun aikaisempi neuvoston direktiivi yleisestä tuoteturvallisuudesta tuli voimaan kesäkuussa 1994.

Edellä on todettu, että yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun direktiivin säännöksiä markkinavalvonnasta on sovellettava, jollei tiettyjä tuotteita koskevassa yhteisölainsäädännössä ole markkinavalvontaa koskevia säännöksiä. Suomen kansallisessa lainsäädännössä on kuitenkin tarkoituksenmukaista, että markkinavalvontaa koskevat säännökset sijoitetaan erikseen kuhunkin kansalliseen

säädökseen, jolla pannaan täytäntöön turvallisuusasioita koskevaa yhteisöainsäädäntöä. Sen varmistamiseksi, että tavaroiden ja palvelusten turvallisuutta koskevaan lainsäädäntöön ei jää aukkoja, ehdotetaan lakiin otettavaksi säännös, jonka mukaan viranomainen, joka valvoo muun lainsäädännön nojalla sellaisten kulutustavaroiden tai kuluttajapalvelusten turvallisuutta, joita laki yleisestä tuoteturvallisuudesta ei koske, on valvonnassaan noudatettava yleistä tuoteturvallisuutta koskevan lainsäädännön säännöksiä, jotka koskevat elinkeinonharjoittajan velvollisuuksia sekä valvontaviranomaisten toimivaltuuksia ja oikeuksia, jollei erityislainsäädännössä ole säännöksiä, joita noudattamalla päästään vähintään samaan turvallisuustasoon. Tämä säännös ei vaikuta millään tavoin viranomaisten toimivaltaan ja keskinäiseen työnjakoon. Vastaavanlainen sääntely sisältyy jo nykyisin esimerkiksi muissa pohjoismaissa siihen kansalliseen lainsäädäntöön, jolla vuonna 1992 annettu yleistä tuoteturvallisuutta koskeva direktiivi on pantu täytäntöön.

Direktiivissä on *turvallisen tuotteen* määritelmä, jota on käsitelty edellä. *Vaarallinen tuote* on direktiivin mukaan jokainen tuote, joka ei vastaa määritelmää turvallisesta tuotteesta.

Suomen tuoteturvallisuuslaissa ei ole nykyisin turvallisen tuotteen määritelmää. Lain 4 §:ssä on vaarallisen kulutustavaroiden ja vaarallisen kuluttajapalveluksen määritelmä. Vaikka määritelmä ei sanonnaltaan vastaa direktiivissä käytettyä ilmaisua, ei ole tarpeen muuttaa voimassa olevan lain määritelmiä asiallisesti tältä osin. Uuteen lakiin kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta ehdotetaan lisättäväksi turvallisen kulutustavaran ja kuluttajapalveluksen määritelmä siten, että niitä kulutustavaroita ja kuluttajapalveluksia, jotka eivät ole laissa tarkoitettulla tavalla vaarallisia terveydelle tai omaisuudelle, pidetään turvallisina.

Direktiivissä tämän ennakkollisen lainsäädännön suojeltavina kohteina mainitaan terveys ja turvallisuus. Suomen tuoteturvallisuuslaissa suojeltavat kohteet ovat kuluttajan terveys ja omaisuus. Laki on siten ilmeisestikin soveltamisalaltaan laajempi kuin direktiivi. (Poisto) Mitään estettä ei ole sille, että kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten tur-

vallisuudesta annettavan lain soveltamisala määritettäisiin tältä osin jatkossakin samalla tavalla kuin nykyisin tuoteturvallisuuslaissa.

Niin aikaisemmassa kuin uudessa direktiivissä yleisestä tuoteturvallisuudesta tehdään ero *tuottajan* ja *jakelijan* erityisten velvollisuuksien välillä niin, että tuottajiin kohdistuvat velvollisuudet ovat laajempia kuin jakelijoihin kohdistuvat.

Suomen tuoteturvallisuuslaissa ei noudateta vastaavanlaista jaottelua. Laissa käytetään vain elinkeinonharjoittajan käsitettä. Tätä käytäntöä on tarkoitus jatkaa. Käytännössä on Suomessa saadun kokemuksen mukaan vaikea erotella elinkeinonharjoittajia niihin, joiden toiminta vaikuttaa kulutustavaran tai kuluttajapalveluksen turvallisuusominaisuuksiin. Perustellusti voidaan katsoa, että kaikkien kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten tuottamiseen ja suorittamiseen, kaupanpiitoon, markkinointiin, myyntiin ja muuhun elinkeinotoiminnan yhteydessä tapahtuvaan luovuttamiseen osallistuvien elinkeinonharjoittajien toiminta voi vaikuttaa niiden turvallisuusominaisuuksiin. Siten myös ehdotettavassa laissa kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta on tarkoitus käyttää edelleen elinkeinonharjoittajan käsitettä. Ne velvoitteet, joita Suomen kansallisessa lainsäädännössä ehdotetaan asetettavaksi elinkeinonharjoittajille, kattavat kaikilta osin direktiivissä tuottajille ja jakelijoille asetetut velvoitteet.

*Yleinen turvallisuusvaatimus.* Samoin kuin aikaisemmankin direktiivin mukaan tuottajat eivät saa uuden direktiivin mukaan saattaa markkinoille muita kuin turvallisia tuotteita. Suomen tuoteturvallisuuslaissa asetetaan elinkeinonharjoittajille yleinen velvoite noudattaa olosuhteiden edellyttämää huolellisuutta, jotta kulutustavarasta tai kuluttajapalveluksesta ei aiheudu vaaraa kuluttajan terveydelle tai omaisuudelle. Direktiivin ja lain säännöksillä pyritään tältä osin samaan tavoitteeseen eikä Suomen tuoteturvallisuuslainsäädäntöä ole tältä osin tarpeen muuttaa.

*Tuottajan ja jakelijan ilmoitusvelvollisuus.* Uuden direktiivin mukaan tuottajien ja jakelijoiden on, jos he tietävät tai jos heidän pitäisi hallussaan olevien tietojen pohjalta ammattilaisina pystyä päättämään, että niiden markkinoille saattama tuote aiheuttaa kulut-

tajille vaaroja, jotka ovat ristiriidassa yleisen turvallisuusvaatimuksen kanssa, ilmoitettava vaaroista välittömästi jäsenvaltioiden toimivaltaiselle viranomaisille ja ilmoitettava erityisesti toimista, joita ne ovat toteuttaneet kuluttajille aiheutuvan vaaran torjumiseksi. Direktiivin liitteessä I annetaan lisäksi yksityiskohtaisimpia määräyksiä ilmoituksesta.

Suomen tuoteturvallisuuslain 3 §:n 2 momentissa on vuodesta 1993 alkaen ollut säännös, jonka mukaan elinkeinonharjoittajan on, jos hän saa tietoonsa, että lain soveltamisalaan kuuluvasta tavarasta tai palveluksesta aiheutuu vaaraa kuluttajan terveydelle tai omaisuudelle, hänen on ilmoitettava tästä välittömästi valvontaviranomaiselle. Elinkeinonharjoittajan on samalla ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin hän on jo ryhtynyt vaaran johdosta. Tätä säännöstä ei tarvitse muuttaa direktiivin uuden sääntelyn johdosta. Sen sijaan on harkittava, onko tarpeen antaa alemmanasteisia säädöksiä ilmoitusten muodosta ja sisällöstä, kun tätä koskeva komission työ on edennyt.

Suomessa ilmoitusvelvollisuus on laajempi siltä osin, että kuluttajapalvelukset kuuluvat kokonaisuudessaan tuoteturvallisuuslain soveltamisalaan, kun taas direktiivi koskee tuotteita, joilla tarkoitetaan kaikkia – myös palvelujen tarjoamisen yhteydessä – kuluttajille tarkoitettuja tai kuluttajien kohtuudella ennakoitavissa olosuhteissa käyttämiä, myös muita kuin heille tarkoitettuja tuotteita, jotka toimitetaan tai annetaan heidän saatavilleen liiketoiminnan yhteydessä. Erityisesti kuluttajapalveluksia koskevan ilmoitusvelvollisuuden osalta on syytä ottaa uudessa laissa huomioon myös vaarat, joita palveluksesta saattaa aiheutua ulkopuolisille palveluksen vaikutuspiirissä oleville henkilöille.

*Tuottajien ja jakelijoiden velvollisuus toimia yhteistyössä viranomaisten kanssa.* Uuden direktiivin mukaan tuottajien ja jakelijoiden on oman toimintansa osalta tehtävä yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa näiden sitä pyytäessä. Suomen tuoteturvallisuuslaissa ei ole nykyisin tätä vastaavaa nimenomaista velvoitetta. Huolellisuus- ja ilmoitusvelvollisuutta koskevia säännöksiä ehdotetaan uudessa laissa täydennettäväksi niin, että elinkeinonharjoittajat velvoitetaan tekemään yhteistyötä valvontaviranomaisen

kanssa vaaran torjumiseksi tämän sitä pyytäessä.

*Elinkeinonharjoittajan velvollisuus antaa tietoja kuluttajille ja viranomaisille.* Uuden direktiivin mukaan kunkin tuottajan on oman toimintansa osalta annettava kuluttajille tarvittavat tiedot, jotta he pystyvät arvioimaan tuotteeseen sen koko tavanomaisen tai kohtuudella ennakoitavissa olevan käyttöiän aikana liittyvät vaarat, mikäli tällaisia vaaroja ei voida havaita ilman asianmukaista varoitusta, sekä voivat ryhtyä vastatoimiin. Direktiivissä todetaan edelleen, että tällaisen varoituksen olemassaolo ei vapauta ketään velvollisuudesta noudattaa muita tässä direktiivissä asetettuja velvollisuuksia. Lisäksi direktiivissä säädetään varsin yksityiskohtaisesti erityisesti tuotteen jäljitettävyyttä koskevien tietojen antamisesta ja toimenpiteistä, joihin tuottajan on ryhdyttävä joko vapaaehtoisesti tai toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä.

Suomen tuoteturvallisuuslaissa ei ole nimenomaisia säännöksiä elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta antaa tietoja kuluttajille. Lain 8 §:ssä säädetään siitä, millaisia tietoja elinkeinonharjoittajan on annettava valvontaviranomaiselle. Tuoteturvallisuuslain nojalla on annettu asetus kulutustavarasta annettavista tiedoista, joka koskee kulutustavaroista annettavia kuluttajan kannalta tarpeellisia tietoja.

Tuoteturvallisuuslainsäädäntöä uudistettaessa on tämän vuoksi syytä ottaa lakiin nimenomaisia säännöksiä tietojen antamisesta kuluttajille.

Suomen tuoteturvallisuuslaissa ei ole myöskään yleistä huolellisuusvelvoitetta lukuun ottamatta säännöksiä turvallisuuteen liittyvistä toimenpiteistä, joita elinkeinonharjoittajalta kulutustavaroiden tai kuluttajapalvelusten turvallisuuden osalta muutoin edellytetään. Kansallisessa tuoteturvallisuuslainsäädännössä ei näitä velvoitteita ole tarpeen ilmaista yhtä yksityiskohtaisesti kuin direktiivissä, koska direktiivin eräät kohdat ovat sellaisia, joita Suomessa tavanomaisesti sisällytetään hallituksen esityksen perusteluihin. Valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeutta koskevia säännöksiä laissa ehdotetaan samalla muutettavaksi niin, että ne vastaavat tältä osin läheisemmin direktiivin sääntelyä.

*Vaatimuksenmukaisuuden arviointiperus-*



*teet ja eurooppalaiset standardit.* Uuden direktiivin mukaan tuotteen oletetaan olevan turvallisen kansallisissa standardeissa määriteltyjen vaarojen ja vaaraluokkien osalta, jos se on sellaisten vapaaehtoisten kansallisten standardien mukainen, joilla vahvistetaan kansallisiksi standardeiksi niitä eurooppalaisia standardeja, joiden viitetiedot komissio on julkaissut Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä. Jäsenvaltioiden on julkaistava tällaisten standardien viitetiedot.

Uutta aikaisempaan sääntelyyn on tältä osin, että edellä tarkoitetuille standardeille annetaan vaatimuksenmukaisuuden arvioinnissa vahva asema. Direktiivissä on tähän liittyen säännöksiä standardointia koskevista toimeksiannoista ja viitetietojen julkaisemisesta sekä myös siitä, että vastaavanlainen asema voidaan antaa myös sellaisille eurooppalaisille standardeille, jotka on hyväksytty ennen direktiivin voimaantuloa, jos nämä standardit varmistavat yleisen turvallisuusvaatimuksen täyttymisen. Tarkoituksena on, että ennen direktiivin voimaantuloa hyväksytyt standardit arvioidaan kukin tapauskohtaisesti ja sen nojalla päätetään niiden viitetietojen julkaisemisesta virallisessa lehdessä.

Tuoteturvallisuuslaissa ei ole nykyisin säännöksiä vaatimuksenmukaisuuden arviointiperusteista. Edellä mainituilla direktiivissä mainituilla standardeilla, spesifikaatioilla ja suosituksilla on merkittävä asema myös tuoteturvallisuuslakiin perustuvassa markkinavalvonnasta. Tämän vuoksi on syytä lisätä uuteen lakiin kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta vaatimuksenmukaisuuden arviointiperusteita koskevia säännöksiä.

*Jäsenvaltioiden velvollisuudet ja toimivaltaisten viranomaisten valvontakeinot.* Uudessa direktiivissä on osin aikaisempaa yksityiskohtaisempia säännöksiä jäsenvaltioiden velvollisuuksista sekä toimivaltaisten viranomaisten käytössä olevista valvontakeinoista ja sanktioista.

Jäsenvaltioiden on direktiivin mukaan huolehdittava siitä, että tuottajat ja jakelijat noudattavat tämän direktiivin mukaisia velvollisuuksiaan siten, että markkinoille saatettava tuotteet ovat turvallisia. Jäsenvaltioiden on perustettava tai nimettävä toimivaltaiset viranomaiset, joiden tehtävänä on valvoa, että

tuotteet täyttävät yleisen turvallisuuden vaatimuksen, ja huolehdittava siitä, että näillä viranomaisilla on riittävä toimivalta ja että ne käyttävät toimivaltaansa toteuttaakseen tämän direktiivin nojalla niiden tehtäviin kuuluvia aiheellisia toimenpiteitä. Jäsenvaltioiden on määriteltävä toimivaltaisten viranomaisten tehtävät, valtuudet, organisaatio sekä yhteistyötä koskevat yksityiskohtaiset säännöt. Jäsenvaltiot antavat tästä tiedot komissiolle, joka toimittaa ne muille jäsenvaltioille.

Direktiivissä veloitetaan jäsenvaltiot huolehtimaan turvallisuuskysymyksistä huolehtivien kansallisten valvontaviranomaisten yhteistyöstä.

Direktiivissä on lueteltu varsin seikkaperäisesti toimenpiteitä, joita jäsenvaltioiden toimivaltaisilla viranomaisilla on valta toteuttaa direktiivin vaatimusten noudattamisen varmistamiseksi.

Direktiivin mukaisesti annettaviin kansallisiin säännöksiin kohdistuvien rikkomusten seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava näistä säännöksistä ja kaikista säännöksiin mahdollisesti tehtävistä muutoksista komissiolle.

Suomen tuoteturvallisuuslaissa on säännöksiä valvontaviranomaisista ja heidän valtuuksistaan. Ne ovat tässä suhteessa nykyisellään pääosin riittäviä. Edellä mainituista direktiivissä olevista yleisistä periaatteista on Suomessa yleishallinto-oikeudellista sääntelyä, muun muassa voimassa olevassa hallintomenettelylaissa (598/1982) ja tammikuussa 2004 voimaan tulevassa hallintolaissa (434/2003) sekä hallintolainkäyttölaissa (586/1996). Näistä seikoista ei tarvita nimenomaisia säännöksiä tuoteturvallisuuslainsäädännössä.

Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annettavan lain valvontakeinoin on kuitenkin direktiivin sääntelyn mukaisesti syytä lisätä säännöksiä, jotka antavat valvontaviranomaisille mahdollisuuden vaatia elinkeinonharjoittajia ryhtymään korjaus-, oikaisu- ja tiedotustoimiin, joiden avulla kulutustavaraan tai kuluttajapalvelukseen liittyvä vaara terveydelle tai omaisuudelle voidaan tehokkaasti torjua ilman, että on tarpeen ryhtyä ankarampiin seuraamuksiin.

*Valvonnan suunnittelu.* Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava tehokasta markkinoiden valvontaa varten, jolla pyritään takaamaan korkeatasoinen kuluttajien terveyden ja turvallisuuden suojelu ja johon kuuluu myös yhteistyö kansallisten toimivaltaisten viranomaisten välillä, että käytettävissä on menettelytapoja, joihin sisältyy asianmukaisia keinoja ja toimenpiteitä. Direktiivissä kuvataan myös yksityiskohtaisesti, millaisia mahdollisuuksia valvonnan suunnitteliseksi jäsenvaltioilla on.

Suomen tuoteturvallisuuslaissa ei ole nykyisellään säännöksiä valvontaohjelmista tai muista direktiivissä tarkoitetuista valvonnan suunnittelua koskevista seikoista. Kovin yksityiskohtaisia säännöksiä valvonnan yleisestä suunnittelusta ei ole tarpeen sisällyttää kansalliseen tuoteturvallisuuslainsäädäntöön jatkossakaan. Lakiin kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta on kuitenkin syytä sisällyttää säännös, jonka mukaan valvontaa johtava ja suunnitteleva viranomaisena, Kuluttajavirasto, antaa vuosittain tuoteturvallisuuslainsäädännön valtakunnallisen valvontaohjelman.

Niin ikään ehdotetaan säädettäväksi, että kunnan tulee laatia valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä sekä terveys- ja omaisuusvaaroja ehkäisevää. Vastaavanlainen sääntely on tarkoitus toteuttaa myös muissa ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvissa erityislaeissa.

*Hallinnollinen yhteistyö jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä ja komiteamenettelyt* Direktiivin mukaan komissio edistää tuoteturvallisuuden alalla toimivaltaisten jäsenvaltioiden viranomaisten toimintaa eurooppalaisena verkkona ja osallistuu toimintaan erityisesti hallinnollisen yhteistyön muodossa.

Direktiivin mukaan komissiota avustaa komitea, joka tekee päätöksensä eräissä direktiivissä nimenomaisesti lueteltuja asioita käsitellessään sääntelymenettelyn mukaisesti ja muita asioita käsitellessään neuvoa antavan menettelyä noudattaen.

Hallinnollisesta yhteistyöstä sekä komission toimintaan liittyvistä komiteamenettelyistä ei ole tarpeen ottaa säännöksiä Suomen tuoteturvallisuuslainsäädäntöön.

*Yhteisötason päätökset tilanteissa, joissa*

*tuote aiheuttaa vakavan vaaran.* Direktiiviin sisältyy myös säännöksiä edellytyksistä, joiden vallitessa komissio voi ryhtyä toimenpiteisiin, kun tuotteesta aiheutuu vakavaa vaaraa, sekä menettelysäännöksiä näissä tilanteissa. Jos komissio saa tietoonsa, että jokin tuote aiheuttaa vakavaa vaaraa kuluttajien terveydelle tai turvallisuudelle eri jäsenvaltioissa, komissio voi jäsenvaltioita ja yhteisön jonkin tiedekomitean toimivaltaan kuuluvan tieteellisen kysymyksen herätessä, kyseisen vaaran osalta toimivaltaista tiedekomiteaa kuultuaan, tehdä kuulemisen perusteella päätöksen, jos direktiivissä säädetyt edellytykset täyttyvät. Komission päätökset ovat voimassa enintään yhden vuoden, ja niiden voimaoloa voidaan samaa menettelyä noudattaen jatkaa enintään yhdellä vuodella kerrallaan. Tiettyjä yksilöityjä tuotteita tai tuote-eriä koskevien päätösten voimassaoloaikaa ei kuitenkaan ole rajoitettu.

Suomen tuoteturvallisuuslakiin sisältyy jo tällä hetkellä säännöksiä, jolla kulutustavaraalle tai kuluttajapalvelukselle voidaan asettaa väliaikainen kieltö. Lain valvontaviranomaisilla on tämän myötä tarvittavat valtuudet ryhtyä yhteisötasolla tehdyn päätöksen edellyttämiin toimenpiteisiin kansallisella tasolla Tarkoituksena on, että uuteen lakiin kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta sisällytetään voimassa olevaa vastaavia säännöksiä väliaikaisesta kiellosta sekä että alue- ja paikallishallinnon valvontaviranomaisten toimivaltuuksia laajennetaan niin, että myös ne voivat määrätä väliaikaisen kiellon.

*Vientikielto.* Direktiivin mukaan vaarallisia tuotteita, joista on tehty edellä tarkoitettu komission päätös, ei saa viedä yhteisöstä, ellei kyseisessä päätöksessä toisin määrätä.

Tämä säännös kiellosta viedä kysymyksessä olevia tuotteita yhteisön ulkopuolelle edellyttää Suomen tuoteturvallisuuslainsäädännön täydentämistä. Tuoteturvallisuuslainsäädäntöä valmisteltaessa on aikaisemminkin ollut esillä mahdollisuus kieltää tai rajoittaa vaarallisten kulutustavaroiden vientiä. Muun muassa eduskunta on tällaista aikaisemmin edellyttänyt. Nyt esillä olevaan ehdotukseen on valmisteltu tätä koskeva ehdotus Asiaa käsitellään ehdotuksen perusteluissa jäljempänä.

*Tietojenvaihtoa koskevat säännökset.* Direktiivin 12 artiklassa on säännöksiä jäsenvaltioiden ilmoituksista komissiolle RAPEX-menettelyä käyttäen tilanteissa, joissa tuote aiheuttaa vakavaa vaaraa. Direktiivin 11 artiklassa on säännöksiä ilmoituksista niissä tilanteissa, joissa ei ole kysymys 12 artiklassa tarkoitettusta vakavaa vaaraa aiheuttavasta tuotteesta, mutta joissa tuotteen markkinoille saattamista tai markkinoilla oloa rajoitetaan.

Suomen tuoteturvallisuuslaissa ei ole säännöksiä ilmoitusmenettelystä. Kuluttajavirastosta annetun asetuksen (1057/1998) 1 §:n 5)-kohdassa säädetään, että Kuluttajaviraston tehtävänä on osallistua standardointiin sekä huolehtia tuoteturvallisuuteen liittyvästä tietojenvaihdosta. Selvyyden vuoksi ehdotetaan, että lakiin kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta otetaan säännös, jonka mukaan Kuluttajaviraston tehtävänä on myös huolehtia yleisestä tuoteturvallisuudesta annetussa direktiivissä tarkoitetuista ilmoituksista Euroopan yhteisöjen komissiolle. Tämä merkitsee, että Kuluttajavirasto vastaisi kaikista direktiivin 11 artiklassa tarkoitetuista ilmoituksista.

Koska jäsenvaltioiden velvollisuus ilmoittaa RAPEXia käyttäen markkinoille saattamista ja markkinoilla pitoa koskevista rajoituksista sellaisista tuotteiden osalta, joihin liittyy vakava vaara, on laajempi kuin kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annettavan lain soveltamisala, on katsottu, että tästä ilmoitusvelvollisuudesta ei ole tarkoituksenmukaista säätää tässä laissa. Vaan on syytä antaa näistä ilmoituksista oma lainsäätös. Ehdotusta käsitellään jäljempänä.

*Muut direktiivin säännökset.* Muut direktiivin säännökset eivät aiheuta tarvetta muuttaa Suomen tuoteturvallisuuslainsäädäntöä.

#### **4.3. Tuoteturvallisuuslainsäädännön muutostarpeet kansallisesta näkökulmasta**

##### *4.3.1. Soveltamisala*

Voimassa oleva tuoteturvallisuuslaki koskee siis kulutustavaroita ja kuluttajapalveluksia. Vuodesta 1993 lähtien tuoteturvallisuuslain 1 a §:n mukaan ”mitä tässä laissa sääde-

tään kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista, koskee myös tavaroita ja palveluksia, joita elinkeinonharjoittaja luovuttaa kouluille, sairaaloille, päiväkodeille tai muille niihin verrattaville laitoksille taikka kunnille, kuntayhtymälle, seurakunnille tai muille julkisyhteisöille taikka aatteellisille yhdistyksille, asunto-osakeyhtiöille tai muille asunrakennuksia omistaville yhteisöille, jos nämä muussa kuin elinkeinotoiminnassa luovuttavat kyseisiä tavaroita tai palveluksia kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden käytettäväksi.”

Käytännön markkinavalvonnassa on kuitenkin havaittu, että 1 a §:n tarkoittamissa tapauksissa olisi turvallisuuden takaamisen kannalta tärkeää, että tuoteturvallisuuslainsäädännön mukaisia velvoitteita ja sanktioita voitaisiin kohdistaa myös niihin 1 a §:ssä lueteltuihin tahoihin, jotka luovuttavat siinä tarkoitettuja tavaroita tai palveluksia kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden käytettäväksi. Esimerkiksi kunnan leikkipuiston leikkivälineiden vaarallisuus saattaa johtua siitä, että alun perin turvallisten leikkivälineiden kunnossapidosta ei ole huolehdittu. Vastaavasti vaaraa saattaa aiheutua esimerkiksi puutteista kunnallisten uimahallien varusteluissa tai uinnin valvonnan järjestelyissä taikka kunnan ylläpitämien hiihtolatujen puutteellisesta hoidosta.

Tämän johdosta ehdotetaan, että lakiin kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta sisällytetään elinkeinonharjoittajien ohella vastuutahoksi muut palvelun tarjoajat. Muulla palvelun tarjoajalla tarkoitetaan julkista tai yksityistä oikeushenkilöä, joka luovuttaa muussa kuin elinkeinotoiminnassa kulutustavaroita tai kuluttajapalveluksia kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden käytettäväksi.

Ehdotus merkitsee tältä osin lain soveltamisalan tuntuvaa laajentamista. Kuluttajaturvallisuuden kannalta ehdotettua muutosta voidaan pitää erittäin tarpeellisena.

Ehdotettu soveltamisalan laajentaminen ei siis tältä osin liity uuden yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun direktiivin täytäntöönpanoon, vaan kansallisiin kokemuksiin tuoteturvallisuuslain voimassaoloaikana ja erityisesti vuoden 1993 lainmuutoksen tultua voimaan.

Myös tämä soveltamisalaan ehdotettu muutos puoltaisi lain nimen muuttamista ehdotetulla tavalla tuoteturvallisuuslaista laiksi kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta.

#### 4.3.2. *Vaarallisten tuotteiden viennin rajoittaminen*

Vaarallisten tavaroiden viennin rajoittaminen on ollut aikaisemmin esillä tuoteturvallisuuslain valmistelussa, sen eduskuntakäsittelyssä ja valmisteltaessa sen merkittävää muutosta 1990-luvun alussa.

Lähtökohtana kansallista tuoteturvallisuuslainsäädäntöä laadittaessa on kansainvälisen kaupan yleinen periaate, jonka mukaan kukin maa saa itsenäisesti päättää, millaisten tuotteiden maahantuonti on kiellettyä tai rajoituksen alaista.

On kuitenkin tiedossa, että kaikissa maissa ei ole lainkaan yleistä tuoteturvallisuuslainsäädäntöä eikä vaarallisia aineita koskevaa erityissääntelyä. Samoin saattavat mahdollisuudet valvoa vaarallisten tuotteiden maahantuontia valvontaviranomaisorganisaation puuttumisen tai vähäisten resurssien vuoksi olla käytännössä olemattomat.

Jos tavara aiheuttaa rakenteessaan tai koostumuksessaan olevan vian tai puutteellisuuden vuoksi vakavan terveysvaaran Suomessa, se aiheuttaa samanlaisen vaaran myös missä tahansa muussa maassa.

Kun Suomen tuoteturvallisuuslainsäädäntöä on uuden yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun direktiivin sääntelyn mukaisesti joka tapauksessa muutettava niin, että valvontaviranomaisille annetaan valtuudet kieltää sellaisten tuotteiden maastavienti, jotka on kielletty komission päätöksellä direktiivin 13 artiklan mukaisesti, pidetään tarkoituksenmukaisena ehdottaa, että kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuutta koskevan lain valvontaviranomaiset voisivat laissa tarkemmin määrättyin edellytyksin kieltää vaarallisten kulutustavaroiden maastaviennin silloin, kun kulutustavara voi aiheuttaa vakavan terveysvaaran.

Ehdotuksen mukaan vientikielto voisi tulla kysymykseen vain vakavan terveysvaaran osalta. Vakava terveysvaara liittyy ainakin useimmin kulutustavaran rakenteessa tai

koostumuksessa oleviin vikoihin tai puutteisiin. Se seikka, että kulutustavara olisi tietojenantoa koskevien suomalaisten säännösten vastainen, ei yleensä olisi riittävä edellytys vientikiellon asettamiselle, ellei yksittäistapauksessa esimerkiksi varoitusmerkintää katsottaisi ehdottoman välttämättömäksi.

Ehdotuksen mukaan vientikiellon määrääminen voisi kohdistua kulutustavaroihin ja kuluttajapalveluksiin. Palvelusten osalta vientiä ei juurikaan tapahtune. Kuitenkin tavarat, joita käytetään palveluksen suorittamisen yhteydessä, saattavat olla viennin kohteena, minkä vuoksi on pidetty tarkoituksenmukaisena sisällyttää myös kuluttajapalvelukset vientikiellon piiriin.

Kieltopäätöksen voisi ehdotuksen mukaan tehdä Kuluttajavirasto tai tulliviranomainen. Päätös kulutustavaran tai kuluttajapalveluksen viennin kieltämisestä voitaisiin tehdä joko samanaikaisesti, kun päätetään tavaraa tai palvelusta koskevista kotimaisista toimenpiteistä, tai erillisenä päätöksenä.

Jos tavarahan liittyvä vika tai puute on parhaiten korjattavissa palauttamalla se ulkomaille sen valmistajalle, tulisi tavarahan viennin tähän tarkoitukseen olla sallittu, jos voidaan varmistautua siitä, että vaarallinen tavara ei kulkeudu korjaamattomana muille markkinoille.

#### 4.3.3. *Sosiaali- ja terveysministeriön asema asiantuntijana arvioitaessa kulutustavaroiden terveydelle vaarallisuutta*

Sosiaali- ja terveysministeriölle voimassa olevassa laissa säädettyä tehtävää toimia asiantuntijaviranomaisena kysymyksissä, jotka koskevat sitä, milloin kulutustavaraa on pidettävä terveydelle vaarallisena, ei voida enää nykyoloissa pitää tarpeellisena.

Kun tuoteturvallisuuslaki koskee nykyisin sekä kulutustavaroita että kuluttajapalveluksia, ei ole tarkoituksenmukainen ratkaisu, että yksi viranomainen on nimetty asiantuntijaksi vain siltä osin, milloin kulutustavaraa on pidettävä terveydelle vaarallisena. Koska kulutustavarat ja kuluttajapalvelukset ovat moninaisia ja niihin mahdollisesti liittyvät terveysvaarat erilaisia eri tilanteissa, on tarpeen, että tuoteturvallisuuslain valvontavi-

ranomaiset kunkin yksittäisen tapauksen olosuhteiden nojalla arvioivat, millä tavoin ja millaista ulkopuolista asiantuntemusta käyttäen kulutustavaran tai kuluttajapalveluksen vaarallisuutta on selvitettävä. Kysymykseen saattavat tulla erilaiset kotimaiset ja ulkomaalaiset tutkimuslaitokset ja tutkimuslaboratoriot, jotka usein ovat hankkineet pätevyyttä tietyillä rajatuilla alueilla.

Sosiaali- ja terveysministeriössä ei pidetä tarkoituksenmukaisena, että tällainen asiantuntijatehtävä on valtioneuvoston ministeriön asiana. Edellä sanottuun viitaten ei ole syytä antaa asiantuntijatehtävää millekään muullekaan viranomaiselle tai taholle, vaan valvontaviranomaisten on hankittava tarvittavat asiantuntijalausunnot yksittäisen tapauksen olosuhteiden nojalla. Näin on menetelty suuressa määrin jo nykyisin.

Tämän mukaisesti ehdotettavaan lakiin kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta ei ole sisällytetty voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 5 §:n 2 momentin mukaista säännöstä, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriö toimii asiantuntijaviranomaisena kysymyksissä, jotka koskevat sitä, milloin kulutustavaraa on pidettävä terveydelle vaarallisena. Sen sijaan lakiin ehdotetaan otettavaksi yleisluontoisia säännöksiä asiantuntijoista, joita valvontaviranomaiset käyttävät apunaan valvontatoimintansa yhteydessä.

#### 4.3.4. *Seuraamusvaihtoehtojen laajentaminen*

Ehdotusta laadittaessa on pidetty tarpeellisenä lisätä valvontaviranomaisten käyttöön eräitä sellaisia seuraamuksia, joita ei nimenomaisesti mainita voimassa olevassa tuoteturvallisuuslaissa. Siten valvontaviranomaiset voisivat ehdotuksen mukaan velvoittaa elinkeinonharjoittajan tai muun palvelun tarjoajan korjaus-, oikaisu- tai tiedottamistoimiin. Nämä seuraamukset voisivat tulla kysymykseen valmistusta, maahantuontia tai kaupan pitoa koskevan kiellon sijasta. Valvontaviranomainen voisi asettaa tällaisten korjaus-, oikaisu- tai tiedottamistoimille määrääjän. Valvontaviranomainen voisi edelleen määrätä, että tekemättä jätetty toimenpiteetään laiminlyöjän kustannuksella taikka

että toiminta keskeytetään tai kielletään.

#### 4.4. **Ehdotus laiksi eräiden vakavaa vaaraa aiheuttavien tuotteiden markkinoille saattamista, kaupan pitämistä ja käyttöä rajoittavien toimenpiteiden ilmoittamisesta Euroopan yhteisöjen komissiolle**

Koska direktiivissä edellytettävät ilmoitukset vakavaa vaaraa aiheuttavien tuotteiden markkinoille saattamista, kaupan pitämistä ja käyttöä rajoittavista toimenpiteistä ulottuvat tuntuvasti laajemmalle kuin ehdotettavan kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuutta koskevan lain soveltamisala, on pidetty tarpeellisena ehdottaa ilmoitusvelvollisuutta koskevaa erillistä lakia, jota koskeva ehdotus annettaisiin samassa yhteydessä kuin ehdotus laiksi kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta.

Komissiosta saadun tiedon mukaan ilmoitusmenettely RAPEX-asioissa on järjestettävä jäsenvaltioissa niin, että yksi viranomaisen lähettää kaikki ilmoitukset Euroopan yhteisöjen komissiolle, joka huolehtii ilmoitusten edelleen välittämisestä muille jäsenvaltioille. Tähän liittyen ehdotetaan, että tämä kansallisen yhteyspisteen asema ja siihen liittyvät tehtävät annetaan Suomessa Kuluttajavirastolle.

Ehdotuksen mukaan toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on ilmoitettava viipymättä Kuluttajavirastolle tämän lain soveltamisalaan kuuluvista toimenpiteistä.

Komissio valmistelee parhaillaan käytännön ohjeita RAPEX-ilmoitusmenettelyä varten.

## 5. Esityksen vaikutukset

### 5.1. Taloudelliset vaikutukset

Yleisestä tuoteturvallisuudesta annettu direktiivin 12 artiklan mukaan kaikenlaisista vakavaa vaaraa aiheuttavista tuotteista koskevista toimenpiteistä ilmoitettava komissiolle. Paitsi valvontaviranomaisen määräämistä pakollisista toimenpiteistä, kuten myyntikielloista tai palautusmenettelyä koskevista määräyksistä, on ilmoitus lähetettävä myös vapaaehtoisista toimenpiteistä, jotka usein pe-

rustuvat valvontaviranomaisen ja elinkeinonharjoittajan välisiin neuvotteluihin. Elinkeinonharjoittajat saattavat esimerkiksi ryhtyä vapaaehtoisesti palautusmenettelyyn, jolloin valvontaviranomainen seuraa menettelyn ehtoja ja saattaa myös tiedottaa asiasta. Ilmoitusvelvollisuus kaupanpitoa ja markkinointia koskevista rajoituksista sellaisten tuotteiden osalta, jotka aiheuttavat vakavaa vaaraa, on yleinen ja se koskee siten myös sellaisia tuotteita, jotka eivät kuulu Suomessa tuoteturvallisuuslain soveltamisalaan, vaan jonkin erityislainsäädännön, esimerkiksi sähköturvallisuuslain soveltamisalaan. Tämän RAPEX-ilmoitusmenettelyn ulkopuolelle jäävät vain elintarvikkeet, lääkkeet ja lääkinnälliset laitteet, joiden osalta yhteisössä on omat RAPEXia vastaavat ilmoitusmenettelynsä.

Kuten edellä on todettu, komissiosta saadun tiedon mukaan ilmoitusmenettely RAPEX-asioissa on järjestettävä jäsenvaltioissa niin, että yksi viranomainen lähettää kaikki ilmoitukset Euroopan yhteisöjen komissiolle, joka huolehtii ilmoitusten edelleen välittämisestä muille jäsenvaltioille. Kansallisen yhteispisteen asema ja siihen liittyvät tehtävät annetaan ehdotuksen mukaan Suomessa Kuluttajavirastolle. Tämä tulee lisäämään tuntuvasti Kuluttajavirastolle ilmoitusmenettelyn hoidosta aiheutuvia tehtäviä.

Uusi direktiivi edellyttää myös erityisen komission johdolla toimivan verkoston perustamista tukemaan valvontaviranomaisten yhteistyötä. Johtavana valvontaviranomaisena sekä valvontaa suunnittelevana ja ohjaavana viranomaisena Kuluttajavirasto osallistuu verkoston ja sen jaostojen työhön. Suunnitteilla on erityisen markkinavalvontatietojärjestelmän (ICSMS) käyttöönotto. Tämän tietojärjestelmän avulla on tarkoituksena kerätä kaikista EU:n jäsenvaltioista tietoja tutkituista tuotteista, myyntikielloista ja palautusmenettelystä. Tietojärjestelmä olisi tältä osin kattavampi kuin vain vakavaa vaaraa aiheuttavia tuotteita koskeva RAPEX-järjestelmä. Tietojärjestelmän käyttöönottoon liittyvät kysymykset ovat parhailtaan selvitettävänä. Merkittävänä ongelmana tietojenvaihdon kannalta on kielikysymys. Jos kaikki Kuluttajaviraston lähettämä materiaali joudutaan kääntämään englanniksi ja vastaanottama aineisto taas suomeksi tai kotimaisille

kielille, tästä aiheutuu suuria kustannuksia.

Lain soveltamisalan laajentuminen myös muihin kuin elinkeinonharjoittajien tarjomiin palveluksiin laajentaa yleisen tuoteturvallisuuslainsäädännön soveltamisalaa tuntuvasti.

Markkinavalvonnan perustaksi tarvittaisiin kartoitusta siitä, mitkä nykyisin tuoteturvallisuuslain ulkopuolelle jäävät palvelut tulisivat ehdotettavan uuden kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuutta koskevan lain soveltamisalaan

Lisäksi tarvittaisiin myös tietoja siitä, millaisia onnettomuuksia ja vahinkoja nämä soveltamisalaan tulevat palvelut voivat aiheuttaa. Suomessa ei nykyisin kerätä systemaattisesti koti- ja vapaa-ajan tapaturmatietoja. Tämän vuoksi olisi tarpeen selvittää, voisiko Kuluttajavirasto yhdessä pelastusviranomaisen ja vakuutusalan kanssa selvittää näihin palveluksiin liittyviä onnettomuusriskejä. Tämänäyttöinen kartoitus on tarpeen, jotta valvontaa voidaan suunnata sellaisille alueille, joissa riskit ovat suuret.

Erilaisiin palveluksiin liittyvien riskien suuruuteen vaikuttaa mahdollisten onnettomuustapausten vakavuuden ohella myös kysymyksessä olevaa palvelusta käyttävien määrä sekä heidän valmiutensa.

Yleistä tuoteturvallisuutta koskevan lainsäädännön valvonta on osa ympäristöterveydenhuoltoa. Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteltu periaatepäätöstä, jonka mukaan ympäristöterveydenhuoltoa varten perustettaisiin seudullisia valvontayksiköitä, joita tulisi koko maahan kaikkiaan 40-65. Alueet muodostettaisiin vapaaehtoisin järjestelyin. Jos yksiköitä ei näin muodostuisi maahan 1.1.2005 mennessä, ehdotuksen mukaan säädettäisiin aluerajoista erikseen. Tuoteturvallisuuslainsäädännön valvonta tulisi näin osaksi seudullista yhteistyötä, mikäli se toteutuu.

Periaatepäätösehdotuksen mukaan osa elintarvikevalvontaan liittyvistä tehtävistä järjestettäisiin valtion kustantamina toimeksiantotehtävinä. Jatkossa keskushallinnon viranomaiset voisivat tilata osan vastuullaan olevasta elintarvikevalvontaan liittyvästä työstä joko muodostettavilta seudullisilta valvontayksiköiltä tai kolmansilta osapuolilta, jotka voisivat olla julkisia tai yksityisiä.

Jatkossa joudutaan harkitsemaan vastaavanlaisten järjestelyjen toteuttamismahdollisuuksia myös tuoteturvallisuuslainsäädännön valvonnassa. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä selvittää parhaillaan mahdollisuuksia muuttaa tämä valvontatoiminta osittain maksulliseksi. Lähtökohtaisesti maksullisuus on mahdollista vain paikallistason valvonnassa ja siltäkin osin vain, kun kunnalla on riskinarviointiin perustuva valvontasuunnitelma ja valvontaviranomaisella on laatujärjestelmä. Tällaisen valvontasuunnitelman perustaksi tarvitaan tietoa palveluista ja niiden aiheuttamista riskeistä.

Kuluttajapalvelusten määrä on jatkuvasti kasvussa. Siten myös palvelusten turvallisuuden valvonnan tarve lisääntyy. Käytännön mahdollisuuksia lisätä valtion ja kuntien voimavaroja yleisen tuoteturvallisuuden valvontaan ei juurikaan ole. Kun näyttää siltä, että kunnan valvontaviranomaisten voimavaroja ei lähivuosina voida sanottavasti lisätä, on tarpeen kartoittaa mahdollisuudet muunlaisten valvontakeinojen käyttämiseen. Olisi selvitettävä, voidaanko valvonnassa käyttää mahdollisesti apuna ulkopuolisia arviointilaitoksia ja yksittäisiä asiantuntijoita.

Pohdittaessa valvonnan kehittämistä yleisen tuoteturvallisuuslainsäädännön osalta on syytä ottaa huomioon kokemukset turvallisuusvalvonnan eri osa-alueilla, kuten sähköturvallisuuden, muun teknisen turvallisuuden sekä elintarviketurvallisuuden valvonnassa. Ehdotettuja selvitystehtäviä varten tarvittaisiin Kuluttajaviraston käyttöön kahdeksi vuodeksi erityistä rahoitusta selvitysten tekoa varten.

Edellä mainitut selvitysten tarve sekä Kuluttajavirastolle tulevat lisätehtävät notifikatioista ja hallinnollisen yhteistyön tehostamisesta tekevät välttämättömäksi sen, että Kuluttajavirastoon palkataan näitä tehtäviä varten yksi asiantuntijavirkamies. Tämän virkamiehen palkkaluokaksi ehdotetaan A 25, jonka kustannusvaikutus on 52 524,72 €. Tähän liittyen tarvitaan myös hallinnolliseen yhteistyöhön liittyviin matkakuluihin lisävaroja 10 000 € ja käänöskustannuksiin 15 000 €.

Yhteensä lisäkustannuksia muodostuisi tämän mukaisesti 77 524,72 €

## 5.2. Organisatoriset vaikutukset

Valvontaviranomaisorganisaatioon ei ehdoteta muutoksia.

## 6. Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu virkatyönä kauppa- ja teollisuusministeriössä yhteistyössä Kuluttajaviraston kanssa.

### 6.1. Lausunnot

Kauppa- ja teollisuusministeriö pyysi syyskuussa 2002 ehdotuksesta lausunnon seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, merenkululaitos, tullihallitus, sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus, elintarviketurvasto, Kasvintuotannon tarkastuskeskus, Ajoneuvohallintokeskus, lääkelaitos, Viestintävirasto, Etelä-Suomen lääninhallitus, Länsi-Suomen lääninhallitus, Itä-Suomen lääninhallitus, Oulun lääninhallitus, Lapin lääninhallitus, Suomen Kuntaliitto, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT, Keskuskauppakamari, Kaupan Keskusliitto, Suomen Yrittäjät ry, Palvelutyönantajat ry, Suomen Kuluttajaliitto ry ja Kuluttajat-Konsumenterna ry.

Lausunnonantajien enemmistö puolsi ehdotusta. Elinkeinoelämän järjestöjen kannanotoissa katsottiin kuitenkin, että tuoteturvallisuutta koskevassa kansallisessa lainsäädännössä pitäisi seurata nykyistä kiinteämmin yleisestä tuoteturvallisuudesta annettua direktiiviä. Suomen Kuntaliitto suhtautui varauksellisesti ehdotettuun soveltamisalan laajentamiseen, jonka mukaan muut palvelun tarjoajat tulisivat vastuutahoksi.

Ehdotuksen yksityiskohtiin esitettiin lausunnoissa lukuisia huomautuksia, jotka on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon ehdotusta viimeisteltäessä.

## YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

### 1. Lakiehdotusten perustelut

#### 1.1. Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta

1 §. Pykälässä säädetään lain soveltamisalasta. Se sisältää myös laissa käytettyjen keskeisten käsitteiden määritelmät.

Pykälän 1 momentti on pääasiassa voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 1 §:n 1 momentin mukainen. Soveltamisalaan on lisätty yleisperusteluissa esitettyyn viitaten kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten maastavienti ja kuljettaminen maan kautta.

Pykälän 2 momentissa olevat kulutustavaran ja kuluttajapalveluksen määritelmät ovat samanlaiset kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 1 §:n 2 momentissa.

Pykälän 3 momentissa on elinkeinonharjoittajan määritelmä, joka on paljolti samanlainen kuin kuluttajansuojalain 1 luvun 5 §:ssä oleva määritelmä. Voimassa olevaan tuoteturvallisuuslakiin elinkeinonharjoittajan määritelmää ei sisälly. Ehdotuksessa ei ole kuitenkaan liitetty elinkeinonharjoittajan määritelmään kuluttajansuojalain tapaan vastikkeellisuutta. Siten elinkeinonharjoittajana voidaan pitää henkilöä, joka luovuttaa elinkeinotoimintansa yhteydessä kulutustavaroita tai kuluttajapalveluksia vastikkeettakin, esimerkiksi niin sanottuina ilmaisina näytteinä.

Lisäksi 3 momentissa määritellään muu palvelun tarjoaja, jolla tarkoitetaan julkista tai yksityistä oikeushenkilöä, joka luovuttaa muussa kuin elinkeinotoiminnassa kulutustavaroita tai kuluttajapalveluksia kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden käytettäväksi. Tarkoituksena on, että ne, jotka luetellaan voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 1 a §:ssä eli koulut, sairaalat, päiväkodit tai muut niihin verrattavat laitokset, kunnat, kuntayhtymät, seurakunnat, muut julkisyhteisöt, aatteelliset yhdistykset, asunto-osa-oyhtiot sekä muut asuinrakennuksia omistavat yhteisöt voivat tulla vastuutahoiksi, kun

ne luovuttavat muussa kuin elinkeinotoiminnassa kulutustavaroita tai kuluttajapalveluksia kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden käytettäväksi.

2 §. Pykälästä ilmenee, että lakia sovelletaan kulutustavaroihin ja kuluttajapalveluksiin siltä osin kuin niiden aiheuttamien terveys- ja omaisuusvaarojen ehkäisemisestä ei muussa lainsäädännössä ole säännöksiä, joissa edellytetään vähintään samaa turvallisuustasoa. Pykälän sanamuotoa on muutettu voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 2 §:ään nähden.

Lakia kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta ei pääsäännön mukaan sovelleta silloin, kuin muualla lainsäädännössä on tiettyjen kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluksen turvallisuutta koskevaa sääntelyä. Jos tämä muun lainsäädännön turvallisuutta koskeva sääntely ei kuitenkaan kata kaikkia turvallisuuskysymyksiä, voidaan esillä olevaa lakia soveltaa sellaisiin kulutustavaroiden tai kuluttajapalvelusten turvallisuutta koskeviin seikkoihin, joihin tässä erityislainsäädännössä ei edellytetä vähintään samaa turvallisuustasoa kuin tässä laissa.

Ehdotettuun pykälään ei enää sisälly voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 2 §:ssä olevaa mainintaa siitä, että lakia ei sovelleta maasta vietäviin eikä sen kautta kuljetettaviin kulutustavaroihin, koska tältä osin uuden lain soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi.

3 §. Pykälässä asetetaan elinkeinonharjoittajille sekä muun palvelun tarjoajille velvollisuus noudattaa toiminnassaan olosuhteiden vaatimaa huolellisuutta. Pykälä vastaa asiassällöltään pitkälti voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 3 §:n 1 momenttia. Tähän yhteyteen on kuitenkin liitetty maininta siitä, että elinkeinonharjoittajien ja muiden palvelun tarjoajien on tältä osin toimittava ammattitaitonsa edellyttämällä tavalla. Myös uudessa direktiivissä yleisestä tuoteturvallisuudesta todetaan jakelijoiden osalta, että kun he ovat ammattilaisia, heidän voidaan edellyttää pysyvän arvioimaan tältä pohjalta tuotteiden



turvallisuutta. Pykälään on myös lisätty elinkeinonharjoittajia ja muita palvelun tarjoajia koskeva velvoite, jonka mukaan näillä on oltava riittävät ja oikeat tiedot toimintaansa liittyvästä kulutustavarasta ja kuluttajapalveluksesta sekä niihin liittyvistä riskeistä.

Olosuhteiden vaatima huolellisuus saattaa myös edellyttää – varsinkin silloin, kun kysymys on sellaisen kuluttajapalveluksen tarjoamisesta, johon liittyy erityistä vaaraa – että toiminnanharjoittaja ottaa jo etukäteen yhteyttä valvontaviranomaiseen. Näin meneteltäessä voidaan yhteistyössä ryhtyä ennakoiviin toimenpiteisiin ja varmistaa palvelusuurituksen turvallisuus. Toiminnanharjoittajalla on näissäkin tapauksissa velvollisuus vastata palveluksen turvallisuudesta.

Huolellisuusvelvollisuuden ulottuvuutta kuluttajapalvelusten osalta on myös laajennettu. Ehdotuksen mukaan on kuluttajapalvelusten osalta otettava huomioon myös se, että kuluttajapalveluksesta ei aiheudu vaaraa palveluksen vaikutuspiiriin kuuluvan muun henkilön terveydelle tai omaisuudelle. Tuoteturvallisuuslain valvonnan yhteydessä on nimittäin havaittu, että kuluttajapalveluksesta, esimerkiksi erilaisista ohjelmapalveluista saattaa aiheutua vaaraa myös ulkopuolisille ja että myös tähän on syytä kiinnittää huomiota kyseisten palvelusten turvallisuutta arvioitaessa. Vaikutuspiiriin kuuluva henkilö saattaa esimerkiksi olla henkilö, joka osallistumatta palvelukseen seuraa sen suorittamista tai oleskelee ohjelmapalveluksen suorittamispaikalla tai sen läheisyydessä kokonaan ulkopuolisena mutta niin, että palvelusta saattaa aiheutua hänelle vaaraa.

4 §. Pykälän 1 momentissa asetetaan elinkeinonharjoittajalle ja muulle palvelun tarjoajalle velvollisuus ilmoittaa valvontaviranomaiselle, jos hän saa tietoonsa, että kulutustavarasta tai kuluttajapalveluksesta aiheutuu vaaraa kuluttajan, kuluttajaan rinnastettavan henkilön tai palveluksen vaikutuspiiriin kuuluvien henkilöiden terveydelle ja omaisuudelle. Elinkeinonharjoittajan ja muun palvelun tarjoajan on samalla ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin hän on jo ryhtynyt vaaran johdosta.

Vastaavanlainen säännös sisältyy voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 3 §:n 2 momenttiin. Voimassa olevassa laissa ei kuitenkaan

ole viittausta siihen, mitä vastuutahon tulisi ammattitaitonsa perusteella pystyä päättelemään hallussaan olevien tietojen perusteella.

Elinkeinonharjoittajalle ja muulle palvelun tarjoajalle asetettu velvollisuus ilmoittaa vaarasta valvontaviranomaiselle on ehdotuksessa erotettu yleisestä huolellisuusvelvollisuudesta omaksi pykäläkseen, jonka toisessa momentissa käsitellään elinkeinonharjoittajan ja muun palvelun tarjoajan velvollisuutta tehdä yhteistyötä valvontaviranomaisten kanssa vaaran torjumiseksi. Nyt esillä olevassa 4 §:n 1 momentissa on ilmoitusvelvollisuus ulotettu myös muihin palvelun tarjoajiin. Lisäksi arvioitaessa sitä, onko asiasta ilmoitettava valvontaviranomaiselle, on kuluttajapalvelusten osalta otettava huomioon vaarat, joita palveluksesta havaitaan aiheutuvan sen vaikutuspiiriin kuuluvan muun henkilön terveydelle tai omaisuudelle.

Pykälän 2 momentin mukaan elinkeinonharjoittajan ja muun palvelun tarjoajan on tehtävä yhteistyötä valvontaviranomaisten kanssa vaaran torjumiseksi tämän sitä pyytäessä. Tätä vastaavaa nimenomaista säännöstä ei ole voimassa olevassa tuoteturvallisuuslaissa, vaikka elinkeinonharjoittajan huolellisuusvelvollisuuteen voidaankin katsoa kuuluvan yhteistoiminta valvontaviranomaisten kanssa, kun se on tarpeen.

5 §. Pykälä koskee tietoja, joita elinkeinonharjoittajan on annettava kuluttajille ja kuluttajiin rinnastettaville henkilöille itsestään ja toimintaansa liittyvistä kulutustavaroista tai kuluttajapalveluksista.

Pykälän 1 momentin mukaan elinkeinonharjoittajan ja muun palvelun tarjoajan on annettava kuluttajille tarvittavat tiedot, jotta he pystyvät arvioimaan kulutustavarihin ja kuluttajapalveluksiin liittyvät vaarat. Heidän on myös varmistauduttava siitä, että tiedot annetaan kuluttajalle ymmärrettävässä muodossa. Edelleen valvontaviranomainen voi vaatia, että elinkeinonharjoittaja ja muu palvelun tarjoaja antaa kuluttajille sopivalla tavalla tavaraan tai palvelukseen liittyvän vaaran torjumisen tai ehkäisemisen kannalta tarpeellisia käyttö- ja toimintaohjeita, varoituksia ja muuta tietoa.

Voimassa olevassa tuoteturvallisuuslaissa ei ole nimenomaisia säännöksiä tässä tarkoitusta tietojenannosta. Tuoteturvallisuuslain

nojalla annetussa asetuksessa kulutustavarasta annettavista tiedoista on asiaa säännelyä.

Kuluttajansuojalain 2 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetään, että markkinointia, joka ei sisällä kuluttajan terveyden ja taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, on aina pidettävä sopimattomana. Osittain tämä kuluttajansuojalain säännös ja nyt esillä oleva säännös kohdistuvat samanlaiseen markkinointiin. Toisaalta säännösten välillä on myös eroja. Kuluttajansuojalain 2 luvun 1 §:n 2 momentissa puhutaan kuluttajan terveyden ja taloudellisen turvallisuuden suojaamisesta. Nyt esillä olevassa laissa suojelun kohteena ovat kuluttajan terveys ja omaisuus. Lisäksi nyt olevassa lakiehdotuksessa suoja koskee sekä kuluttajia että kuluttajiin rinnastettavia henkilöitä - kuluttajansuojalain mukainen markkinoinnin sääntely ei koske nimenomaisesti kuluttajaan rinnastettavia henkilöitä.

Tarkoituksena on, että yksityiskohtaisemmat säännökset kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista annetaan jatkossakin kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuutta koskevan lain nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa.

6 §. Pykälän 1 momentissa on terveydelle vaarallisen kulutustavaran ja kuluttajapalveluksen määritelmä ja 2 momentissa omaisuudelle vaarallisen kulutustavaran ja kuluttajapalveluksen määritelmä. Pykälä on tältä osin samansisältöinen kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 4 § ja se kattaa direktiivin asettamat vaatimukset. Terveysvaaran käsite kattaa tässä yhteydessä sekä akuutit terveysvaarat että pitkän altistusajan jälkeen ilmenevät terveyshaitat.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan kulutustavaraa tai kuluttajapalvelusta, joka ei ole 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla vaarallinen, pidetään turvallisenä. Komission näkemyksen mukaan yleisestä tuoteturvallisesta annetun direktiivin asianmukainen kansallinen täytäntöönpano edellyttää, että kansallisessa säädöksessä on turvallisen tuotteen määritelmä. Sanonnallisista eroista huolimatta direktiivin ja nyt esillä olevan lakiehdotuksen määritelmät turvallisista tuotteista sekä turvallisista kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista

ovat lähellä toisiaan.

7 §. Voimassa olevassa tuoteturvallisuuslaissa ei ole säännöksiä vaatimuksenmukaisuuden arvioinnin perusteista. Näitä asioita käsitellään varsin seikkaperäisesti uudessa direktiivissä yleisestä tuoteturvallisuudesta. Tämän vuoksi on pidetty tarkoituksenmukaisena sisällyttää tätä koskevaa sääntelyä myös lakiin kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta.

Käytännössä niihin seikkoihin, joita esillä olevassa 7 §:ssä mainitaan, on kiinnitetty jo tähänkin saakka huomiota tuoteturvallisuuslain valvontaviranomaisten toiminnassa.

Pykälän 1 momentin mukaan kulutustavaraa tai kuluttajapalvelusta ei pidettäisi terveydelle tai omaisuudelle vaarallisena siltä osin kuin tavara tai palvelus on sellaisten yhdenmukaistettujen standardien mukainen, joita koskeva viittaus on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Standardisoinnissa käytössä olevan järjestelmän mukaisesti eurooppalaisten standardointijärjestöjen jäseninä olevien kansallisten standardointijärjestöjen on julkaistava tällaiset standardit sisältyänsä muuttamattomina kansallisina standardeina.

Uuteen direktiiviin yleisestä tuoteturvallisuudesta sisältyvä säännös siitä, että edellä mainitut standardit antavat oletettaman tuotteen turvallisuudesta, on yleistä tuoteturvallisuutta koskevan yhteisölaissäädännön osalta uusi. Tämä periaate on kuitenkin sisällytynyt jo aikaisemmin uuden lähestymistavan direktiiveihin.

Myös silloin, kun jotakin kulutustavaraa tai kuluttajapalvelusta koskee standardi, jota koskeva viittaus on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä, saattaa yksittäistapauksessa ilmetä, että kysymyksessä oleva tavara tai palvelus on vaarallinen. Sen vuoksi pykälän 1 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi viittaus sen 3 momenttiin, jonka nojalla valvontaviranomaiset voivat tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin pykälän 1 tai 2 momentin säännösten estämättä.

Pykälän 2 momentin mukaan luetellaan ne muut seikat, joihin valvontaviranomainen voi kiinnittää huomiota kulutustavaran tai kuluttajapalveluksen vaarallisuutta arvioidessaan.

Tällaisia ovat ensinnäkin muut kuin 1 momentissa mainitut turvallisuuskysymyksiä

käsittelevät kansainväliset tai kansalliset standardit. Myös tällaiset standardit ovat omiaan helpottamaan valvontaviranomaisen riskinarviointia mutta ne, samoin kuin muutkaan 2 momentissa mainitut seikat eivät anna samanlaista vahvaa oletettavaa turvallisuudesta kuin ne 1 momentissa tarkoitetut standardit, joita koskeva viittaus on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Toiseksi 2 momentissa viitataan Euroopan yhteisöjen komission suosituksiin, jotka sisältävät tuoteturvallisuuden arviointia koskevia ohjeita. Komissiolla ei ole valtuuksia antaa direktiivin sisällöstä sitovia tulkintaohjeita, koska vain yhteisön tuomioistuimilla on valta tulkita yhteisölaainsäädäntöä. Komission suositukset, joita laadittaessa komissio säännönmukaisesti kuulee jäsenvaltioiden edustajista koostuvaa tuoteturvallisuusasioiden komiteaa, ovat kuitenkin hyödyllisiä ja omiaan auttamaan valvontaviranomaisia riskisarvioinnissa.

Samalla tavoin kuin komission suosituksia voidaan vaarallisuutta arvioitaessa kiinnittää huomiota kansallisten valvontaviranomaisten ohjeisiin ja suosituksiin. Erityisesti alue- ja paikallishallinnon viranomaisten kannalla näillä on merkitystä. Kun valvontaviranomaisten valmistelevat ohjeita ja suosituksia, kuullaan usein elinkeinonharjoittajia ja heidän järjestöjään, tutkimuslaitoksia sekä kansalais- ja kuluttajajärjestöjä.

Edelleen 2 momentissa viitataan tuoteturvallisuutta koskeviin käytännösääntöihin sekä nykyiseen tietoon ja tekniikkaan.

Pykälän 3 momentin mukaan valvontaviranomainen voi ryhtyä valvonnallisiin toimenpiteisiin eli antaa jäljempänä tarkemmin kuvattavan kiellon tai määräyksen, vaikka kulutustavara tai kuluttajapalvelus täyttää ne vaatimukset, joita 1 ja 2 momentissa mainituissa vaatimuksenmukaisuuden arvioinnissa käytettävissä standardeissa tai ohjeissa asetetaan, mikäli osoittautuu, että tavara tai palvelus on tästä huolimatta terveydelle tai omaisuudelle vaarallinen. Vaarallisuus saattaa ilmetä kulutustavaraan tai kuluttajapalvelukseen liittyvinä vahinkoina ja onnettomuuksina taikka niiden turvallisuutta koskevissa testeissä ja tutkimuksissa.

8 §. Pykälä koskee Kuluttajaviraston tehtäviä kulutustavaroiden ja kuluttajanpalvelus-

ten turvallisuutta koskevan lain osalta. Alkuosaltaan se vastaa voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 5 §:n 1 momenttia. Kuluttajaviraston tehtävänä on siten lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten valvonta mutta myös valvonnan suunnittelu, ohjaus ja kehittäminen.

Ehdotuksen mukaan pykälän toisessa virkkeessä säädettäisiin, että Kuluttajavirasto huolehtii myös yleisestä tuoteturvallisuudesta annetussa direktiivissä tarkoitetuista ilmoituksista Euroopan yhteisöjen komissiolle. Kuten yleisperusteluissa on todettu, yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun direktiivin 12 artiklassa tarkoitetuista RAPEX-järjestelmään kuuluvista ilmoituksista ehdotetaan annettavaksi tässä yhteydessä oma lakinsa. Nyt esillä oleva säännös Kuluttajaviraston tehtävistä ilmoitusten osalta viittaa osaksi tähän lakiehdotukseen mutta myös niihin ilmoituksiin, joita komissiolle on lähetettävä yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun direktiivin 11 artiklan mukaan. Kuluttajaviraston tehtävänä on tämän mukaisesti huolehtia yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun direktiivin soveltamisalaan kuuluvia tuotteita koskevista ilmoituksista sekä lisäksi välitettävä komissiolle RAPEX-järjestelmän mukaisesti tehtävät ilmoitukset vakavaa vaaraa aiheuttavien tuotteiden markkinoille pääsyä tai markkinoilla pitoa koskevista rajoituksista, joita sen on saanut eri valvontaviranomaisilta tai joihin se itse valvontaviranomaisena on toimeenpannut. RAPEX-järjestelmän mukaisia ilmoituksia ja niiden kansallista täytäntöönpanoa käsitellään asianomaisen erillisen lakiehdotuksen perusteluissa.

9 §. Pykälä koskee tullilaitoksen tehtäviä lain valvonnassa. Samoin kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 6 §:n mukaan tullilaitoksen tehtävänä on lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamisen valvonta kulutustavaroiden maahantuonnissa sekä tämän valvonnan suunnittelu ja ohjaus.

Koska ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluisi myös kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten maastavienti ja kauttakuljetus, tullilaitokselle kuuluviin valvontatehtäviin olisi lisättävä myös maastaviennin ja kauttakuljetuksen valvonta ja valvonnan suunnittelu.

Maahantuonnilla, maastaviennillä ja kaut-

takuljetuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä kuljettamista rajojen yli muutoin kuin EU:n ja Euroopan talousalueen sisällä.

Vaikka kuluttajapalvelusten osalta maahan-tuonti ja maastavienti onkin ilmeisesti varsin vähäistä, ei ole poikkeuksellista, että sellaisia muita tavaroita kuin kulutustavaroita, joita käytetään kuluttajapalveluksen suorittamisen yhteydessä, tuodaan maahan ja viedään maasta. Tämän vuoksi tullilaitoksen valvontatehtävät ulottuisivat ehdotuksen mukaan myös tällaisiin tavarihin.

10 §. Pykälä koskee lääninhallituksen tehtäviä lain valvonnassa. Se vastaa sisällöltään voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 7 §:n 1 momenttia.

Lääninhallitusten valvontatehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta on tärkeää, että näistä tehtävistä lääninhallituksissa vastaavat virkamiehet osallistuvat valvonnan kehittämistä koskeviin tilaisuuksiin ja järjestettävään täydennyskoulutukseen.

11 §. Pykälässä säädetään kunnan tehtävistä kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuutta koskevan lain valvonnassa. Se vastaa sisällöltään voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 7 §:n 1 ja 2 momenttia. Pykälän 1 momentin lopussa säädetään, että jos valtuusto on antanut sille lautakunnalle tai toimielimelle, joka hoitaa kunnan valvontatehtäviä, oikeuden siirtää toimivaltansa edelleen alaiselleen, viranhallijalle tai jaostolle, nämä voivat määrätä kiellon, jonka kunnan valvontaviranomainen voi tämän lain 23 ja 24 §:n mukaan määrätä. Esimerkiksi väliaikaista kieltoa koskevaa määräystä ei kiireellisiä toimenpiteitä edellyttävissä tilanteissa voitaisi saada aikaan riittävän nopeasti, jos viranhaltijan olisi vietävä asia lautakunnan tai toimielimen käsiteltäväksi.

Voimassa olevassa tuoteturvallisuuslaissa on kunnan valvontaviranomaisten toimivaltuuksia rajoitettu tässä laissa tarkoitettujen omaisuusvaarojen osalta. Kunnan valvontaviranomaisen on näiden osalta ainoastaan ilmoitettava muun virkatoimen yhteydessä havaitsemistaan omaisuudelle vaarallisista kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista Kuluttajavirastolle tai lääninhallitukselle tapauksissa, joissa ei ole olemassa tämän lain nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä tai kieltoja. Tämän kunnan valvontaviranomai-

sen toimivaltuuksia rajaavan säännöksen sisällyttämistä lakiin kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta ei pidetä enää tarpeellisena. Omaisuusvaarat tulevat valvontatyössä esille lähinnä vain silloin, kun ne liittyvät havaittuihin terveysvaaroihin.

Kunnan valvontaviranomaisen tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta on tärkeää, että näistä tehtävistä kunnassa vastaavat viranhaltijat osallistuvat valvonnan kehittämistä koskeviin tilaisuuksiin ja järjestettävään täydennyskoulutukseen.

12 §. Pykälää, jonka mukaan viranomaiset, jotka valvovat muun lainsäädännön nojalla sellaisten kulutustavaroiden tai kuluttajapalvelusten turvallisuutta, joita tämä laki ei 2 §:n mukaan koske, on valvonnassaan noudatettava niitä tämän lain säännöksiä, jotka koskevat elinkeinonharjoittajan velvollisuuksia sekä valvontaviranomaisten toimivaltuuksia ja oikeuksia, jollei tässä muussa lainsäädännössä ole sellaisia säännöksiä, joita noudattamalla päästään vähintään samaan turvallisuustasoon. Ehdotusta on käsitelty edellä yleisperusteluissa. Tarkoituksena on varmistaa, että kansallisessa lainsäädännössä ei ole aukkoja, jotka estäisivät tarvittavat markkinavalvontatoimenpiteet vaaralliseksi osoitautuneiden tavaroiden ja palvelusten osalta sen vuoksi, että niitä koskevassa erityislainsäädännössä ei viranomaisten käyttöön ole annettu riittäviä valvontakeinoja.

13 §. Pykälässä on yleinen valvontaviranomaisten toimintaa ohjaava säännös. Sen mukaan valvontaviranomaisten on hoidettava tehtävänsä tehokkaalla ja mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen. Kun valvontaviranomaisten voimavarat ovat rajalliset, on tärkeää, että niitä voidaan suunnata turvallisuuden kannalta merkittäviin tehtäviin. Vastaavanlainen sääntely sisältyy poliisilakiin (493/1995).

14 §. Pykälän 1 momentin mukaan Kuluttajaviraston on laadittava tämän lain valvonnan toimeenpanon ohjaamiseksi ja yhteensovittamiseksi valtakunnallinen valvontaohjelma. Pykälän 1 momentissa täsmennetään myös valvontaohjelman sisältöä. Ohjelmassa määritellään tarkastukset, valvontakohteyppien tarkastustiheydet ja esitetään valtakunnallinen näytteenottosuunnitelma. Oh-

jelmassa esitetään myös valvontakohtetyyppien riskisarvioinnin perusteet sekä menetelmät ohjelman toteuttamisen arviointia varten. Kuluttajaviraston valtakunnallinen valvontaohjelma luo siten puitteet tämän lain perusteella tapahtuvalle markkinavalvonnalle.

Pykälän 2 momentissa on valtuutussäännös, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan tarkemmin säätää valtakunnallisesta valvontaohjelmasta ja sen sisällöstä.

Pykälän 3 momentista käy ilmi, että Kuluttajaviraston tämän lain mukainen valtakunnallinen valvontaohjelma on osa ympäristöterveydenhuollon valtakunnallista valvontaohjelmaa, johon sisällytetään muut valtakunnalliset valvontaohjelmat, kuten niistä muissa laeissa säädetään.

Valtakunnallinen valvontaohjelma ja siihen liittyvä kunnallisten valvontasuunnitelmien järjestelmä toteutetaan samanaikaisesti kaikkien ympäristöterveydenhuollon lakien osalta.

15 §. Pykälässä on säännökset kunnan velvollisuudesta laatia valvontasuunnitelma sekä sen sisällöstä. Kunta laatii kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten valvontaa varten valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja ehkäisee kulutustavaroihin ja kuluttajapalveluksiin liittyviä vaaroja. Valvontasuunnitelmassa on ainakin määritettävä suoritettavat tarkastukset, valvontakohteiden tarkastustiheys, siinä on oltava näytteenottosuunnitelma ja siinä on arvioitava valvontasuunnitelman toteutumista. Kunnan tämän lain mukaisessa valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon Kuluttajaviraston laatima valtakunnallinen valvontaohjelma. Valvontasuunnitelma on pykälän mukaan tarkistettava kolmen vuoden välein ja muulloinkin, jos sitä on pidettävä tarpeellisena.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin valvontasuunnitelman sisällöstä. Tähän kuuluvat valvontasuunnitelmaan kuuluvien tarkastusten määrittely, arvio valvontakohteiden tarkastustiheydestä, näytteenottosuunnitelma ja valvontasuunnitelmien toteutumisen arviointi.

16 §. Pykälä, joka koskee elinkeinonharjoittajan ja muun palvelun tarjoajan velvolli-

suutta antaa valvontaviranomaisille tietoja, on pääasiassa samansisältöinen kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 8 §. Ehdotettavan lain soveltamisalaan liittyen on velvollisuus tietojen antoon ulotettu elinkeinonharjoittajien lisäksi myös muihin palvelun tarjoajiin.

Kun uudessa direktiivissä yleisestä tuoteturvallisuudesta säädetään varsin yksityiskohtaisesti elinkeinonharjoittajan tietojenannosta tuotteiden jäljitettävyyden ja kuluttajaturvallisuuden kannalta, on pidetty tarpeellisena, että tällainen sääntely sisällytetään myös lakiin kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta. Asiasisällöltään tiedonantovelvollisuus ei muutu mutta tässä on haluttu korostaa nimenomaisesti valvontaviranomaisten mahdollisuutta saada tietoja, jotka ovat tarpeen kulutustavaroiden jäljitettävyyden kannalta.

Tarkemmin tietojenantovelvollisuudesta voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella.

17 §. Pykälä on pääasiassa samansisältöinen kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 9 §. Ehdotusta laadittaessa on kuitenkin otettu huomioon Suomen perustuslain (731/1999) 10 §, jonka mukaan viranomaisen tarkastustoimia ei voida ulottaa kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin muutoin kuin silloin, kun se on välttämätöntä muiden perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikoksen selvittämiseksi.

Pakkokeinolain (450/1987) 5 luvun 1 §:n mukaan kotietsinnän toimittaminen edellyttää, että on syytä epäillä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta. Tämän mukaisesti ehdotetaan valvontaviranomaisen tarkastusoikeutta rajattavaksi niin, että kotirauhan suojaamiin asumiseen tarkoitettuihin tiloihin voidaan valvonta ulottaa vain, jos on syytä epäillä, että on tehty rikoslain 44 luvun 1 §:ssä tarkoitettu terveystarkastus.

18 §. Pykälä koskee valvontaviranomaisen oikeutta ottaa näytteitä kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista. Sen 1 momentti on siihen tehtyä vähäistä kielellistä tarkistusta lukuun ottamatta samanlainen kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 10 §:n 1 momentti.

Samoin on pykälän 2 momentti, jossa säädetään valvontaviranomaisen velvollisuudes-

ta korvata näyte käyvän hinnan mukaan, pääosin samansisältöinen kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 10 §:n 2 momentti. Ehdotuksen mukaan on kuitenkin elinkeinonharjoittajan ohella myös muulla palvelun tarjoajalla oikeus vaatia näytteen korvaamista. Tämän 2 momentin toiseen virkkeeseen on otettu voimassa olevan lain 10 §:n 3 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan näytteestä ei ole kuitenkaan suoritettava korvausta, jos näytteestä tai sen tutkimuksesta peritään maksu sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty. Tämä viittaa tullilaitosta koskevaan sääntelyyn, jonka mukaan tulliviranomaiset ovat oikeutettuja perimään maksuja maahantuotavia tuotteita koskevien näytteiden tutkimisesta.

Pykälän 3 momentti on uusi. Sen mukaan valvontaviranomaisella on oikeus silloin, kun kulutustavara tai kuluttajapalvelus ei täytä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vaatimuksia, velvoittaa elinkeinonharjoittajan tai muun palvelun tarjoajan korvaamaan kulutustavaran tai kuluttajapalveluksen hankinnasta, testauksesta ja tutkimuksesta aiheutuneet kustannukset.

Pykälän 4 momentissa on viittaus 17 §:ään. Sen mukaisesti näytteenoton osalta ovat voimassa samat rajoitukset kuin 17 §:ssä, kun näytteenotto edellyttää, että valvontaviranomainen pääsee alueelle, huoneistoon tai muuhun sellaiseen tilaan, jonne pääsy on tässä laissa tarkoitetun valvonnan kannalta tarpeen. Kotirauhan suojaamiin asumiseen tarkoitettuihin tiloihin voidaan päästä ottamaan näytettä vain, jos on syytä epäillä, että on tehty rikoslain 44 luvun 1 §:ssä tarkoitettu terveysrikos.

19 §. Pykälässä on säännöksiä valvontaviranomaisten toiminnassaan käyttämien asiantuntijoiden asiantuntemuksesta ja pätevyydestä sekä viranomaisille tarkoitettuja tutkimuksia tekevien laboratorioiden asiantuntemuksesta ja pätevyydestä. Ne vastaavat terveydensuojelulain 49 §:n (691/2001) säännöksiä. Voimassa olevassa tuoteturvallisuuslaissa ei ole vastaavanlaista säännöstä. On kuitenkin perusteltua, että tämänkaltainen sääntely, joka sisältyy muihin ympäristöterveydenhuollon lakeihin, sisällytetään myös nyt esillä olevaan lakiin. Ehdotettavissa säännöksissä kiinnitetään huomiota asiantun-

tijoina käytettävien henkilöiden ja laboratorioiden riittävään asiantuntemukseen ja pätevyyteen sekä heidän esteettömyyteensä. Pykälään 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuutussäännös, jonka mukaan voidaan tähän liittyviä tarkempia säännöksiä antaa Kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksella.

20 §. Pykälä koskee kunnan valvontaviranomaisen toiminnasta perittäviä maksuja. Ehdotuksen mukaan kunta perisi elinkeinonharjoittajalta tai muulta palvelun tarjoajalta kunnan taksan mukaisen maksun, joka vastaisi suuruudeltaan valvontatoimen suorittamisesta aiheutuvia kustannuksia. Vastaavanlaista säännöstä ei sisälly voimassa olevaan tuoteturvallisuuslakiin. Jotta tuoteturvallisuuslainsäädännön valvontaviranomaisten toimintaedellytykset paikallistasolla olisivat samankaltaiset kuin kunnan valvontaviranomaisille muiden säädösten nojalla kuuluvien tehtävien hoidossa, on tarkoituksenmukaista, että valvonta on vastaavalla tavalla maksullista kuin muiden ympäristöterveyden valvontaan kuuluvien tehtävien osalta.

21 §. Pykälä liittyy edellä olevaan kunnan valvontaviranomaisten valvontatoimien maksullisuutta koskevaan säädökseen. Sen mukaan tässä laissa tarkoitetut maksut voidaan periä ilman tuomiota ja päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annettussa laissa (367/1061) on säädetty.

22 §. Pykälän mukaan valvontaviranomainen voi määrätä, että elinkeinonharjoittajan tai muun palvelun tarjoajan on toteutettava sellaisia korjaus-, oikaisu- ja tiedottamistoimenpiteitä, joiden avulla kulutustavaraan tai kuluttajapalvelukseen liittyvä vaara terveydelle tai omaisuudelle voidaan tehokkaasti torjua tai ehkäistä taikka vaaran suuruutta voidaan olennaisesti vähentää. Valvontaviranomainen voi samalla asettaa määräajan, jonka kuluessa elinkeinonharjoittajan tai muun palvelun tarjoajan on tällaiset toimenpiteet toteutettava. Edelleen valvontaviranomainen voi määrätä, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai että toiminta keskeytetään tai kielletään.

Voimassa olevaan tuoteturvallisuuslaissa ei ole tätä vastaavaa säännöstä. Tuoteturvallisuuslain säätämiseen johtaneen hallituksen

esityksen perusteluissa kuitenkin todetaan, että ankarimpia seuraamuksia kuten kieltoja ja hävittämismääräyksiä tulee käyttää vain, jos muut keinot eivät ole riittäviä vaaran torjumiseksi.

Ajatuksena on, että tässä säännöksessä mainitut korjaus-, oikaisu- ja tiedotustoimet voisivat olla usein riittäviä niin, että valvontaviranomaisen ei ole tarpeen päättää ankarammista seuraamuksista. Kysymys on kuitenkin elinkeinonharjoittajaa ja muuta palvelun tarjoajaa velvoittavista seuraamuksista, mikä ilmenee ennen muuta siitä, että valvontaviranomainen voi asettaa määräajan, jonka kuluessa elinkeinonharjoittajan tai muun palvelun tarjoajan on toteutettava korjaus-, oikaisu- tai tiedottamistoimet. Jos tavaranvaihto tai sopimuksen purku on elinkeinonharjoittajan tai muun palvelun tarjoajan kannalta tarkoituksenmukaisempi vaihtoehto, kuin korjaus tai oikaisutoimi, heillä tulee olla tähän mahdollisuus.

Pykälän toisessa virkkeessä on säännöksiä niiden tilanteiden varalle, joissa elinkeinonharjoittaja tai muu palvelun tarjoaja ei ryhdy määrääjässä korjaus-, oikaisu- ja tiedottamistoimenpiteisiin. Valvontaviranomainen voi tällöin määrätä, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella, taikka että toiminta keskeytetään tai kielletään. Pykälässä tarkoitettujen tiedottamistoimenpiteiden toteutettavuus valvontaviranomaisen hyväksymällä tavalla ja hyväksymässä laajuudessa.

23 §. Pykälän 1 momentti on pääosin samansisältöinen kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 12 §. Pykälän 1 momentin 1)-kohtaan on kuitenkin selvyuden vuoksi lisätty säännös, jonka mukaan Kuluttajavirasto voi määrätessään tässä pykälässä tarkoitettua kiellon samalla määrätä, että elinkeinonharjoittajan on poistettava tehokkaasti ja välittömästi vaaralliset kulutustavarat markkinoilta sekä määrätä palveluksen tarjoavan elinkeinonharjoittajan tai muun palvelun tarjoajan huolehtimaan siitä, että vaarallisia kuluttajapalveluksia ei enää tarjota kuluttajille. Edelleen 1 momenttiin on selvennystarkoituksessa lisätty viittaus 12 §:ssä tarkoitettuihin muihin viranomaisiin. On huomattava, että tämä ei vaikuta millään tavoin viranomaisten toimivaltaan ja keskinäiseen työ-

jakoon.

Jo voimassa olevaa tuoteturvallisuuslakia sovellettaessa on ollut lähtökohtana, että kun lain valvontaviranomainen kieltää terveydelle tai omaisuudelle vaarallisen kulutustavaran tai kuluttajapalveluksen valmistamisen tai suorittamisen, kaupan pitämisen, myymisen ja muun elinkeinonharjoittamisen yhteydessä tapahtuvan luovuttamisen, kiellon kohteena olevat kulutustavarat on poistettava markkinoilta, taikka että on lopetettava sellaisen kuluttajapalvelusten tarjoaminen kuluttajille, jotka valvontaviranomainen kieltää. Uudistusehdotusta valmisteltaessa on pidetty tarkoituksenmukaisena, että nämä kiellon vaikutukset ja valvontaviranomaisten valtuudet ilmaistaan nimenomaisesti laissa, jotta voidaan välttää mahdollisten tulkintakiistojen syntyminen.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädetään tulliviranomaisen valtuuksista kieltojen asettamiseen. Voimassa olevassa laissa säädetään, että tulliviranomainen voi kieltää terveydelle tai omaisuudelle vaarallisen kulutustavaran maahantuonnin. Koska on mahdollista, että kuluttajapalveluksen suorittamisen yhteydessä käytetään sellaista vaarallista tavaraa, jota ei voida pitää kulutustavarana, ehdotetaan valtuuksia tältä osin laajennettavaksi niin, että tulliviranomainen voisi kieltää myös kuluttajapalveluksen suorittamisen yhteydessä käytettävän tavaran maahantuonnin sen osoittautuessa vaaralliseksi.

Pykälän 2 momentti, joka koskee lääninhallituksen, kunnan valvontaviranomaisen ja tulliviranomaisen oikeutta kiellon määräämiseen silloin, kun kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta on annettu tuoteturvallisuuslain nojalla alemmanasteisia säädöksiä, on pääasiassa voimassa olevan lain 12 §:n 2 momentin mukainen. Siihen on kuitenkin tulliviranomaisen valvontavaltuuksia lisätty samalla tavoin kuin 1 momentissa niin, että näillä viranomaisilla on valtuudet kieltää myös kuluttajapalveluksen suorittamisen yhteydessä käytettävän vaarallisen tavaran maahantuonti.

Pykälän 3 momenttia vastaavaa säännöstä ei ole voimassa olevassa tuoteturvallisuuslaissa. Säännöksen mukaan elinkeinonharjoittajan ja muun palvelun tarjoajan on annettava tässä pykälässä tarkoitettua kiellon mää-

ränneelle valvontaviranomaiselle tämän määräämässä ajassa selvitys siitä, millä tavoin hän on toimeenpannut määräyksen, jonka mukaan vaaralliset kulutustavarat on poistettava markkinoilta tai varmistautunut siitä, että vaarallisia kuluttajapalveluksia ei enää tarjota kuluttajille.

Uuden 3 momentin tarkoituksena on erityisesti osoittaa käytännössä, mitä elinkeinonharjoittajalle ja muulle palvelun tarjoajalle laissa asetettu velvollisuus toimia yhteistyössä valvontaviranomaisten kanssa merkitsee niissä tilanteissa, joissa käy ilmi, että lain soveltamisalaan kuuluva kulutustavara tai kuluttajapalvelus on vaarallinen terveydelle tai omaisuudelle. Valvontaviranomaisten oikeus saada tällainen selvitys helpottaa markkinavalvonnan tehokasta toteuttamista.

24 §. Pykälä, joka koskee väliaikaista kieltä, on pääosin samanlainen kuin voimassa olevan lain 12a §. Muutosta ehdotetussa 1 momentissa on, että ehdotuksen mukaan kaikilla valvontaviranomaisilla olisi oikeus antaa väliaikainen kieltä, jos on ilmeistä, että kulutustavaran tai kuluttajapalvelus on lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla terveydelle vaarallinen. Nykyisin tämä oikeus on vain Kuluttajavirastolla ja tulliviranomaisella.

Pykälän 1 momenttiin on myös lisätty toinen virke, jonka mukaan valvontaviranomainen, joka on antanut elinkeinonharjoittajalle tai muulle palvelun tarjoajalle 22 §:ssä tarkoitettua määräämistä ryhtyä korjaus- tai oikaisutoimenpiteeseen tai määrätä toiminnan keskeytettäväksi, voi antaa samalla väliaikaisen kiellon, jolloin väliaikainen kieltä on voimassa korjaus- ja oikaisutoimenpiteelle asetettua määräajan. Mahdollisuus väliaikaisen kiellon asettamiseen samanaikaisesti tekee korjaus- ja oikaisutoimenpiteitä koskevan määräyksen antamisen huomattavasti tarkoituksenmukaisemmaksi seuraamukseksi myös elinkeinonharjoittajien ja muiden palvelun tarjoajien kannalta, koska he tietävät, että kieltä voidaan kumota, kun tarvittavat korjaus- ja oikaisutoimenpiteet on tehty.

Elinkeinoharjoittajan sekä muun palvelun tarjoajan oikeusturvan ja yhtenäisen käytännön takaamiseksi ehdotetaan pykälän 2 momenttiin otettavaksi säännös, jonka mukaan lääninhallituksen ja kunnan valvontaviran-

omaisen on niissä tapauksissa, joissa niillä ei ole 23 §:n 2 momentin nojalla valtuuksia asettaa 23 §:ssä tarkoitettua kieltä, on niiden saatettava tämän 24 §:n 1 momentin nojalla tekemänsä päätös väliaikaisesta kiellosta Kuluttajaviraston tietoon neljäntoista päivän kuluessa.

Pykälän 3 momentissa on voimassa olevan 12 a §:n 2 momenttia vastaava säännös. Kun väliaikainen kieltä on asetettu, kysymys 23 §:ssä tarkoitettua kiellon antamisesta on ratkaistava ensi tilassa. Tämä koskee muita tilanteita kuin niitä, joissa väliaikainen kieltä on annettu samanaikaisesti kuin 22 §:ssä tarkoitettu määräys korjaus- tai oikaisutoimenpiteeseen ryhtymisestä.

25 §. Lakiin kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jonka 1 momentin mukaan Kuluttajavirasto ja tulliviranomainen voivat 23 §:ssä tarkoitettua kiellon lisäksi kieltää kulutustavaran tai kuluttajapalveluksen viennin tai kuljettamisen maan kautta, jos kulutustavara tai kuluttajapalvelus voi aiheuttaa vakavan terveysvaaran.

Vientikiellon edellytykset ovat tiukemmat kuin 23 §:ssä tarkoitettua kiellon. Kulutustavaran tai kuluttajapalveluksen maasta vienti tai kuljettaminen maan kautta voidaan kieltää, jos kysymyksessä oleva tavara tai palvelus voi aiheuttaa vakavan terveysvaaran. Kulutustavarasta tai kuluttajapalveluksesta aiheutuva vaara muulle omaisuudelle ei oikeuta määräämään vientikieltä. Vakavasta terveysvaarasta voi olla kysymys lähinnä silloin, kun kulutustavara voi aiheuttaa rakenteessaan tai koostumuksessaan olevan vian tai puutteellisuuden vuoksi vamman, myrkytyksen, sairauden tai muun vaaran terveydelle tai kun kuluttajapalvelus voi aiheuttaa palveluksessa käytettävän tavaran rakenteessa tai koostumuksessa olevan vian tai puutteellisuuden taikka suorittamistapaansa liittyvän vian tai puutteellisuuden vuoksi vamman, myrkytyksen, sairauden tai muun vaaran terveydelle. Vakava terveysvaara ei useinkaan samalla tavoin kuin 6 §:ssä tarkoitettu terveysvaara voi liittyä kulutustavarasta tai kuluttajapalveluksesta annettuihin tietoihin.

Pykälän 2 momentin mukaan Kuluttajavirasto voisi antaa 1 momentissa tarkoitettua kiellon myös väliaikaisena, jos on ilmeistä,



että kulutustavarasta tai 1 momentissa tarkoitettua muusta tavarasta voi aiheutua välitöntä vaaraa terveydelle. Säännöksessä mainittu kulutustavaran tai muun tavararan ilmeinen vaarallisuus edellyttää suurta todennäköisyyttä vaarallisuudesta.

26 §. Pykälä, jonka mukaan Kuluttajavirasto tai tulliviranomainen voi määrätä elinkeinonharjoittajan tai muun palvelun tarjoajan hallussa olevan tavararan hävitettäväksi tai mikäli tätä ei katsota tarkoituksenmukaiseksi, määrätä, miten tavararan suhteen muutoin on meneteltävä, vastaa voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 13 §:ää. Siihen on kuitenkin soveltamisalan laajentamista koskevan ehdotuksen mukaisesti lisätty maininta muusta palvelun tarjoajasta. Siihen on myös lisätty viittaus 12 §:ssä tarkoitettuihin muihin viranomaisiin.

27 §. Pykälä, jossa on säännöksiä palautusmenettelystä kulutustavaroiden osalta, on pääosin samanlainen kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 13 a §. Siihen on myös lisätty viittaus 12 §:ssä tarkoitettuihin muihin viranomaisiin. On huomattava, että palautusmenettely ei estä kuluttajaa käyttämästä hyväkseen niitä oikeuksia, joita hänellä on kauppalaan ja kuluttajansuojalain nojalla.

28 §. Pykälä, jossa on säännöksiä palautusmenettelystä kuluttajapalvelusten osalta, on pääosin samanlainen kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 13 b §. Siihen on myös lisätty viittaus 12 §:ssä tarkoitettuihin muihin viranomaisiin. Soveltamisalan laajentamiseen liittyen Kuluttajavirasto voi määrätä elinkeinonharjoittajan ohella myös muun palvelun tarjoajan ryhtymään palautusmenettelyyn.

29 §. Pykälä, jossa todetaan, että palautusmenettely ei estä kuluttajia käyttämästä hyväkseen niitä oikeuksia, joita hänellä on kuluttajansuojalain ja kauppalaan säännösten nojalla, on samanlainen kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 13 c §. Siihen on kuitenkin lisätty elinkeinonharjoittajan rinnalle maininta muusta palvelun tarjoajasta.

30 §. Pykälä, joka koskee valvontaviranomaisen oikeutta velvoittaa 23 ja 24 §:ssä tarkoitettua kieltopäätöksen yhteydessä tai 27 ja 28 §:ssä tarkoitettua palautusmenettelyyn velvoittavan päätöksen yhteydessä elinkeinonharjoittaja tai muu palvelun tarjoaja tie-

dottamaan sopivalla tavalla tästä kiellosta tai määräyksestä, tavaraan, palvelukseen liittyvästä vaarasta ja kuluttajien oikeuksista, on osin samanlainen kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 14 §. Siihen on kuitenkin lisätty maininta muusta palvelun tarjoajasta. Tiedottaminen on toteutettava valvontaviranomaisen määräämällä tavalla ja hyväksymässä laajuudessa sekä valvontaviranomaisen määräämässä ajassa. Valvontaviranomaiselle ehdotetaan annettavaksi oikeus määrätä tiedottamisesta myös silloin, kun 23 §:ssä tarkoitettua kieltopäätöstä ei voida antaa sen vuoksi, että kysymyksessä olevia kulutustavaroita ei ole enää elinkeinonharjoittajan hallussa taikka että elinkeinonharjoittaja tai muu palvelun tarjoaja ei enää suorita kysymyksessä olevia kuluttajapalveluksia, jos tähän on painavia syitä. Joissakin tilanteissa saattaa tiedottamismääräys olla riittävä, jos esimerkiksi käytännön edellytyksiä palautusmenettelyn järjestämiseen ei ole olemassa.

31 §. Pykälän 1 momentti, joka koskee edellä 22–30 §:ssä tarkoitettua, valvontaviranomaisen antaman kiellon tai määräyksen tehostamista uhkasakolla, jollei se ole erityisistä syistä tarpeetonta, on samanlainen kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 15 §:n 1 momentti. Ehdotuksen mukaan valvontaviranomaisten käytössä on useammanlaisia sanktioita kuin voimassaolevassa laissa. Kaikkia niitä voidaan tehostaa uhkasakolla. Niin ikään ehdotetaan, että uhkasakko voitaisiin asettaa tehostamaan määräystä antaa kuluttajalle 5 §:ssä tarkoitettuja tarpeellisia tietoja sekä valvontaviranomaiselle 16 §:ssä tarkoitettuja lain noudattamisen kannalta tarpeellisia tietoja. Pykälän 2 momentti on samanlainen kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 15 §:n 2 momentti. Viittaus tiedonantovelvollisuutta ja asiakirjojen esittämisvelvollisuutta koskevaan pykälään tarkoittaa ehdotuksessa lain 16 §:ää, kun voimassa olevassa tuoteturvallisuuslaissa viitataan 8 §:ään.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että 1 ja 2 momentissa tarkoitettua uhkasakon tuomitsee maksettavaksi hallinto-oikeus. Tämä merkitsee muutosta voimassa olevaan lakiin, jonka mukaan uhkasakon tuomitsee maksettavaksi lääninhallitus. Ehdotettu järjestelmä on paremmin voimassa

olevaan hallintolainkäyttölain (586/1996) muutoksenhakujärjestelmän mukainen.

32 §. Pykälä, jossa säädetään siitä, että poliisin on annettava valvontaviranomaisille virka-apua tässä laissa tai sen nojalla säädettyjen tehtävien suorittamiseksi, vastaa osittain voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 11 §:ää. Voimassa olevassa laissa poliisin velvollisuus virka-avun antamiseen on kuitenkin rajattu tietojenanto- ja asiakirjojen esittämisvelvollisuuteen, valvontaviranomaisten oikeuteen päästä elinkeinonharjoittajan tiloihin sekä valvontaviranomaisten oikeuteen ottaa näytteitä.

Nyt esillä olevan ehdotuksen mukaan poliisilla on velvollisuus antaa virka-apua myös muihin valvontaviranomaisten toimenpiteisiin, esimerkiksi kun on 22 §:n mukaan on kysymys siitä, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella, taikka että elinkeinonharjoittajan tai muun palvelun tarjoajan harjoittama toiminta keskeytetään tai kielletään, tai kun on kysymys 23 §:n mukaisesta velvollisuudesta poistaa vaaralliset tavarat markkinoilta taikka kun elinkeinonharjoittaja tai muu palvelun tarjoaja velvoitetaan järjestämään palautusmenettely 27 tai 28 §:n nojalla. On huomattava, että poliisilain (493/1995) 40 §:n 2 momentin (21/2001) mukaan virka-avun saamisen edellytyksenä on, että virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtävään.

33 §. Pykälä koskee salassa pidettävien tietojen luovuttamista. Esillä oleva pykälä on samanlainen kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 16 §:n 1 momentti (632/1999), jota muutettiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) säätämisen myötä.

Ehdotuksen ei sisälly voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 16 §:n 2 momenttia vastaavaa säännöstä, joka koskee tietojen antamista muun maan valvontaviranomaiselle. Voimassa oleva säännös on sanamuodoltaan varsin tulkinnanvarainen eikä sen sisällyttämistä tässä muodossa uuteen lakiin pidetä tarpeellisena.

Kuten edellä on käynyt ilmi, RAPEX-järjestelmään kuuluvasta tietojenannosta ehdotetaan säädettäväksi tässä yhteydessä oma erillinen lakinsa. Muilta osin pidetään riittä-

vänä lain 8 §:ään sisällytettävää säännöstä, jonka mukaan Kuluttajaviraston tehtävänä on huolehtia Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä yleisestä tuoteturvallisuudesta tarkoitetuista ilmoituksista Euroopan yhteisöjen komissiolle.

34 §. Pykälän 1 momentti, jonka mukaan 24 §:n nojalla annettuun päätökseen väliaikaisesta kiellosta sekä 31 §:n nojalla annettuun uhkasakon asettamiseen koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla, on samansisältöinen kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 19 §:n 1 momentti. Samoin pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 19 §:n 2 momenttia ja sen 3 momentti voimassa olevan lain 19 §:n 3 momenttia.

Pykälän 4 momentti koskee muutoksenhaku valvontasuunnitelmaa koskevaan päätökseen. Tarkoituksena on, että muutoksenhakujärjestelmä on tältä osin kaikissa ympäristöterveydenhuollonlaeissa yhdenmukainen. Muutoksenhaun osalta on siten voimassa, mitä siitä kuntalaissa säädetään. Valvontasuunnitelmaa koskeva päätös saadaan ehdotuksen mukaan panna muutoksenhausta huolimatta täytäntöön jollei valitusviranomainen toisin päättä.

Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi 5 momentti, jossa todetaan, että muutoksenhausta on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään. Säännös on luonteeltaan tiedottava.

35 §. Pykälä, jonka mukaan valvontaviranomaisen 22–30 §:n nojalla tekemää päätöstä tai määräystä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää, vastaa voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 20 §:ää.

36 §. Pykälä sisältää rangaistussäännökset. Se vastaa voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 17 §:ää, sellaisena kuin se on toukokuussa 2002 annetussa laissa tuoteturvallisuuslain 17 §:n muuttamisesta.

37 §. Pykälä, jonka mukaan kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhoidon suunnittelusta ja valtiosuudesta annettua lakia (733/1992), jollei toisin säädetä, vastaa voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 21 §:ää.

38 § Pykälässä on säännöksiä tuoteturvallisuusasiain neuvottelukunnan tehtävistä. Se

vastaa voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 22 §:ää. Säännökseen on lisätty eräitä yhteistyöalueita, joista neuvottelukunnan tulee huolehtia niin että siinä mainitaan aikaisempien yhteistyöalueiden lisäksi myös pelastustoimi sekä tutkimus ja testaus.

39 § Pykälä vastaa sisällöltään pääasiassa voimassa olevan tuoteturvallisuuslain 23 §:ää. Koska käytännön kokemukset ovat osoittaneet, että neuvottelukunnassa tulisi nykyisten tahojen lisäksi olla edustettuina myös sellaisia tuotteiden ja palvelusten turvallisuuden kannalta merkittäviä yhteystahoja, jotka eivät nykyisin osallistu neuvottelukunnan työhön, ehdotetaan, että neuvottelukunta voisi olla kokoonpanoltaan nykyistä laajempi. Erityisesti olisi tarpeellista, että muun muassa sähköturvallisuudesta, teknisestä turvallisuudesta, ajoneuvojen turvallisuudesta ja lääkkeiden turvallisuudesta vastuussa olevat viranomaiset voisivat osallistua neuvottelukunnan työhön. Lisäksi olisi tarpeen, että neuvottelukunnassa olisi nykyistä laajemmin kuluttajapalvelusten turvallisuuskysymyksiä tuntevia sekä elinkeinonharjoittajien olosuhteisiin perehtyneitä että palkansaajien ja kuluttajien olosuhteisiin perehtyneitä henkilöitä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että neuvottelukunnassa voisi olla puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi enintään kahdeksantoista muuta jäsentä. Ehdotuksen mukaan viranomaistahojen, palkansaajien ja kuluttajien sekä elinkeinonharjoittajien olosuhteisiin perehtyneillä henkilöillä olisi kulakin yhtä suuri edustus neuvottelukunnassa, kuten nykyisinkin.

40 §. Pykälässä on valtuutussäännös, jonka nojalla voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää eräistä tiedonantoa sekä tavaroita ja palveluksia koskevista vaatimuksista.

Suomen perustuslain 80 §:ssä säädetään asetuksen antamisesta ja lainsäädäntövallan siirtämisestä. Tässä perustuslain pykälässä säädetään, että yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvan lain alaan, on säädettävä lailla. Tämän mukaisesti ehdotetaan valtuutussäännöksessä todettavaksi, että asetuksella voidaan asettaa vaatimuksia terveyden ja omaisuuden suojaamiseksi.

## 1.2. Laki eräiden vakavaa vaaraa aiheuttavien tuotteiden markkinoille saattamista, kaupan pitämistä ja käyttöä rajoittavien toimenpiteiden ilmoittamisesta Euroopan yhteisöjen komissiolle

1 §. Pykälässä määritellään yleisellä tasolla tämän uuden lain soveltamisala. Se koskee 1 §:n 1 momentin mukaan niitä Suomesta Euroopan yhteisöjen komissiolle lähetettäviä ilmoituksia, joita yleisestä tuoteturvallisuudesta 3 päivänä joulukuuta 2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY 12 artiklan mukaan on lähetettävä jäsenvaltioista komissiolle.

Direktiivin mukaan 12 artiklassa tarkoitettu RAPEX-ilmoitus on lähetettävä komissiolle silloin, kun kuluttajille tarkoitettujen tai kuluttajien todennäköisesti käyttämien tuotteiden markkinoille saattamista, kaupan pitoa tai käyttöä rajoitetaan sen vuoksi, että tuote aiheuttaa vakavaa vaaraa. Lakiehdotuksen 1 §:n 1 momenttiin on otettu tätä vastaava määritelmä.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia ei sovelleta ilmoituksiin elintarvikkeiden, lääkeaineiden eikä lääkinnällisten laitteiden markkinoille saattamista, kaupan pitoa ja käyttöä koskevista rajoittavista toimenpiteistä. Euroopan unionissa on omat ilmoitusmenettelyt näitä tuoteryhmiä varten.

Velvollisuus ilmoittaa kaupanpitoa ja markkinointia koskevista rajoituksista sellaisten tuotteiden osalta, jotka aiheuttavat vakavaa vaaraa, on muulta osin yleinen ja se koskee siten myös sellaisia tuotteita, jotka eivät kuulu Suomessa yleisen tuoteturvallisuuslainsäädännön soveltamisalaan, vaan jonkin erityislainsäädännön, esimerkiksi sähköturvallisuuslain soveltamisalaan.

Komissio valmistelee parhaillaan yhteistyössä jäsenvaltioiden edustajien kanssa yleisohjeita, joissa käsitellään tarkasti muun muassa RAPEX-ilmoitusmenettelyn soveltamista.

2 §. Pykälän 1 momentin mukaan on pakollista tai vapaaehtoisista toimenpiteistä, joita Suomessa on toteutettu tai päätetään toteuttaa, suosittaa ja sopia elinkeinonharjoittajan kanssa, ja joiden tarkoituksena on estää tai rajoittaa tuotteen kaupan pitämistä tai mah-

dollista käyttöä, ilmoitettava välittömästi Euroopan yhteisöjen komissiolle.

Ilmoitusvelvollisuuden ulottuvuus määritellään pykälässä tarkemmin. 1 momentin ilmaiseman pääsäännön mukaan on kaikenlaisista vakavaa vaaraa aiheuttavia tuotteita koskevista toimenpiteistä ilmoitettava. Paitsi valvontaviranomaisen määräämistä pakollisista toimenpiteistä, kuten myyntikielloista tai palautusmenettelyä koskevista määräyksistä, on ilmoitus lähetettävä myös vapaaehtoisista toimenpiteistä, jotka usein perustuvat valvontaviranomaisen ja elinkeinonharjoittajan välisiin neuvotteluihin. Elinkeinoharjoittajat saattavat esimerkiksi ryhtyä vapaaehtoisesti palautusmenettelyyn, jolloin valvontaviranomainen seuraa menettelyn ehtoja ja saattaa myös tiedottaa asiasta.

Pykälän 2 momentissa rajoitetaan ilmoitusvelvollisuutta tapauksissa, joissa tuotteesta aiheutuvan vakavan vaaran vaikutukset eivät ulotu tai eivät voi ulottua Suomen alueen ulkopuolelle. Näissä tapauksissa toimenpiteistä on ilmoitettava vain, jos niihin liittyy tietoja, joilla saattaa olla merkitystä muille Euroopan unionin jäsenvaltioille tuoteturvallisuuden kannalta. Tämä merkitsee, että myös niissä tapauksissa, joissa vaaran vaikutukset eivät ulotu tai eivät voi ulottua Suomen alueen ulkopuolelle, on aina harkittava, onko toteutetuista pakollisista tai vapaaehtoisista toimenpiteistä syytä ilmoittaa komissiolle. Myös tällaisissa tilanteissa saattaa muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden kannalta olla hyödyllistä saada tietoa havainnosta, joiden mukaan tietty tuote aiheuttaa vakavaa vaaraa, koska muissa jäsenvaltioissa voi olla aiheita ryhtyä tätä tuoteryhmää koskeviin kartoituksiin ja tuotetestauksiin.

3 §. Pykälän 1 momentissa säädetään, että Kuluttajaviraston tehtävänä on lähettää tässä laissa tarkoitetut ilmoitukset Euroopan yhteisöjen komissiolle. Komissiossa valmistellaan ohjeita, jotka muun muassa selvittävät yksityiskohtaisesti, miten ilmoitus lähetetään ja mitä tietoja sen on sisällettävä. Tarkoituksena on, että ilmoitukset lähetetään jäsenvaltioista komissioon sähköpostia käyttäen. Komissiossa saadun tiedon mukaan kunkin jäsenvaltion on nimettävä yksi toimipiste, josta lähetetään kaikki RAPEX-ilmoitukset komissiolle.

Pykälän 2 momentin mukaan kunkin val-

vontaviranomaisen, jonka toimintaan tämän lain soveltamisalaan kuuluva ilmoitettava toimenpide liittyy, on annettava tästä toimenpiteestä tieto Kuluttajavirastolle, jotta virasto voi lähettää 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten komissiolle. Valvontaviranomaisen on tällöin annettava Kuluttajavirastolle kaikki ilmoituksen lähettämiseen tarvittavat tiedot. Kun RAPEX-ilmoitusmenettelyä koskevat ohjeet ovat valmistuneet, ne tulee antaa kakkien niiden kansallisten valvontaviranomaisten käyttöön, jonka toimenpiteistä on asianomainen ilmoitus mahdollisesti tehtävä komissiolle.

Niissä tapauksissa, joissa vaaran vaikutukset eivät ulotu tai eivät voi ulottua Suomen alueen ulkopuolelle eikä ole muutoinkaan syytä ilmoittaa suoritetuista toimenpiteistä muille jäsenvaltioille, ei ilmoitusta 2 §:n 2 momentin mukaan ole tarpeen tehdä. Sen arvioiminen, tuleeko toimenpiteestä ilmoittaa vai ei, kuuluu asianomaiselle valvontaviranomaiselle. Jos valvontaviranomainen katsoo, että ilmoitus muille jäsenvaltioille ei ole tarpeen, se ei anna toimenpiteestä tietoa Kuluttajavirastolle eikä Kuluttajavirasto ilmoita asiasta komissiolle.

Yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun direktiivin 12 artiklan mukaan komissio tarkistaa, saatuaan jäsenvaltiolta ilmoituksen toimenpiteestä, joka koskevat vakavaa vaaraa aiheuttavaa tuotetta, onko ilmoitus direktiivin 12 artiklan ja RAPEXin toimintaan sovellettävien määräysten mukainen ja toimittaa tiedot muille jäsenvaltioille. Muiden jäsenvaltioiden on vuorostaan annettava komissiolle heti tiedoksi toteuttamansa toimenpiteet. Myös tämä tietojenvaihto toteutetaan niin, että komissio lähettää ilmoituksen Kuluttajavirastolle, joka lähettää sen välittömästi toimivaltaiselle viranomaiselle Suomessa. Tämän viranomaisen on ilmoitettava viipymättä Kuluttajavirastolle, mihin toimenpiteisiin ilmoitus antaa aiheen Suomessa. On huomattava, että näissä tapauksissa on valvontaviranomaisen ilmoitettava myös siitä, että kyseinen tuote ei ole markkinoilla Suomessa. Näistä asioista säädetään pykälän 3 momentissa.

4 §. Pykälässä on valtuutuslainsäädännön, jonka mukaan tarkempia säännöksiä tässä laissa tarkoitetuista ilmoitusmenettelyistä voidaan

antaa valtioneuvoston asetuksella. Tämä asetus sisältäisi ne käytännön toimintaa koskevat oikeusohjeet, joita komissio antaa RAPEX-järjestelmää koskevista ohjeista.

5 §. Ilmoituksia koskeva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kuin laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta eli 15 päivänä tammikuuta 2004.

## 2. Tarkemmat säännökset

Kun laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta tulee voimaan, on tarpeen uudistaa voimassa oleva asetus kulutustavarasta annettavista tiedoista. Tarkoituksena on antaa yksityiskohtaisemmat säännökset kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista valtioneuvoston asetuksella.

Kuluttajaviraston tehtävänä on ehdotuksen mukaan laatia vuosittain valtakunnallinen valvontaohjelma ja kuntien tehtävänä laatia pääsääntöisesti kolmen vuoden välein valvontasuunnitelma. Näistä suunnitelmista ja niiden sisällöstä on tarkoituksena säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin ehdotuksen mukaan antaa tarkempia säännöksiä elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta kulutustavaroita ja kuluttajapalveluksia koskevien valvontaviranomaisten kannalta tarpeellisten tietojen antamiseen.

Ehdotuksen mukaan kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä viranomaisvalvontaa varten tutkimuksia ja selvityksiä tekevien asiantuntijoidenasiantuntemuksesta ja pätevyydestä sekä tuoteturvallisuuden kuuluvia tutkimuksia tekevästä laboratorioista

Ehdotuksen mukaan voitaisiin vastaisuudessaakin säätää valtioneuvoston asetuksella kulutustavaroille ja kuluttajapalveluksille asetettavista vaatimuksista terveyden ja omaisuuden suojaamiseksi samalla tavoin kuin voimassa olevan tuoteturvallisuuslain nojalla.

## 3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 15 päivänä tammikuuta 2004, jolloin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yleisestä tuoteturvallisuudesta tulee voimaan. Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 14, 15, 20 ja 21 §:n säännökset valvonnan maksullisuudesta ehdotetaan kuitenkin tulevaisuudessa voimaan samanaikaisesti muiden ympäristöterveydenhuollon erityislakien valvonnan maksullisuutta koskevien säännösten kanssa - mahdollisesti vuoden 2006 alusta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

## 1.

**Laki****kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

*Yleiset säännökset*

## 1 §

Tämä laki koskee kulutustavaroita, joita elinkeinonharjoittaja valmistaa, pitää kaupan, myy tai muutoin elinkeinotoimintansa yhteydessä luovuttaa, tuo maahan, vie maasta tai kuljettaa maan kautta, sekä kuluttajapalveluksia, joita tarjotaan, suoritetaan, pidetään kaupan, myydään tai muutoin luovutetaan.

*Kulutustavaroilla* tarkoitetaan tässä laissa sellaisia tavaroita ja *kuluttajapalveluksilla* sellaisia palveluksia, jotka ovat tarkoitettut käytettäväksi tai joita olennaisessa määrin käytetään yksityiseen kulutukseen.

*Elinkeinonharjoittajalla* tarkoitetaan tässä laissa luonnollista henkilöä taikka yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen ammattimaisesti valmistaa, suorittaa, pitää kaupan, tarjoaa, myy tai muutoin elinkeinotoimintansa yhteydessä luovuttaa kulutustavaroita ja kuluttajapalveluksia, sekä *muulla palvelun tarjoajalla* julkista tai yksityistä oikeushenkilöä, joka luovuttaa muussa kuin elinkeinotoiminnassa kulutustavaroita tai kuluttajapalveluksia kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden käytettäväksi.

## 2 §

Lakia sovelletaan kulutustavaroihin ja kuluttajapalveluksiin siltä osin kuin niiden ai-

heuttamien terveys- ja omaisuusvaarojen ehkäisemisestä ei muussa lainsäädännössä ole säännöksiä, joissa edellytetään vähintään samaa turvallisuustasoa.

*Elinkeinonharjoittajan sekä muun palvelun tarjoajan velvollisuudet*

## 3 §

Edellä 1 §:ssä tarkoitettujen elinkeinonharjoittajan sekä muun palvelun tarjoajan on olosuhteiden vaatiman huolellisuuden ja ammattitaidon edellyttämällä tavalla varmistauduttava siitä, että kulutustavarasta tai kuluttajapalveluksesta ei aiheudu vaaraa kuluttajan tai kuluttajaan rinnastettavan henkilön taikka palveluksen vaikutuspiiriin kuuluvan muun henkilön terveydelle tai omaisuudelle. Elinkeinonharjoittajalla ja muulla palvelun tarjoajalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot kulutustavarasta ja kuluttajapalveluksesta sekä niihin liittyvistä riskeistä.

## 4 §

Jos elinkeinonharjoittaja tai muu palvelun tarjoaja saa tietoonsa tai hänen tulisi ammattitaitonsa perusteella hallussaan olevien tietojen perusteella pystyä päättelemään, että kulutustavarasta tai kuluttajapalveluksesta aiheutuu vaaraa kuluttajan, kuluttajaan rinnastettavan henkilön tai palveluksen vaikutuspiiriin kuuluvan muun henkilön terveydelle tai omaisuudelle, hänen on ilmoitettava tästä vä-

littömästi valvontaviranomaiselle. Elinkeinonharjoittajan ja muun palvelun tarjoajan on samalla ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin hän on jo ryhtynyt vaaran takia.

Elinkeinonharjoittajan ja muun palvelun tarjoajan on tehtävä yhteistyötä valvontaviranomaisen kanssa vaaran torjumiseksi tämän sitä pyytäessä.

#### 5 §

Elinkeinonharjoittajan ja muun palvelun tarjoajan on annettava markkinoinnissaan kuluttajille ja kuluttajiin rinnastettaville henkilöille tarvittavat tiedot, jotta he pystyvät arvioimaan kulutustavaroihin ja kuluttajapalveluksiin liittyvät vaarat. Heidän on myös varmistauduttava siitä, että tiedot annetaan kuluttajille ja kuluttajiin rinnastettaville henkilöille ymmärrettävässä muodossa. Valvontaviranomainen voi vaatia, että elinkeinonharjoittaja tai muu palvelun tarjoaja antaa kuluttajille sopivalla tavalla tavaraan tai palvelukseen liittyvän vaaran torjumisen tai ehkäisemisen kannalta tarpeellisia käyttö- tai toimintaohjeita, varoituksia tai muuta tietoa.

Tarkempia säännöksiä kulutustavaroita ja kuluttajapalveluksia koskevien kuluttajan tai kuluttajaan rinnastettavalle henkilölle tarpeellisten tietojen antamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

#### *Vaarallinen ja turvallinen kulutustavara ja kuluttajapalvelus*

#### 6 §

Terveydelle vaarallisena pidetään kulutustavaraa, joka rakenteessaan tai koostumuksessaan olevan vian tai puutteellisuuden taikka tavarasta annettujen totuudenvastaisten, harhaanjohtavien tai puutteellisten tietojen vuoksi voi aiheuttaa vamman, myrkytyksen, sairauden tai muun vaaran terveydelle, sekä kuluttajapalvelusta, joka suorittamistapaansa liittyvän vian tai puutteellisuuden tai palveluksessa käytettävän tavaran rakenteessa tai koostumuksessa olevan vian tai puutteellisuuden taikka palveluksesta annettujen totuudenvastaisten, harhaanjohtavien tai puutteellisten tietojen vuoksi voi aiheuttaa vamman, myrkytyksen, sairauden tai muun vaaran terveydelle.

Omaisuukselle vaarallisena pidetään kulu-

tustavaraa, joka 1 momentissa mainittujen seikkojen vuoksi voi vahingoittaa toista esinettä tai muuta omaisuutta, sekä kuluttajapalvelusta, joka voi 1 momentissa mainittujen seikkojen vuoksi vahingoittaa omaisuutta.

Kulutustavaraa tai kuluttajapalvelusta, joka ei ole 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla vaarallinen, pidetään turvallisena.

#### *Vaatimuksenmukaisuuden arvioinnin perusteet*

#### 7 §

Kulutustavaraa tai kuluttajapalvelusta ei pidetä terveydelle tai omaisuudelle vaarallisena siltä osin kuin se on sellaisten yhdenmukaistettujen standardien mukainen, joita koskeva viittaus on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä, ellei 3 momentista muuta johdu.

Kulutustavaran tai kuluttajapalveluksen vaarallisuutta arvioitaessa valvontaviranomaiset voivat lisäksi kiinnittää huomiota seuraaviin:

- 1) muut kuin 1 momentissa tarkoitettut turvallisuuskysymyksiä käsittelevät kansainväliset tai kansalliset standardit;
- 2) Euroopan yhteisöjen komission suositukset, jotka sisältävät tuoteturvallisuuden arviointia koskevia ohjeita;
- 3) valvontaviranomaisten ohjeet ja suositukset;
- 4) tuoteturvallisuutta koskevat käytännösäännöt;
- 5) nykyinen tieto ja tekniikka.

Vaikka kulutustavara tai kuluttajapalvelus on 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen vaatimuksenmukaisuuden arvioinnissa käytettävien perusteiden mukainen, valvontaviranomainen voi antaa 22–30 §:ssä tarkoitettua kiellon tai määräyksen, jos osoittautuu, että tavara tai palvelus on tästä huolimatta terveydelle tai omaisuudelle vaarallinen.

#### *Valvontaviranomaiset*

#### 8 §

Kuluttajavirasto valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamista sekä suunnittelee, ohjaa ja kehittää valvontaa. Kuluttajaviraston tehtävänä

on myös huolehtia yleisestä tuoteturvallisuu-  
desta annetussa Euroopan parlamentin ja  
neuvoston direktiivissä 2001/95/EY tarkoite-  
tuista ilmoituksista Euroopan yhteisöjen kom-  
missiolle.

Vakavaa vaaraa aiheuttavien tuotteiden  
markkinoille saattamista, kaupan pitämistä ja  
käyttöä rajoittavien toimenpiteiden ilmoitta-  
misesta Euroopan yhteisöjen komissiolle  
säädetään erikseen.

#### 9 §

Tullilaitos valvoo tämän lain ja sen nojalla  
annettujen säännösten ja päätösten noudatta-  
mista kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelus-  
ten suorittamisen yhteydessä käytettävien ta-  
varoiden maahantuonnissa sekä viennissä ja  
kauttakuljetuksessa sekä suunnittelee ja ohjaa  
valvontaa tältä osin.

#### 10 §

Läänissä tämän lain ja sen nojalla annettu-  
jen säännösten ja päätösten noudattamisen  
valvonta ja valvonnan ohjaus kuuluu läänin-  
hallitukselle.

#### 11 §

Kunnan tehtävänä on alueellaan valvoa tä-  
män lain ja sen nojalla annettujen säännös-  
ten, määräysten ja päätösten noudattamista.  
Kunnassa nämä tehtävät hoitaa kunnan mää-  
räämä lautakunta tai muu monijäseninen  
toimielin (*kunnan valvontaviranomainen*).  
Valtuusto voi antaa lautakunnalle tai toimi-  
elimelle oikeuden siirtää toimivaltaansa edel-  
leen alaiselleen viranhaltijalle tai jaostolle,  
jolloin nämä voivat määrätä kiellon tämän  
lain 23 ja 24 §:n mukaisesti.

Kunta voi sopia toisen kunnan tai kuntayh-  
tymän kanssa, että kunnalle tai sen viran-  
omaiselle tässä laissa säädetty tehtävä, jossa  
toimivaltaa voidaan siirtää viranhaltijalle,  
annetaan virkavastuulla toisen kunnan tai  
kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi.  
Kuntayhtymä voi tehdä edellä tarkoitetun so-  
pimuksen toisen kuntayhtymän kanssa, jos  
siihen kuntayhtymän jäsenkuntien suos-  
tumus.

#### 12 §

Viranomaisen, joka valvoo muun lainsää-  
dännön nojalla sellaisten kulutustavaroiden

tai kuluttajapalvelusten turvallisuutta, joita  
tämä laki ei 2 §:n mukaan koske, on valvon-  
nassaan noudatettava niitä tämän lain sään-  
nöksiä, jotka koskevat elinkeinonharjoittajien  
velvollisuuksia sekä valvontaviranomaisten  
toimivaltuuksia ja oikeuksia, jollei edellä tar-  
koitetussa muussa lainsäädännössä ole sään-  
nöksiä, joita noudattamalla päästään vähin-  
tään samaan turvallisuustasoon.

#### *Valvontaviranomaisten velvollisuudet ja toi- mivaltuudet*

#### 13 §

Valvontaviranomaisten on hoidettava tehtä-  
vänsä tehokkaalla ja mahdollisimman tarkoi-  
tuksenmukaisella tavalla. Olosuhteiden vaa-  
tiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestyk-  
seen.

#### 14 §

Kuluttajavirasto laatii tämän lain valvon-  
nan toimeenpanon ohjaamiseksi ja yhteenso-  
vittamiseksi valtakunnallisen valvontaohjel-  
man. Ohjelmassa määritellään tarkastukset,  
valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet ja  
esitetään valtakunnallinen näytteenotto-suun-  
nitelma. Ohjelmassa esitetään myös valvon-  
takohdetyyppien riskisarvioinnin perusteet  
sekä menetelmät ohjelman toteutumisen ar-  
viointia varten.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tar-  
kemmin säätää valtakunnallisesta valvonta-  
ohjelmasta ja sen sisällöstä.

Tämän lain mukainen valtakunnallinen  
valvontaohjelma on osa ympäristöterveyden-  
huollon valtakunnallista valvontaohjelmaa,  
johon kuuluvat myös ne valtakunnalliset val-  
vontaohjelmat, joita säädetään muissa ympä-  
ristöterveydenhuollon laeissa.

#### 15 §

Kunta laatii kulutustavaroiden ja kuluttaja-  
palvelusten valvontaa varten valvontasuunni-  
telman siten, että valvonta on laadukasta,  
säännöllistä ja ehkäisee kulutustavariihin ja  
kuluttajapalveluksiin liittyviä vaaroja. Val-  
vontasuunnitelmassa on ainakin määritettävä  
suoritettavat tarkastukset, valvontakohteiden  
tarkastustiheys, siinä on oltava näytteenotto-  
suunnitelma sekä arvioitava valvontasuunni-  
telman toteutumista.



Kunnan valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon Kuluttajaviraston laatima valtakunnallinen valvontaohjelma. Valvontasuunnitelma on tarkistettava kolmen vuoden välein ja muulloinkin, jos sitä on pidettävä tarpeellisena.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin valvontasuunnitelman sisällöstä. Tähän kuuluvat valvontasuunnitelmaan kuuluvien tarkastusten määrittely, arvio valvontakohteiden tarkastustiheydestä, näytteenotto-suunnitelma ja valvontasuunnitelmien toteutumisen arviointi.

#### 16 §

Elinkeinonharjoittajan ja muun palvelun tarjoajan on annettava valvontaviranomaiselle tämän määräämässä ajassa lain noudattamisen valvonnassa tarpeelliset tiedot, erityisesti siltä osin kuin ne ovat tarpeen tavaroiden ja palvelusten yksilöimiseksi ja tarvittaessa niiden jäljittämiseksi, sekä valvontatehtävän edellyttämässä laajuudessa vaadittaessa esitettävä viranomaisille tarkastusta varten kirjanpitonsa, kirjeenvaihtonsä ja varastonsa sekä annettava tehtävän suorittamisessa tarpeellinen apu.

Tarkempia säännöksiä kulutustavaroita ja kuluttajapalveluksia koskevien valvontaviranomaisen kannalta tarpeellisten tietojen antamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

#### 17 §

Valvontaviranomaisella on oikeus päästä alueelle, huoneistoon ja muuhun sellaiseen tilaan, jonne pääsy on tässä laissa tarkoitetun valvonnan kannalta tarpeen, tehdä siellä tarkastuksia ja ryhtyä muihin valvonnan edellyttämiin toimenpiteisiin. Asumiseen tarkoitettuihin tiloihin valvontatoimenpiteet voidaan kuitenkin ulottaa vain, jos on syytä epäillä, että on tehty rikoslain (39/1889) 44 luvun 1 §:ssä tarkoitettu terveystarkastus.

#### 18 §

Valvontaviranomaisella on oikeus ottaa kulutustavaroista tai kuluttajapalveluksista näytteitä, jos se on tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnan kannalta tarpeellista. Valvontaviranomainen voi käyttää näytteiden ottamisessa

ja tutkimisessa sekä riskinarvioinnissa apunaan ulkopuolista asiantuntijaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu näyte on, jos elinkeinonharjoittaja tai muu palvelun tarjoaja sitä vaatii, korvattava käyvän hinnan mukaan, jollei havaita, että kulutustavara tai kuluttajapalvelus on tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastainen. Jos näytteestä tai sen tutkimisesta peritään maksu sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään, näytteestä ei kuitenkaan tarvitse suorittaa korvausta.

Jos kulutustavara tai kuluttajapalvelus ei täytä tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä vaatimuksia, valvontaviranomainen voi velvoittaa elinkeinonharjoittajan tai muun palvelun tarjoajan korvaamaan kulutustavaran tai kuluttajapalveluksen hankinnasta, testauksesta ja tutkimisesta aiheutuneet kustannukset.

Näytteiden ottamisesta on voimassa, mitä edellä 17 §:ssä säädetään valvontatoimien ulottamisesta asumiseen tarkoitettuihin tiloihin.

#### 19 §

Tämän lain mukaista viranomaisvalvontaa varten tutkimuksia ja selvityksiä tekevällä asiantuntijalla tulee olla tutkimusten ja selvitysten edellyttämä asiantuntemus ja pätevyys. Tällaiseen ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan virkamiehen esteellisyyttä koskevia hallintolain (434/2003) säännöksiä.

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten edellyttämiä viranomaisille tarkoitettuja tutkimuksia tekevällä laboratoriolalla tulee olla tutkimuksen suorittamiseen tarvittava asiantuntemus ja muut valmiudet. Laboratoriolalla tulee olla asianmukainen laadunvarmistusjärjestelmä, ja laboratorion on pystyttävä osoittamaan tekemiensä määritelmien luotettavuus.

Kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitettujen asiantuntijoiden pätevyydestä sekä tuoteturvallisuuteen kuuluvia tutkimuksia tekevästä laboratorioista.

#### *Valvonnasta perittävät maksut*

#### 20 §

Kunta perii elinkeinonharjoittajalta ja

muulta palvelun tarjoajalta kunnan hyväksymän taksan mukaisen maksun 15 §:ssä tarkoitettua valvontasuunnitelman mukaisista tarakastuksista. Kunnan tulee määrittellä suoritteistaan perimänsä maksut siten, että ne vastaavat enintään suoritteen tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia.

#### 21 §

Tässä laissa säädetyt maksut voidaan periä ilman tuomiota ja päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoon annettussa laissa (367/1961) säädetään.

#### *Valvontakeinot*

#### 22 §

Jos kulutustavaraan tai kuluttajapalvelukseen liittyvä vaara terveydelle tai omaisuudelle voidaan tehokkaasti torjua tai ehkäistä taikka vaaran suuruutta voidaan olennaisesti vähentää korjaus-, oikaisu- tai tiedottamistoimenpitein valvontaviranomainen voi määrätä, että elinkeinonharjoittajan tai muun palvelun tarjoajan on toteutettava tällaiset toimenpiteet valvontaviranomaisen asettamassa määräajassa ja määräämällä tavalla.

Valvontaviranomainen voi myös määrätä, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella taikka että elinkeinonharjoittajan tai muun palveluntarjoajan toiminta keskeytetään tai kielletään.

#### 23 §

Jos kulutustavara tai kuluttajapalvelus on terveydelle tai omaisuudelle vaarallinen:

1) Kuluttajavirasto tai 12 §:ssä tarkoitettu muu viranomainen voi kieltää elinkeinonharjoittajaa valmistamasta tai suorittamasta sitä, pitämästä sitä kaupan, myymästä sitä tai luovuttamasta sitä muutoin elinkeinotoiminnan yhteydessä, sekä kieltää muuta palvelun tarjoajaa luovuttamasta sitä kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden käytettäväksi; Kuluttajavirasto tai 12 §:ssä tarkoitettu muu viranomainen voi samalla määrätä, että elinkeinonharjoittajan on tehokkaasti ja välittömästi poistettava vaaralliset kulutustavarat markkinoilta, sekä määrätä palveluksen tarjoavan elinkeinonharjoittajan tai muun palvelun tarjoajan huolehtimaan siitä, että vaarallisia ku-

luttajapalveluksia ei enää tarjota kuluttajille; sekä

2) tulliviranomainen voi kieltää kulutustavaran tai kuluttajapalveluksen suorittamisen yhteydessä käytettävän tavarahan maahantuonnin.

Jos kulutustavara tai kuluttajapalvelus taikka niistä annetut tiedot eivät ole tämän lain nojalla annettujen säännösten mukaisia, myös lääninhallitus tai kunnan valvontaviranomainen voi määrätä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua kiellon tai antaa siinä tarkoitettua määräyksen. Tulliviranomainen voi tässä tapauksessa kieltää kulutustavaran tai kuluttajapalveluksen suorittamisen yhteydessä käytettävän tavarahan maahantuonnin.

Elinkeinonharjoittajan ja muun palvelun tarjoajan on annettava kiellon määränneelle valvontaviranomaiselle tämän määräämässä ajassa selvitys siitä, millä tavoin hän on toimeenpannut tässä pykälässä tarkoitettuun kieltoon liitetyn määräyksen, jonka mukaan kulutustavarat on poistettava markkinoilta tai huolehdittava siitä, että vaarallisia kuluttajapalveluksia en enää tarjota kuluttajille.

#### 24 §

Jos on ilmeistä, että kulutustavara tai kuluttajapalvelus on 6 §:n 1 momentissa tarkoitulla tavalla terveydelle vaarallinen, valvontaviranomainen voi määrätä 23 §:ssä tarkoitettua kiellon väliaikaisena. Väliaikainen kiello on voimassa, kunnes asia lopullisesti ratkaistaan mainitun pykälän nojalla. Valvontaviranomainen voi määrätä väliaikaisen kiellon samanaikaisesti kuin se antaa 22 §:ssä tarkoitettua korjaus- ja oikaisumääräyksen, tai määrää toiminnan keskeytettäväksi, jolloin kiello on voimassa korjaus- ja oikaisu-toimenpiteelle asetetun määräajan.

Tapauksissa, joissa lääninhallitus tai kunnan valvontaviranomainen ei ole 23 §:n 2 momentin mukaan oikeutettu määräämään mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettua kielloa, sen on saatettava tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettu väliaikaista kielloa koskeva määräyksensä kiellosta tiedoksi Kuluttajavirastolle 14 päivän kuluessa määräyksestä.

Kun väliaikainen kiello on asetettu, kysymys 23 §:ssä tarkoitettua kiellon antamisesta on ratkaistava ensi tilassa.

## 25 §

Jos kulutustavara tai kuluttajapalvelus voi aiheuttaa vakavan terveysvaaran, Kuluttajavirasto ja tulliviranomainen voivat 23 §:ssä tarkoitetun kiellon lisäksi kieltää sen tai kuluttajapalveluksen suorittamisen yhteydessä käytetyn tavaran maastaviennin tai kuljettamisen maan kautta.

Kuluttajavirasto voi määrätä 1 momentissa tarkoitetun kiellon myös väliaikaisena, jos on ilmeistä, että kulutustavarasta tai muusta momentissa tarkoitetusta tavarasta voi aiheutua välitöntä vaaraa terveydelle.

## 26 §

Jos 22-25 §:ssä tarkoitettuja kieltoja ja määräyksiä ei voida pitää riittävinä, Kuluttajavirasto tai tulliviranomainen taikka 12 §:ssä tarkoitettu muu viranomainen voi määrätä elinkeinonharjoittajan tai muun palvelun tarjoajan hallussa olevan tavaran taikka 27 tai 28 §:n nojalla kuluttajan elinkeinonharjoittajalle palauttaman tavaran hävitettäväksi tai, jos tätä ei katsota tarkoituksenmukaiseksi, määrätä, miten tavaran suhteen muutoin on meneteltävä.

## 27 §

Kun Kuluttajavirasto tai 12 §:ssä tarkoitettu muu viranomainen on 23 §:n nojalla määrännyt kulutustavaraa koskevan kiellon, se voi määrätä elinkeinonharjoittajan ryhtymään toimenpiteisiin, jotka koskevat jo kuluttajan hallussa olevaa kulutustavaraa ja joiden nojalla kulutustavaraan liittyvä vahingonvaara voidaan torjua ja kuluttajan oikeudellinen asema turvata.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla määräyksellä elinkeinonharjoittaja voidaan velvoittaa:

1) korjaamaan tavara niin, että sen rakenteessa tai koostumuksessa olevasta viasta tai puutteesta taikka siitä annetuista totuudenvastaisista tai harhaanjohtavista tai puutteellisista tiedoista aiheutuva vaara poistuu (*korjaaminen*);

2) ottamaan takaisin kuluttajalta tavara, joka on 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla vaarallinen, sekä antamaan sen tilalle samanlaisen tai samankaltaisen tavaran, joka ei ole vaarallinen (*vaihto*); taikka

3) purkamaan kauppa (*kaupan purku*).

Kuluttajavirasto tai 12 §:ssä tarkoitettu

muu viranomainen voi antaa 1 momentissa tarkoitetun määräyksen myös, jos 23 §:ssä tarkoitettua kieltoa ei voida määrätä sen vuoksi, että kysymyksessä olevia kulutustavaroita ei ole enää elinkeinonharjoittajan hallussa, ja jos määräyksen antamiseen on painavia syitä.

## 28 §

Kun Kuluttajavirasto tai 12 §:ssä tarkoitettu muu viranomainen on 23 §:n nojalla määrännyt kuluttajapalvelusta koskevan kiellon, se voi määrätä elinkeinonharjoittajan tai muun palvelun tarjoajan ryhtymään toimenpiteisiin, jotka koskevat jo kuluttajan hallussa olevaa kuluttajapalvelusta ja joilla kuluttajapalvelukseen liittyvä vahingonvaara voidaan torjua ja kuluttajan oikeudellinen asema turvata.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla määräyksellä elinkeinonharjoittaja voidaan velvoittaa:

1) korjaamaan palvelus niin, että sen suorittamisavassa tai sen suorittamisen yhteydessä käytettävän tavaran rakenteessa tai koostumuksessa olevasta viasta tai puutteesta taikka siitä annetuista totuudenvastaisista, harhaanjohtavista tai puutteellisista tiedoista aiheutuva vaara poistuu (*korjaaminen*); taikka

2) purkamaan kuluttajapalvelusta koskeva sopimus (*sopimuksen purku*).

Kuluttajavirasto tai 12 §:ssä tarkoitettu muu viranomainen voi antaa 1 momentissa tarkoitetun määräyksen myös, jos 23 §:ssä tarkoitettua kieltoa ei voida määrätä sen vuoksi, että elinkeinonharjoittaja tai muu palvelun tarjoaja ei enää suorita kysymyksessä olevia kuluttajapalveluksia, ja jos määräyksen antamiseen on painavia syitä.

## 29 §

Sen lisäksi, mitä 27 ja 28 §:ssä säädetään, kuluttajan sekä tavaran tai palveluksen myyneen elinkeinonharjoittajan tai muun palvelun tarjoajan oikeuksia ja velvollisuuksia koskee, mitä kuluttajansuojalaissa (38/1978) ja kauppalaissa (355/1987) sekä niiden nojalla säädetään. Kuluttaja on kuitenkin oikeutettu saamaan hyväkseen 27 ja 28 §:ssä tarkoitetun määräyksen mukaisen oikaisutoimenpiteen, vaikka hän ei olisi tehnyt virheilmoitusta eikä voisi palauttaa tavaraa tai palvelusta olennaisesti muuttamattomana tai vähenty-

mättömänä.

### 30 §

Valvontaviranomainen, joka on määrännyt 23 tai 24 §:ssä tarkoitetun kiellon taikka antanut 27 tai 28 §:ssä tarkoitetun määräyksen, voi velvoittaa elinkeinonharjoittajan tai muun palvelun tarjoajan tiedottamaan valvontaviranomaisen asettamassa määräajassa ja määrämällä tavalla kiellosta tai määräyksestä, tavaraan tai palvelukseen taikka niiden käyttämiseen liittyvästä vaarasta ja kuluttajien oikeuksista. Tiedottamista koskeva määräys voidaan antaa myös silloin, kun 23 §:ssä tarkoitettua kieltoa ei voida määrätä sen vuoksi, että kysymyksessä olevia kulutustavaroita ei ole enää elinkeinonharjoittajan hallussa taikka että elinkeinonharjoittaja tai muun palvelun tarjoaja ei enää suorita kysymyksessä olevia kuluttajapalveluksia, ja kun tiedottamisvelvoitteen asettamiselle on painavia syitä.

### 31 §

Valvontaviranomaisen 22–30 §:n nojalla määräämää kieltoa tai antamaa määräystä on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisistä syistä ole tarpeetonta.

Valvontaviranomainen voi asettaa 5 §:ssä tarkoitettujen tietojen antamisen sekä 16 §:ssä tarkoitetun tiedonantovelvollisuuden ja asiakirjojen esittämisvelvollisuuden noudattamisen tehosteeksi uhkasakon.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua uhkasakon tuomitsee maksettavaksi hallinto-oikeus.

### *Virka-apu*

#### 32 §

Poliisin on annettava valvontaviranomaisille tässä laissa tai sen nojalla säädettyjen tehtävien suorittamiseksi virka-apua.

### *Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen*

#### 33 §

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä tämän lain mukaisia tehtäviä suorittaessa saatuja salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja saa

luovuttaa valvontaviranomaiselle valvonta-tehtävää varten sekä syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

### *Muutoksenhaku*

#### 34 §

Edellä 24 §:n nojalla annettuun päätökseen väliaikaisesta kiellosta sekä 31 §:n nojalla annettuun uhkasakon asettamista koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Kunnan viranhaltijan tämän lain nojalla antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätökseen tyytymättömällä on oikeus saattaa päätös 11 §:ssä tarkoitetun lautakunnan tai muun toimielimen käsiteltäväksi. Vaatimus päätöksen oikaisemisesta on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa siitä, kun asianomainen on saanut päätöksestä tiedon. Päätökseen on liitettävä ohjeet oikaisuvaatimuksen tekemisestä. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä viipymättä.

Edellä 11 §:ssä tarkoitettua kunnan lautakunnan tai muun toimielimen tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetyssä järjestyksessä valittamalla hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Edellä 15 §:ssä tarkoitettua valvontasuunnitelmaa koskevaan kunnan päätökseen haetaan muutosta noudattaen, mitä muutoksenhausta kuntalaissa (365/1995) säädetään. Valvontasuunnitelmaa koskeva päätös saadaan muutoksenhausta huolimatta panna täytäntöön, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Muutoksenhausta on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

#### 35 §

Valvontaviranomaisen 22–30 §:n nojalla tekemää päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

### *Rangaistussäännös*

#### 36 §

Rangaistus vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tehdystä

terveysrikoksesta säädetään rikoslain 44 luvun 1 §:ssä.

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta rikkoo 22–30 §:ssä tarkoitettua kieltoa tai määräystä, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *tuoteturvallisuusrikkomuksesta* sakkoon.

Se, joka rikkoo 22–30 §:n nojalla määrättyä, uhkasakolla tehostettua kieltoa tai määräystä, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

#### *Erinäiset säännökset*

##### 37 §

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/1992), jollei lailla toisin säädetä.

##### 38 §

Kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä toimii tuoteturvallisuusasiain neuvottelukunta.

Neuvottelukunnan tehtävänä on seurata tuoteturvallisuuslainsäädännön soveltamista ja sen valvontaa, antaa lausuntoja sekä tehdä esityksiä ja aloitteita lainsäädännön ja sen valvonnan kehittämiseksi samoin kuin käsitellä muita tämän lain täytäntöönpanoon sekä kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuuden kehittämiseen liittyviä asioita. Neuvottelukunnan tulee myös suunnitella toimenpiteitä tarpeellisen yhteistyön järjestämiseksi elintarvikevalvontaa, työsuojelua, pelastustointia, standardisointia, tutkimusta ja testausta sekä muita kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuuteen liittyviä asioita käsittelevien kanssa.

##### 39 §

Tuoteturvallisuusasiain neuvottelukuntaan kuuluu valtioneuvoston kolmeksi vuodeksi kerrallaan määräämä puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä enintään kahdeksantoista

muuta jäsentä. Varapuheenjohtajalle ja muulle jäsenelle valtioneuvosto määrää henkilökohtaisen varajäsenen.

Neuvottelukunnan puheenjohtajan sekä varapuheenjohtajan ja kuuden muun jäsenen ja heidän varajäsentensä tulee olla henkilöitä, joiden ei voida katsoa edustavan elinkeinonharjoittajien tai kuluttajien etuja. Näistä vähintään neljän jäsenen ja heidän varajäsentensä tulee olla perehtyneitä kulutustavaroiden turvallisuuteen liittyviin tutkimus- tai tarkastustehtäviin. Kuusi jäsentä ja heidän varajäsentensä määrätään palkansaajien ja kuluttajien sekä kuusi jäsentä ja heidän varajäsentensä elinkeinonharjoittajien olosuhteisiin perehtyneistä henkilöistä.

Jos neuvottelukunnan jäsen tai varajäsen eroaa kesken toimikautensa, kauppa- ja teollisuusministeriö määrää hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi uuden jäsenen tai varajäsenen ottaen huomioon mitä 2 momentissa säädetään.

##### 40 §

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää kulutustavaroille ja kuluttajapalveluksille asetettavista vaatimuksista terveyden ja omaisuuden suojaamiseksi.

#### *Voimaantulo*

##### 41 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 14, 15, 20 ja 21 §:n säännökset valvonnasta perittävistä maksuista tulevat kuitenkin voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan 12 päivänä joulukuuta 1986 annettu tuoteturvallisuuslaki (914/1986) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Jos muualla lainsäädännössä viitataan tuoteturvallisuuslakiin, tämän lain voimaan tultua sovelletaan tuoteturvallisuuslain asemesta tämän lain säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

## 2.

**Laki****eräiden vakavaa vaaraa aiheuttavien tuotteiden markkinoille saattamista, kaupan pitämistä ja käyttöä rajoittavien toimenpiteiden ilmoittamisesta Euroopan yhteisöjen komissiolle**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

## 1 §

Tämä laki koskee ilmoituksia Suomessa toteutetuista toimenpiteistä tapauksissa, joissa kuluttajille tarkoitettujen tai kuluttajien todennäköisesti käyttämien tuotteiden markkinoille saattamista, kaupan pitämistä tai käyttöä rajoitetaan sen vuoksi, että tuote aiheuttaa vakavaa vaaraa.

Tätä lakia ei sovelleta ilmoituksiin elintarvikkeiden, lääkeaineiden eikä lääkinnällisten laitteiden markkinoille saattamista, kaupan pitämistä tai käyttöä rajoittavista toimenpiteistä.

## 2 §

Kun Suomessa toteutetaan tai päätetään toteuttaa tai sopia elinkeinonharjoittajien kanssa taikka suositella heille vapaaehtoisia tai pakollisia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on estää tai rajoittaa tuotteen kaupan pitämistä tai mahdollista käyttöä Suomessa taikka asettaa sille erityisehtoja sen vuoksi, että tuote aiheuttaa vakavaa vaaraa, tästä on ilmoitettava välittömästi Euroopan yhteisöjen komissiolle.

Jos tuotteesta aiheutuvan vakavan vaaran vaikutukset eivät ulotu tai eivät voi ulottua Suomen alueen ulkopuolelle, 1 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava vain, jos toimenpiteisiin liittyy tietoja, joilla saattaa olla tuoteturvallisuuden kannalta merkitystä muille Euroopan unionin jäsenvaltioille.

## 3 §

Kuluttajavirasto lähettää 2 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset komissiolle. Kuluttajavirasto myös vastaanottaa yleisestä tuoteturvallisudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY 12 artiklan mukaiset komission ilmoitukset muiden jäsenvaltioiden toteuttamista kuluttajille tarkoitettujen tai kuluttajien todennäköisesti käyttämien tuotteiden markkinoille saattamista, kaupan pitämistä tai käyttöä rajoittavista toimenpiteistä ja lähettää ne viipymättä niille kansallisille valvontaviranomaisille, joilla on Suomessa toimivalta kysymyksessä olevien tuotteiden osalta.

Valvontaviranomaisen, joka toteuttaa 2 §:ssä tarkoitetun toimenpiteen, josta on ilmoitettava Euroopan yhteisöjen komissiolle, on annettava toimenpiteestä välittömästi tieto Kuluttajavirastolle, jotta virasto voi lähettää tämän pykälän 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen komissiolle. Jos valvontaviranomainen katsoo, että tuotteesta aiheutuvan vakavan vaaran vaikutukset eivät voi ulottua Suomen alueen ulkopuolelle, ja että 2 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä ei siten ole tarpeen ilmoittaa Euroopan yhteisöjen komissiolle, se ei tee ilmoitusta Kuluttajavirastolle.

Valvontaviranomaisen on ilmoitettava viipymättä Kuluttajavirastolle, onko Suomessa ryhdytty toimenpiteisiin 1 momentissa tarkoitetun komissiosta saadun muussa jäsenvaltiossa toteutettua toimenpidettä koskevan ilmoituksen takia ja mitkä nämä toimenpiteet ovat.

4 § Tarkempia säännöksiä tässä laissa tarkoite- Tämä laki tulee voimaan 5 §  
tuista ilmoitusmenettelyistä voidaan antaa 20 . päivänä kuuta  
valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 24 päivänä lokakuuta 2003

**Tasavallan Presidentti**

**TARJA HALONEN**

Kauppa- ja teollisuusministeri *Mauri Pekkarinen*